

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Jósef-körút 18.

Főszerkesztő:
VÉSZI JÓZSEF.

Felelős szerkesztő:
BRAUN SÁNDOR.

Kiadja:
A SZERKESZTŐSÉG.

Egész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre
7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

A kassai agrárgyűlés.

Budapest, október 8.

(v.) Egnapos ülészkát ma tartotta meg Kassán az agrárparlament. Tanulságos és érdekes volt a lefolyása. Megismertette a közvéleményt valamivel, amit eddig sohasem látott, sohasem hallott, valami egészen újjal: a másik agrárizmussal. Az egyik agrárizmust már régtől fogva ismerjük a napisajtónak egyrészből és a röpirodalomból. Ennek köztudomásuk a jellegzetes vonásai. Lenézi az ipart, gyűlöli és megszólja a kereskedelmet, ellenben a földművelést az ipar által elnyomottnak s a kereskedelem által kiszíjoltottnak mutatja be. Viharosan panaszkodik és csökönnyösen izgat. E mellett óvatosan bár, de félreérthetetlenül kacérokodik az antisemitizmussal. Magyar foglalkozásul egyedül a gazdálkodást ismeri el, a közgazdaság egyéb ágaira pedig ráfogja, hogy idegenek és élősdiak. Tehát az agrárfoglalkozás számára foglal le minden erkölcsi és nemzeti motívumot, a többi pedig természetfölötti fogva erkölcsstelennek és nemzetietlennek mondja. Ilyennek ismerjük az egyik agrárizmust, a hétköznapi. Túrelmetlennek, reakcionáriusnak és támadónak.

A másik agrárizmus, a kongresszusi, lényegesen különbözik amattól. Nem türelmetlen, hanem toleráns; nem támadó, hanem védekező; nem reakcionárius, hanem — ó csodák csodája — szabadelvű! Önök ezt nem hiszik el? Őszintén szólva mi is megdöbbenünk mindazoknak a nyilatkozatoknak láttára, amiket a kassai kongresszusról szóló tudósításban talál az olvasó. Hiszen kérem, itt egészen más notákat fújnak. Ami a kassai vitából s kivált a kassai határozatokból kibontakozott, az több a megjuhászodott agrárizmusnál, az a saját

maga ellen polemizáló, a maga-magát lecáfólo agrárizmus. Az agrár oroszlan, mielőtt Kassára utazott volna, lenyírbáltatta a karmait, kacsukkal vonta be fogorait, hangszárait pedig kiszedette s ilyen kozmetikai fogásokkal gondoskodott róla, hogy megjelenése lehetőleg impozáns maradjon ugyan, de csöppet se legyen félelmetes. Miket hallottunk Kassán az agrártábornak eddig legharciasabb szószólóitól? Egyikük azt szavaltta, hogy az ő törekvéseiknek nincsen semmi támadó élük, akár más foglalkozási ágak, akár bármely felekezetellen. A másik nagy hévvel hirdette, hogy a középbirtokos ne urrá nevelje a fiát, hanem nevelje kereskedővé és iparossá. A harmadik pedig azt fejtegette, hogy az agrárizmus nem kívánja sem az ipar, sem a kereskedelem pusztulását, hanem beéri a határidőzlet eltörlésével!

Őszintén szólva, mi szivesen rajonganánk ezért a szerény igényű s aránylag szabadelvű agrárizmusért. De zavarba hoz bennünket az a gondolat, hogy hová tegyük hát vajjon azt a sajtóbeli és irodalmi agrárizmust, amely emennek éppen a megfordítottja? A kettő közül valamelyik merő és vakmerő hipokrizis. S most az a kétség marcangolja keblünket, hogy kettejük közül melyik a tettetett és melyik az őszinte. Köztudomásu, hogy az agrársajtót, amely a türelmetlen, reakcionárius és támadó agrárizmusnak a hirdetője, ugyanazok az urak részesítik erkölcsi és egyéb támogatásban, akik ma Kassán a toleráns, szabadelvű és védekező agrárizmust hirdették. Föl kell tehát vetnünk a kérdést, a két agrárizmus közül melyik az igazi. Ha a kassai az, akkor a sajtóbeli egyszerűen rabszolgáltatás. De ebben az esetben hogyan tűrhették és miért tűrték az urak annyi ideig szóltalanul rabszolgáiknak a zendülését? Ha pedig a sajtó hirdeti az igazi agrárizmust,

akkor mit lássunk a kassai tagoknak új hangjában: megtérest-e avagy kétszínűséget?

Amig az ellenkezőjéről következetes tetek nem győznek meg, azt kell, sajnos, föltennünk, hogy a szilaj indulatban van a komoly jelleg, a hevenyészett szelidség pedig csak pusztá színjátás volt. Óhajjuk, hogy csalódjunk ebben a feltevésünkben; de az eddigi tapasztalatokból semmi sem jogosít fel a tetszetősebb látszat elfogadására. Szívesen ismerjük el a kassai tanácskozás mérsékelt és lojális voltát; de nyitva kell tartanunk azt a kételkedésünket, hogy talán csak az igazi hadműveletek eltakarására szánt taktikai cselofogás volt ez a meglepő metamorfózis. Nem tehetünk róla, de őszintén szerint gyanakvóak vagyunk az átmenet nélkül való, rohamos átalakulások irányában. A régi emberek vonultak fel Kassán a régi irányzattal és a régi törekvésekkel. Miért váltottak hát új tempót, új hangot és új hangnemet? Ugyalátszik, a *genius loci* kényszerítette őket rá. Az abaujmegeyi gazdák szabadelvű vezérelt alatt állanak s nem voltak hajlandók a tulzó agrárizmus néma komparzeriája gyanánt szerepelni. Ha jól sejtjük, a gyülekezet egyértelműségét kockáztatta volna az őszinte tulzásoknak megnyilatkozása; s a mérséklet tehát csak áldozat volt a nézetek és érdekek látszólagos egységének megmentésére.

De nehegy haszon nélkül muljon el a kassai kaland, kimondjuk nyíltan, hogy a kassai gazdasági tanácskozásaiban és határozataiban kifejezésre jutott agrárizmust igenis olyan jelenségnek nézzük, amelylyel érdemes volna megbarátkozni, ha őszinte volna. Egyes apró tülhajtásoktól eltekintve, a kassai agrárizmus csakugyan nem egyéb, mint a földművelési érdekeltségnek a maga jogos érdekei védelmére való szervezkedése. Hogy még ez az

T A R C A.

A háboru kiállítás.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: Pekár Gyula.

A jövőnd dicsőség.

PÁRIS.

Ha megnéztük a régi dicsőség erekléit, a daliás lendületű régi háboru történeti kiállítását, akkor szálljunk le a hadászati palota földszintjére s tekintsük meg a modern józan és tudományos háboru rettenetes acélszörnyeit. A különféle nemzetek a béke és barátság mosolyával mutatnak be itt egymásnak olyan hadigépeket, amelyeket még sohasem látott a világ s amelyekkel szükség esetén olyan tömeges és gyors pusztítás közepette végzendik ki egymást, amilyen egyetemes rombolást nem ösmertek a régi világ legvérszomjasabb barbárjai sem. A Schneider-féle vérvörös páncélkopolában látjuk a legkülönfélébb kaliberű gyors-tüzelő ágyukat, közöttük azokat a félelmetes Creusot-óriásokat, melyek 15—20, sőt 32 kilométerre viszik a legborzasztóbb, láthatatlan halált. Mellettiük állanak azok a szinte két láb széles, tömör acél páncéllemezek, melyeket próbálószerűen sikeresen átfúrtak... Ott vannak az ágyuk töltsői is: egy méternél magasabb fényes acélgránátok, shrapnelek s peroxyléne-nel töltött olyan bombák, melyek ezerkétszáz darabra szakadnak szét s egy lövésre egész ezredeket képesek megsemmisíteni. Megnézhetjük a füstnélküli lőpor s a nickel, chrommal, mangánnal javított acél legújabb találmányait, láthatjuk a tőkésített Hotchkiss-ok, revolverágyuk és mitrailleurseók legkülönfélébb példányait... De mindenekeftől láthatjuk ott a szomszédban, a Maxim páncélpavil-

lonjában azt a hírhedt kis ágyut, amely hatszázalé egy pere alatt s amely mintegy szimboluma ennek az egész modern, tudományos háborunak... A régi háboru daliás költészet után fagyos iszonyat fog el bennünket ebben a világban. Nincs itt költészet többé, csak számító, higgadt mathézis, — nincs itt meg többé a gyűlöletnek s a szenvedélyeknek az a szent örülete, amely egyedül képes megbocsáttatni a háboruk rettenetes vérontásait... A régivel szemben milyen lesz ez a jövőnd dicsőség? Poézis nélküli, sivár kép tárul elénk. Minden változik e földön s a jövő háborujában nemesak a eszták kepe lesz egészen más, hanem a régi világ mozgató eleme, a bátorság is teljesen át fog alakulni. Az, amit mi régi daliás értelemben személyes bátorságnak nevezünk, valószínűleg mindörökre el fog tűnni a eszták krónikáiból...

Miért? Azért, mert az antik és lovagi értelemben vett bátorság a testi-lelki férfiaság legközvetlenebb mérkőzését tetelezi fel s mert a jövőnd háborukban, a kilométerekre hordó fegyverek alkalmazása mellett, a személyes összetalálkozás és ütközés ugyszólván egészen ki lesz zárva. A régi bátorság hősi eseteiben a természetes emberek esaptak össze egymással; „nemes oroszánokként“ csak azokkal a természetes erőkkkel mérköztek, amelyekkel isten megteremtette őket. Ez a természetes, emberi mérkőzés még ma is megvan az u. n. „lovagias esetekben“, midőn a derékgi csupasz férfiak a klasszikus karddal állnak szemben egymással. Nos, a jövő katonái ezerszára fognak ölni és ezerszára fognak öletni, a nélkül, hogy csak látták volna egymást... Ha elveszszük azt, hogy hajdan a bátorság a testi és a lelki momentumok valami csudálatos harmoniájában állott, ugy el kell ösmernünk, hogy ez a harmonia a jövő esztáiban lényegesen meg lesz zavarva. A testi momentum ugyszólván egészen el fog tűnni, csak a lelki

marad meg. Világrt se akarom én ezt a lelki részt kisebbiteni, — bár ismétlem, a klasszikus értelemben vett bátorság legalább is volt annyira testi dolog, mint lelki, ha nem több... A régi hősök nem csak előrelátó és bölcs vezérek voltak, hanem izmos atléták is, ugy a hogy a: Iliász és a középkor krónikái lefestik őket. A jövőnd hőseinek elég lesz, ha előrelátó, bölcs vezérek lesznek, izmokra többé nincs szükségük: hisz épp ezeket az izmokat pótolják — és milliószorta jobban! — azok az acél hadigépek. Összeleg ez a civilizáció általános haladásával mert az emberi test nem is annyira magától megy tönkre, mint inkább a modern élet kényelmes gépprendszer teszi fölöslegessé a testi erőt: izmaink azért satnyulnak el, mert mesterkélteletünkben alig van alkalmunk többé gyakorolni őket. Nos, valljuk be, hogy a Darwin fajkiválasztási elmélete szempontjából előnyösebb volt az emberiségre nézve a régi bátorság, mint az újabb. A régi háborukban — általában szólva — még is a rosszabb, a gyöngébb faj maradt a csatatereken s az erősebb fejlesztette tovább a nemzedéket. A mai és jövőnd mérkőzésekben a kilométerekre hordó puska épp oly fegyvere a gyöngének, mint az erősnek, épp oly könnyen öli az egyiket, mint a másikat. A háboru nem lesz többet a fajkiválasztás rettenetes, de esetleg hasznos eszköze, — a természet majd másként fog segíteni magán, valószínűleg a nagy járványokkal, melyek mindig nagy nivellálói voltak az emberiségnek. Ezek majd kíméletlenül elsöprik a földről azt a gyöngébb fajt, melyet a tudomány s az emberbaráti szeretet mesterkéltlen fenntart — nyilván a kegyetlen természet szándékai ellenére.

Ha a régi bátorság testi-lelki valami volt, a jövőnd háboruk valószínűleg csak a lelki bátorságot fogják ösmerni. Nem mai keletű a személyes vitéséget fenyegető e különös veszedelem. Ott kezdődik a lőpor és a muskéták

agrárizmus is egyoldalú, abban nem látunk semmi szerencsétlenséget. Hiszen az érdekszövetségek nem helyezkedhetnek az altruizmus talajára. Náluk természetes jelenség a kollektív önzés. És feladatuk nem az, hogy minden törekvésük egészen valósuljon meg, hanem az, hogy az érvényesülésért való versengésben a maguk érdeksoportját kellően képviseljék. Az agrárizmusban, amilyenek eddig ismertük, nem az egyoldalúság volt a hiba, hanem a szertelenség. Kassán lenyeste róla ezt a szertelenséget a viszonyok kényszere; az egyoldalúság, ami még rajta maradt, természetes, tehát se nem aggodalmas, se nem ellenszenves fogatkozása minden érdekszövetkezésnek. Kassán az agrárizmus meghátrált. Mi ebben a hátrálásban — *sit venia verbo* — haladást látunk. Azaz hogy szívesen látnánk benne haladást, ha nem kellene attól tartanunk, hogy az a mérséklet muló tünetnek fog bizonyulni. Csoportosuljanak a gazdák a szövetségi ügy fejlesztésére, a helyes birtokmegosztás keresztülvételére, a termelési viszonyok javítására, az értékesítés lendítésére, társadalmi erényeink ápolására, hibáink és fonákságaink lecsiszolására. Ezt a tömörülést szívesen fogja látni és szeretettel fogja támogatni az egész közvélemény.

Az első ülés.

Budapest, október 8.

Akiknek a számvetés kedvökre van, kiszámították, hogy éppen száztizenegy napig tartott a képviselőház szünet, amely tegnapi ért véget. A hosszú szünet után ma friss kedvben, alaposan kipihelve találkoztak ismét a honatyaik. A majdnem négyhónapos távollét után vidáman üdvözlők egymást barátok és ellenfelek. A viszontlátás örömei mindent nivellálnak; a pártkeretek elmosódnak, a politikai ellentétek elfelejtődnek, a képviselő urak ilyenkor egy napra csak kollégák.

A régi kollégák barátságos kézzorítással fogadják az újakat, akikre a szünet alatt mosolygott reá a népkégy. A legnevezetebb, Nagy Ferenc, a kereskedelemügyi államtitkár nem igen szorul bemutatásra, csak éppen a forma kedvéért ismerkedik — leginkább a baloldali folyosón.

A teremben jelentékenyebb változás nem van azon kívül, hogy az elnök dobogójából

üvegfallal és nehéz függönyökkel kalitkát csináltak, amelyből most már alig röpül ki egy-egy hang a legfigyelmesebb hallgatóság közé is. Az a szerencse, hogy ilyen figyelmes hallgatósága nem igen akad az elnök szavának; legalább ma nem akadt. *Percezel* Dezső, aki féltékenyül fogva jó negyedóránig morzsolgatta a felgyülemlett bejelenteni valót, nem tapasztalhatta az első napon az újítás célszerűségét. Senkinek sem volt kíváncsi a bejelentésekre. Megelégedtek azzal, hogy mikor *Kossuth* Ferencet hívta fel szólásra *Buzáth*, az ellenzéki jegyző, akkor ebből mindenki tudhatta, hogy most a *kvóta-döntésről* szóló miniszterelnöki értesítést mutatta be az elnök.

Kossuth Ferenc arra kérte a Házat, hogy a jelentést tüzze ki a napirendre. Senkinek sem volt ellene észrevétele és így a kvótaüggyet a Ház újra tárgyalni fogja.

Szell Kálmán törvényjavaslatot nyújtott be a konzuli illetékek szabályozásáról, báró *Fejérváry* Géza pedig jelentést a honvédségnek a galíciai hadgyakorlatokon való részvételéről. Erre a jelentésre tört ki az első „mozgás és zaj a szélsőbalon.” *Polezner* Jenő kész volt a rögtönzött indítványával:

— Vád alá kell helyezni ezt a kormányt!

Ez azonban (amint rögtön kitalálhatja mindenki) csak ártatlan közbeszólás volt, amit legföljebb maga *Polezner* vett komolyan.

Most újra felállott a miniszterelnök és részletes előterjesztést tett a Ház legközelebbi munkaprogramjáról. Ennek az előterjesztésnek a nyomán aztán megtörtént az első esatározás a szünet után. *Rakovszky* István nagy élességgel támadt a miniszterelnöknek a miatt, hogy nem tett említést az összeférhetlenségi törvény revíziójáról. Egy kis pikantériával is fűszerezte ezt a kirohadást, fölemlítvén, hogy a legújabb kinevezések közt is van egy, amely összefüggésben van az inkompatibilitás kérdésével. Ezt a célzást csak nagyon kevesen értették meg, — ezek is csak kevések, akik a képviselő ur publicisztikai működése iránt is érdeklődnek. Ezek tudták, hogy *Rakovszky* ur *Csilaghy* József-ről, az árvali új főispánról beszél. De ezek a legjobban beavatottak mosolyogtak aztán legjobban a néppárti tüzes bajvivó keresett pikantériáján. *Szell* Kálmán nem hagyta szó nélkül *Rakovszky* támadását és általános tetszésre talált az önrzertes, nyugodt határozottság, amellyel visszautasította azt a vádat,

hogy az inkompatibilitási törvény revízióját a kormány kösleteti. Kijelentette, hogy az összeférhetlenség kérdésében nem a kormány dolga megtenni az előterjesztést, hanem egy bizottságé, amelyet a Ház küldött ki. Azt is kijelentette azonban, hogy az összeférhetlenség kérdésének megoldását ígérte szerint ő maga fogja kívánni még ennek az országgyűlésnek a vége előtt. *Rakovszky* nak a *pikáns* csipkedését épp oly önrzerteszen háritotta el magáról, kijelentve, hogy semmiféle kinevezés nem történt, amely az inkompatibilitást érintené és kijelentve, hogy majd ha *Rakovszky* konkrét dologgal áll elő, hát akkor majd áll elébe. És a mi tudomásunk szerint állhat is, mert módjában lesz olyan választ adnia, amely a közneveltség tárgyává fogja tenni *Rakovszky* urnak most még kedvező homályban levő vádaskodását.

A hevenyszett vita különben ezzel nem ért véget, mert *Polányi* Géza, a nagy radikális-szabadelvű politikus kötelességének tartotta, hogy *Rakovszky* nak segítségére siessen, s követelte, hogy a Ház rendszabályozza meg a késlekedő bizottságot. Ezzel alkalmat adott a miniszterelnöknek arra, hogy a bizottságot a Ház tulnyomó többségének szimpatikus helyeslése közben védje meg. *Madarász* József rövid felszólalása után a Ház elfogadta a miniszterelnök előterjesztését és ezzel az ülés bevégeződött.

A képviselőház ülése október 8-ikán.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: *Percezel* Dezső.

A kormány részéről jelen vannak: *Szell* Kálmán miniszterelnök, báró *Fejérváry* Géza, *Wlassics* Gyula, gróf *Szichényi* Gyula, *Darányi* Ignác, *Plósz* Sándor, *Hegedűs* Sándor, *Cseh* Ervin.

Elnök: Megnyitja az ülést és előterjeszti a szünet alatt beérkezett kérvényeket, feliratokat.

Bejelti, hogy ő felsége nevenapján kifejezte a törvényhozás bódolatát továbbá *Umberto* király elbunyta alkalmával a magyar nemzet részvétét.

Meleg részvétellel emlékezik meg *Szláv* Józsefnek és a szünet alatt elhunyt képviselőknek érdemeiről s tudatja, hogy az új választások céljából a szükséges intézkedéseket megtette.

Végül bejelti, hogy a miniszterelnök megküldötte a Háznak a *kvóta* tárgyában a királyi döntésről szóló kéziratot.

Kossuth Ferenc arra kéri a Házat, hogy a királyi döntésre vonatkozó jelentés napirendre tüssék, (Helyeslés a szélső baloldalon) hogy megvizsgálhassa a Ház, vajjon e döntés a törvényeknek megfelelő módon történt-e? (Elnök helyeslés a szélső baloldalon)

Elnök: A Ház hozzájárul *Kossuth* Ferenc javaslatához.

létalálásánál, midőn az emberek ölni kezdtek, a nélkül, hogy hozzányultak volna egymáshoz. Már a XVI-ik században csudálatos nyilatkozatokat találhatunk erre nézve. A világ első lovagja, Bayard, a „félelem és szenny nélküli” vitéz, mérhetetlenül felháborodik azon, hogy a nemes hős, férfias mérközés nélkül, lát-hatatlan és aljas golyótló találva, méltatlanul muldítja ki ebből a világból!... Szegény jó Bayard mit szólana ma, ha őt és lovagjait az elé a kis Maxim ágyú elé állítanák! Még csak arra se érne rá, hogy a világ e rengeteg fordulatán elcsodálkozzék!... Nos, az „aljas golyó” szerepe a századokon át mind nagyobbra nőtt, de mégse tette egészen lehetetlenné a dalias virtus megnyilatkozását. Az Empire alatt még nem ösmerték a hátultöltő és gyorstüzélpuskákat s Murat az ő kilencvenkét századjával még megosinálhatta Eylau-nál a világ legszebb lovas rohamait. De mit látunk ma? A legelső fegyverem, mely kezd fölöslegessé válni, épp a legregibb és legnemesebb: a lovasság. Evvelkel ez előtt láttuk mi ezt egy manőverben, midőn a füstnélküli löport először próbálták ki s midőn huszár-brigádunk a eszszárnapok alatt örökké csak visszahúzódott és alig jutott hozzá csak egy rohamhoz is. Ma a lovasságnak már csak hirszerző szolgálat jut, ma a gyalogság a világ első katonasága. De a jövő egészen a legújabb fegyverem: a tüzérség. Mérnök-generálisok fogják a jövő háborút eldönteni.

Mint a Niobe gyermekeit az istenek haragja láthatatlan és méltatlan fogja találni a halál a jövő katonáit. Nem lesz meg többet a vezéreknél az a jóleső, férfias érzésük, hogy szemfől-szemben lássák magukat ellenségeikkel s két erős karjukkal töltésük ki indulatukat rajtuk. Van-e bátorság egy Maxim-ágyú tüzével szemben? Az a bátorság hajdan valami csodás mértani közeparányos volt a gyávaság és a vakmerőség véglete közt. Ma a láthatatlan, de biztos halállal szemben a katona csak a két véletel közt választhat: ugyszólván csak gyáva vagy vakmerő lehet... Szükséges-e mondanunk, hogy a végletek soha sincsenek nagyon messze egymástól s a vakmerő-

ség körülbelül épp oly messzire esik a bátorságtól, mint a gyávaság? E tárgyat illetőleg olvassák el a nagy Tolsztoj szabasztópoli beszélgetéseit, hol egy komoly utászkapitány érdekesen egy határozata meg a bátorságot, hogy az a bator ember, „aki mindent a maga idejében tesz meg”... De olvassák el aztán még a *Plato Laches* et is, melyben Sokrates és barátai a vitézségről elmélkednek. Nikias itt finom észrevételeket tesz a vakmerőségre s igen szépen mondja, hogy „nem bator az, aki tudatlanságból nem fél semmitől. A bátorság csak kevesek tulajdona, míg a félelmet nem ismerő vakmerőség igen sok embernek, nőknek, gyermekeknek és állatoknak is a sajátasága. Amit te *Laches* a legtöbbekkel bátorságnak nevezesz, azt én csak vakmerőségnek tartom. A bátorság megmondoltság, felismerése a veszedelmesnek és nem veszedelmesnek úgy a háboruban, mint az egyéb földi dolgokban”... Aktuális lesz a bátorság elmélete manapság, most, hogy a modern hadi gépekkel szemben teljesen átalakul ez a fogalom s vele együtt átalakul a virtus tartalma: a hadi dicsőség is.

Milyen lesz ez a jövő háború? Prózaí borzalom, gyári munkája az öldöklésnek, melyből épp egy hiányzik az epikus lendület, mint a férfiaság hősi mámore... A jövő háború képt már megfestette nekünk valaki és pedig nem katonamember, hanem egy egyszerű elmélkedő tudós, egy orosz nemzetgazdász és matematikus. Még a hágai békegyűlés alatt jelent meg tavaly a *Jean de Bloch* könyve angol fordításban (*The war of the future*) és a munka voltaképp az örök-béke eszméjét szolgálja, midőn a jövő háború iszonyatait bemutatja. Az orosz tudós, mintha előre látta volna, hogy a világ a békebizottságok elvont erkölcsi alveivel semmire se fog menni, a legrészletesebben áttanulmányozta a modern hadászat kérdéseit s onnan indul ki, hogy az emberiség a háború: ennek a lehetetlenné tévése által fog elérni az örök békéhez. A hivatalos katonai világ mosolygott az elmél-

kedő tudós bizarr és rettenetes vízióin, melyekben a jövő háborúját feltüntette — de valami csudálatos dolog történt. Az épp kiütő boer háború borzalmas csatái majdnem a legutolsó pontig igazolták a *Jean de Bloch* tetteit. Senki se hitte, hogy az új hadigépek ekkora fordulatot adandának a modern háborúnak... Az angolok, mint legérdekeltőbb felek, csakhamar „felfedezték” az orosz tudós könyvét: messziről érthetetleneknek tetsző vereségeik magyarázatát e mű tetteiben találták meg. Ma már fennen hirdetik a „theoretikus diadalát” — s a briteket jellemző komolysággal foglalkoznak vele folyóirataikban. Megadón kommentálják és igazolják a saját vereségeikkel a *Jean de Bloch* elveit. És pedig olyannyira teljesedett a tudós „apokaliptikus víziója”, — úgy beütött minden jövőelése, hogy az angol írónak a folyóiratok egyik oldalán felsorolt tételekhez a másik oldalon csak a vesztett esaták neveit kell odatenni glosszákul...

Mit mondanak e tételek? Mindenekelőtt azt, hogy a „támadás” hajdanai erkölcsi ereje nem létezik többé: az új gyorstüzélp fegyverek olyan tulnyomó előnyt adnak a védelemnek, hogy ma már csak *hatszóna* nagyobb erővel lehet egy egyenes u. n. front-rohamot keresztülvinni. (Az angoloknak abban az egyedüli esatában, ahol bizonygyőztek: *Elands* Laagte-nál *négyeszer* nagyobb haderejük volt mint a boeroknak.) Ha száz ember támad meg ötven elsnéalt ellenséget, mire husz lépésre jutnak, öt ember marad belőlük... *Jean de Bloch* részletesen kiszámítja, hogy midőn 12.800 ember 6400 elsnéalt ellenséget megtámad, 800 lépéstől 500 lépésig a tüzvonalban már 7180-ra kell olvadni a számuknak. Ilyen egész 70—80 százalékra rugó rettenetes veszteségekről nem is álmodott a régi világ: fájdalom, a szép skót highland-brigád pusztulása *Magersfontein*nél s a colonsai esata teljesen igazolták az orosz tudós számításait. Hart tábornok bevallotta, hogy ha *Colonsal* meg nem állítja a rohamot, „egyetlen egy katonája se jön vissza a tüzvonalból”... A támadók veszteségehez képest elenyészőben esékely az elsnéalt védelem vesztesége; a védőket érhető

(Törvényjavaslatok, jelentések.)

Szóll Kálmán miniszterelnök: T. Ház! A *konzuli illeték szabályozásáról* szóló törvényjavaslatot van szerencsém a t. Ház asztalára letenni. Kérem, méltóztassák ezt a javaslatot az igazságügyi bizottsághoz utasítani.

Van szerencsém ezenkívül a *számszéknek a jelentést az 1900-ik számadási év második negyedében történt tulkiadásokról és előírnyat nélküli kiadásokról* a t. Ház asztalára letenni, kérve, hogy azt a zárszámadási bizottsághoz utasítani méltóztassék.

Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) Van szerencsém ezen a minisztérium nevében előterjeszteni egy jelentést a *honvédség egy hadosztályának a galiciai hadgyakorlatokban való részvételét* illetően.

Polczner Jenő: Vád alá kell helyezni ezt a kormányt! (Zaj és nyugtalanság a szélső baloldalon. Halljuk! Halljuk! jobboldal.)

Elnök: (Csenget.) Csendet kérek, t. Ház! (Halljuk! Halljuk!)

(Napirend.)

Szóll Kálmán miniszterelnök: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) A legközelebbi időre nézve van szerencsém a t. Háznak napirendet indítványozni. (Halljuk! Halljuk!)

Amint már a nyári szünet megkezdése előtt kijelenteni és kilatásba helyezni bátorodtam, arra kérem most a t. Házat, hogy ott vegye föl munkálkodását most, a nyári szünet befejezése után, ahol annak megkezdése előtt abban hagyta. (Helyeslés jobboldal.) Méltóztassék azon törvényjavaslatoknak tárgyalását napirendre tűzni, amelyek a bizottság tárgyalására kerestül mentek és a t. Ház asztalán fektűznek. Legelsőben is arra kérem a t. Házat, hogy szerdán vegye tárgyalás alá a birtokosok és gazdatisztek közötti jogviszonyok szabályozásáról szóló földmívelésügyi miniszteri javaslatot. (Helyeslés a jobb- és baloldalon.) Ennek befejezése után méltóztassék tárgyalásra kitűzni az 1884. évi XVII. törvények 50-ik §-ának a megrendelések gyűjtésére vonatkozó módosításáról szóló javaslatot. (Élénk helyeslés a bal- és szélsőbaloldalon.)

Időközileg — előreláthatólag már szerdán — a pénzügyminiszter ur abban a helyzetben lesz, hogy a *költségvetést előterjeszthesse*. A költségvetés már ki lesz nyomtatva és osztva a t. Ház tagjai között, úgy, hogy a Ház határozatai értelmében arra utasítandó pénzügyi bizottság azt azonnal tárgyalás alá fogja vehetni. (Helyeslés jobboldal.) A többi, a Ház asztalán fekvő javaslatok azáltal hasonlóképpen le fognak a többi bizottságok által tárgyalatni és így azok is el lesznek intézhetők. Többek között az erdőmunkásokról szóló javaslat; a termelők és a dohánykertészek közötti jogviszonyok szabályozásáról szóló javaslat és a közérdekű öntözőcsatornák létesítéséről szóló javaslat. Ezek és az időközileg benyújtandó törvényjavaslatok — magam is szerencsés leszek legközelebb egy javas-

latot előterjeszteni — a bizottság előkészítése után a legközelebbi időben fogják igénybe venni a t. Ház munkásságát.

Mire ezek a Házban le fognak tárgyalatni, előreláthatólag a pénzügyi bizottság is annyira halad munkájában, hogy a költségvetésről szóló jelentését, ha nem is rögtön, de rövid idővel azután, hogy a Ház ezt az egész penzumot elvégezte, elő fogja terjeszteni. Akkor azután arra fogom kérni a t. Házat, hogy a költségvetés tárgyalását tűzze napirendre. (Helyeslés jobboldal.) Gondolom, ez a legközelebbi időre és pedig nemcsak napokra, hanem hetekre, sőt hónapokra is elegendő munkaprogramm, amely a t. Ház munkásságát teljesen igénybe fogja venni. (Élénk helyeslés a jobboldalon.)

Rakovszky István: A miniszterelnök tájékoztatta a Házat a jövő munkaprogramjáról. De az *inkompatibilitási törvény* benyújtásának idejéről említett nem tett. A legutóbbi kinevezések némi pikantériát kölcsönöznek az inkompatibilitási kérdésnek, s ezért kénytelenek az ismét szóbahozni. A miniszterelnök megígérte, hogy még a folyó országgyűlés bezárása előtt benyújtja az inkompatibilitási törvényjavaslatot. Kérni, hajlandó-e a miniszterelnök már egyszer egy törvényjavaslat benyújtása által az országot a rákénétől megszabadítani?

Szóll Kálmán miniszterelnök: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk!) A képviselő ur hozzám intézett kérdése, nem mondok, hogy felesleges, — hiszen t. képviselő ur egészen szabadon él jogával — de talán nem volt szükséges. Nem volt szükséges azért, mert bőlesen tudni méltóztatik a t. képviselő urnak, hogy én, midőn felsoroltam azon törvényjavaslatokat, amelyeket én és minisztériáim terjesztünk elő, nem beszélhettem olyan törvényjavaslatról, amelyet nem a kormány terjeszt elő, hanem, amely a Háznak belügyét képezi (Helyeslés jobboldal), mindenkinek felfogása szerint, amely egy bizottságban készül, amelynek előkészítésével a t. Ház azt a bizottságot megbizta, amelynek előterjesztése tehát nem a kormánynak ténye. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) Én a képviselő urat erre a kis distinkcióra akartam emlékeztetni, ha az ő különben éles elméjét ez a distinkció elérte volna. Azonban a t. képviselő ur nem is ezért kérdezi, hanem azért, mert sürgeti az ügy elintézését. Hanem a t. képviselő urtól megszoktuk, hogy pikantéria nélkül nem tud sem kérdezni, sem felelni.

Rakovszky István: *Ilyen kormány alatt!*

Szóll Kálmán miniszterelnök: Egy kis pikantériával látta el ezen kérdés bevezetését is, mondván, hogy egy kinevezés történt, amelyet ő az inkompatibilitási kérdéssel összekötésbe hoz. Majd ha a t. képviselő ur bővebben kifejti ebben a Házban azt, hogy mit értett ez alatt, annak idején én is szerencsés leszek erre felelni. Ha meg tudom a t. képviselő ur nézetét, elmondom én is a magamét. Tudtommal

sem előbb, sem utóbb az én részemről kinevezés nem történt, amely bármilyen tekintetben is vonatkozásban lenne bármely inkompatibilitási kérdéssel. De hát erről majd akkor szólnak. A t. képviselő ur megígérte, hát állok elébe. Most már magát az ügyet illetőleg még megígértem, hogy én nem szóltam az inkompatibilitási törvényjavaslatról az előbb mondott okból, de igenis kijelentem, hogy nincs szándékomban az inkompatibilitási törvényjavaslatot késleltetni. A bizottságban is azon álláspontot foglaltam el, hogy e kérdésnek a Házban való szövegére hozatalát — természetesen annak nyugodt, biggadt mérlegelése és kellő konszideráció után — nemcsak nem ellenzem, hanem nagyon kívánatosnak is tartom minden tekintetben, hogy ez a kérdés végre-valahára tisztázassék és a Ház abban állást foglaljon. Nem ma mondom én ezt, hanem mondtam már akkor, midőn ezt a helyet elfoglaltam. De mikor mondtam, nem tüztem határidőt. (Mozgás a szélsőbaloldalon; egy hang: *Ez a baj!*)

Az a t. képviselő ur, aki közbeszólt, csalódik, hogy ez a baj, mert nem baj. Még pedig azért nem baj, mert kijelentettem, hogy ennek az országgyűlésnek folyamata alatt igenis tárgyalatni és tisztázni kívánom ezt a kérdést. Hát az én tudtommal ennek az országgyűlésnek még nincsen vége. Én se nem proponáltam senkinek, se nem szóltam róla sehol, hogy ezt az országgyűlést most bezárják. Hiszen csak ma is hónapokra terjedő programmal szolgáltam a Háznak. (Ugy van! Ugy van! jobboldal.) Az országgyűlésnek befejezése előtt igenis a magam részéről is kívánni fogom e törvényjavaslat tárgyalását. Hogy mikor legyen meg ez a tárgyalás, ez attól függ, hogy a bizottság mikor készül el. A mikor a bizottság jelentését itt beterjesztette, a t. Háznak és a t. képviselő urnak is akkor meg lesz az alkalom arra, hogy annak napirendre tűzése iránt határozzon. (Helyeslés jobboldal.) Ezeket voltam bátor előterjeszteni. (Helyeslés jobboldal.)

Polónyi Géza: A miniszterelnöknek igaza van abban, hogy a kérdés rendezése nem a miniszterelnöktől, hanem az inkompatibilitási bizottságtól függ. Eppen ezért arra kéri a Ház elnökét, hogy alkalmilag tájékoztassa a Házat, hogy mit végzett a bizottság. Akkor a képviselőház is abban a helyzetben lesz, hogy megfelelő rendszabályokkal a bizottságot kötelességének teljesítésére felhívja. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon.)

Szóll Kálmán miniszterelnök: T. képviselőház! (Halljuk! Halljuk! a jobb- és baloldalon.) Polónyi Géza t. képviselő ur nézetében nem osztozom. Nem tartom helyesnek és nem látom semmi okát, hogy a képviselőház a Ház által kiküldött egyik bizottságot itt megrendszabályozzon. (Helyeslés a jobb- és baloldalon.) A t. képviselő ur azt mondja, hogy nem vádol. Mondja, de mégis vádol. (Igaz! Ugy van! a jobb- és baloldalon.) mert egyszerűen azt mondja, hogy az a bizottság nem teljesíti kötelességét és szorítassék erre az elnök által.

veszedelem Boohne tábornok szerint *nyolcszorta* kisebb. Majdnem teljes biztonságból lehet ki percekint 60 töltenyüket a rohanó ellenségre. Ilyen tüzelés mellett a régiek által emlegetett „golyózapor” manapság a szó legszorosabb értelmében valóságga lesz. A colonsói csata után azt mondták az angol katonák, hogy „mikor a golyózapor körülöttük lecsapott a száraz, kemény földre, valóságos porfelhő támadt körülöttük, olyan volt az, mint mikor a tropikus eső zuhataga alatt valamely felületét egész elborítja a kiszökkenő buborékok...” Jean de Bloch könyve egyrészt megnyugtathatta az angolokat: katasztrófiáért okolhatják kétségkívül egyetlen tábornokaikat, de a katasztrófiák szükségképpen eredményei voltak a legújabb hadászat ki nem próbált s ennél fogva ösmertlen törvényeinek.

De ha a gyorstüzelő puszkák ilyen borzalmas pusztításra képesek, mit szólnak a gyorstüzelő ágyúkról, melyekben a védelem a leghatásosabb támaszát nyerte? Itt már akkora a különbség, hogy Bloch szerint egy jól elcsenelt ágyú egy egész ütő támadásának képes ellenállani. A tüzés ereje 1870-től 1891-ig meg tízszeresződött, — 1891 óta pedig különösen még megkétszereződött! 1870-ben a gránát csak 19 részre szakadt még, ma már 240 darabra szakad, — 1870-ben a shrapnel még 37 darabra robbant, ma 340 törmelékre szakad. A 82 fontos vasmomba, mely a régi puskaporrall csak 42 részre robbant, ma a peroxylene hatása alatt 1204 darabra megy szét! Háromezerháromszáz yardnyi távolságról kivette, 220 yardnyi területet borít el biztos halállal... Mi e hadi gépek első következménye? Az, hogy a jövő háborúban az ellenfelek nagyon óvakodni fognak az egyenes támadástól: ez a modern háború csupa eldöntetlen csatából, gyilkos kémszemlékből és örökös meglepetésekből fog állani. A kitanított lövészek tüze alatt óriási lesz a tisztállomány vesztése. Az angol tiszték pusztulása még ma is nagy, dacára annak, hogy egyenruhájukon ma már semmiféle jel sem különbözteti meg őket a közemberektől: a legelső csatákban a britek 400 közember mellett nem kevesebb, mint 70 tisztet

vesztettek. „A jövő háborúban”, mondja az orosz tudós, nagy szerepet fognak vinni a *rejtett* sáncok s a jövőben inkább az így elcsenelt védelem fog gyilkos meglepetéseket szerezni a támadóknak, semmint megfordítva... A modder-riveri, stormbergi, magersfonteni és tugalai veszedelmek azt bizonyítják, hogy az angolok nagyon sokáig, *olykor a csata végéig* sem tudták megállapítani az ellenség hollétét. Számszámra hullottak el tehetetlenül s még csak azt se tudták, honnan éri őket a *láthatatlan* halál!... Magersfonteinél az angol gárda tizenöt óra hosszat harcolt a *láthatatlan ellenség* ellen! Mert a jövő háború hadakozásnak az lesz a legnagyobb borzalma, hogy az ellenség láthatatlan lesz — — Mik még a Jean de Bloch tétele? A háború ezután hosszú ostromokból és elcsenelt helyekről folytatott tüzerharcból fog állani (Ladysmith, Mafeking, Kimberley) és sokkal tovább tartani, mint régen. (A németek 70—71-ben hat hónap alatt Párisban voltak s mióta tart már a boer háború!) Sokkal nehezebb lesz a hirszerzés, mint valaha: Jean de Bloch azt tartja, hogy a jövőben csak a gyalogság lesz sikeresen alkalmazható erre a kékmedésre. A csapatok csak vasúti vonalak mentén fognak előre hatolhatni s ritkán fognak kimerészkedni az ekképp nem fedezett szabad területekre. A legborzasztóbb pusztítást a *rejtett lövészek* fogják előidézni, ezek fogják tönkre tenni és elfogni a tüzéséget (Tugela). A messzehordó fegyverek kilométerekre ható golyóitól még a Vörös-Kereszt telepei sem lesznek megvédve s ez arra a föltevére fog vezetni, hogy az ellenség barbárságból sérti meg a genfi konvenciót...

Mindeza a jövődőlés borzasztóan beteljesedett a mostan folyó háborúban, hol az angolok és a boerok minduntalan e barbársággal vádolták egymást és teljesen igaztalanul. Nos és végül, fejezi be Jean de Bloch, — a modern fegyverek okozta sebek gyakran olyan rettenetesek lesznek, mintha repesztő golyók idézték volna el őket (az angolok és boerok kölcsönös „Dum-dum” vádjai!), — rövid távrolról a mai „humánus” golyók még sok-

kal szaggatottabbak és időklöbök lesznek, mint a régi barbár lövegek...

Ha az orosz tudós, fájdalom, ennyire igazolt rémes vízióinak a hatása alatt nézük meg a kiállítás acélszörnyeit, vizsgálatlan képe tárul elénk a jövő háborúnak. Sívár dicsőség lesz ez... Kalapot kell emelnünk a jövő katonái előtt; nehezebb lesz ezután katonának lenni, mint régen, midőn a személyes bátorság még jobban megnyilatkozhatott, midőn a harcok legalább *emberileg* megvédhette magát... Tisztelet azoknak a szép angol fiuknak s vitéz afrikai farmereknek, akik olyan északán mennek neki a láthatatlan halálnak! És tisztelet azoknak a nemzetközi csapatoknak, melyek most a messze Keletrre hatolnak, hol a legmodernebb háboru borzalmai mellett a kínaiak legrimitívabb kegyetlenségei várnak rájuk... Mit csinál ezalatt a Mars isten szolgálatába szegődött tudomány? Laboratóriumában tovább dolgozik és napról-napra mind időklöbök halált készít elő az emberiségnek. Tán legközelebb ki fogja már találni a modern hadászat ama legutolsó találmányát, melynél tovább a végzetet már nem mehet s melyet az angol regényíró Wells álmodott meg a „Mars-lakók”-ról írott fantasztikus költeményében. Tán legközelebb feltalálja már azokat a gránátokat, amelyek nem vassal öleik, hanem szénben, egyszerűen, egyszerűen a levegő állapotját változtatják meg az ellenség felett s ekként seb és vér nélkül mérgeznek, fullasztanak meg tizezreket egyszerre... Ha ilyen eszközökhöz jut el a tudomány — és valami hasonlóhoz okvetlen el fog jutni: akkor teljesülni fog az utópia s lehetetlenné lesz a háború. A halálnak dolgozó tudomány vissza fogja nyerni régi becsületét, mert a halál által végeredményében az életet fogja szolgálni. Nem a jámbor békebarátok elvont erkölcsi elvei fogják megvalósítani az eszményt, hanem ez a pozitív tudomány: általa maga Mars Isten fogja lenni a fegyvert Pax istenasszony előtt, — maga a háboru fogja megteremteni az antik bölcsék khimériját: az örökkéket...

Polónyi Géza: A Ház által!
Szell Kálmán miniszterelnök: A Ház által sem! (Ellenmondás a szélső baloldalon.) A Ház megteheti, ha akarja. de kérdés, hogy helyesen tenné-e. Az én nézetem az, hogy nem tenné helyesen. (Igaz! Ugy van!) a jobb- és baloldalon.) Az a bizottság ki van küldve; nagyon szövevényes, nagyon kényes, nagyon nehéz feladattal van felruházva. A bizottság dolgozott. Ha a tisztelt képviselő ur azt mondáná, hogy a bizottság a munkálkodását meg sem kezdte, ha így állna a kérdés, akkor a tisztelt képviselő urnak igaz lenne. De a bizottság megkezdte munkálkodását; albizottságot küldött ki; az albizottság tárgyalta a dolgot, javaslatot adott, igaz, a nagybizottságnak még nem referált. Javaslátat nem terjesztette elő, de már dolgozott rajta. Ezt mindenki tudja, aki a lapokat figyelemmel olvasta.

Mikor így áll a dolog és erről a t. képviselő urnak tudomása lehet és másnak is lehet tudomása, amikor kijelentettem ebben a Házban éppen az imént, hogy azon leszek, hogy ezen az országgyűlésen, tehát az általa kívánt terminus határain belül ez a törvényjavaslat ide kerül, akkor, becsánatot kérek, valóban ok nélkül való sürgetésnek tartom (Igaz! Ugy van!) a jobb- és baloldalon.) és helytelen dolognak tartom (Igaz! Ugy van!) a szélső baloldalon.) hogy az elnök által szólítottassék fel a bizottság olyan dologra és a Háznak oly jelentős tétesséket, amit a Háznak minden tagja amenny is tud. (Igaz! Ugy van!) a bal- és jobboldalon.)

A t. képviselő ur egyszer kapjon engem rajta, hogy nem teljesítem, amit ígértem, akkor beszélhet így. Amit ígértem, azt teljesítettem, teljesítem ezután is és itt a bizottság semmiféle megrendszabályoztatását nem látom szükségesnek. (Élénk helyeslés és éljenek a jobb- és baloldalon. Zaj a szélső baloldalon. Elnök cseppet.)

Polónyi Géza kijelenti, hogy a miniszterelnök félreértette őt; sem a miniszterelnököt sem a bizottságot kötelességmulasztással nem vádolta. De a bizottság négy év óta mit sem hallat működéséről.

Szell Kálmán miniszterelnök: Mert még nem készült el!

Polónyi Géza: Tehát jogos a feltevés, hogy négy év óta semmit sem dolgozott. Nem tudja, hogy mi ragadta el a miniszterelnököt annyira.

Szell Kálmán miniszterelnök: A vádja!

Polónyi Géza: Nem váltottam sem a miniszterelnököt, sem a bizottságot!

Szell Kálmán miniszterelnök: Dehogy nem!

Polónyi Géza: A miniszterelnök nem figyelt az ő szavaira. Mert ő maga distingválta a kérdést úgy, hogy ez nem a kormány előterjesztéséhez tartozik, hanem tisztán a bizottság dolga. Ezt pedig megsüregtetni jogos dolog. (Élénk helyeslés a szélső baloldalon.)

Maarász József: Hozzáárul Polónyi indítványához, de kéri a miniszterelnököt, találon módot már egyszer, hogy a szegény néptanítók fizetése rendeztessék.

Elnök: Bezárja a vitát és kimondja határozatképpen, hogy a Ház elfogadja a miniszterelnök indítványát s annak megfelelőleg a legközelebbi ülés szerdán délelőtt tíz órákor lesz.

Az ülés 1/12 órákor végződik.

BELFÖLD.

Az elnök tagsági joga. Aki a politikai szörszállhasogatásban lelik örömeiket, most gróf Csáky Albinak a főrendiház elnökévé való kinevezését jó alkalomnak nézik arra, hogy kedves mesterségükben gyakorolják magukat. Felfedezték ugyanis, hogy gróf Csáky Albin, ha lemond is a képviselői mandátumáról, a főrendiházról szóló törvény értelmében ebben az ülésszakban már nem lehet tagja a főrendiháznak. A szörszállhasogatók aggodalmait sietünk eloszlatni. *Szell Kálmán* ismeri a törvényt, de egyuttal ismeri azt a rendelkezést is, amely szerint a főrendiház elnökét a király nevezi ki. Hogy a főrendiház tagjai közül, azt a törvényt seholsem mondja. És gróf Csáky Albin különben is örökös tagja a főrendiháznak, ez a joga nem szűnt meg, csak éppen erre az ülésszakra szünetel. Ha pedig arra kerülne a sor, hogy a szavazatok egyenlőségének esetén mint elnöknek döntenie kell, ugy feltétlenül gyakorolhatná most is ezt a jogát, amely nem főrendiházi tagsági jog, hanem elnöki jog.

A trónörökös házassága. *Szell Kálmán* miniszterelnök már legközelebbi törvényjavaslatot terjeszt a képviselőház elé a trónörökös házasságának becékkélyezéséről.

Pártértekezlet. Az országgyűlési szabadelvűpárt ma báró Podmaniczky Frigyes elnökelete alatt értekezletet tartott, amelyben tárgyalás alá vette s Bernáth Béla előadó ismertetése után általánosságban elfogadta a bírtokos és gazdatiszt közti jogviszonyok szabályozására vonatkozó törvényjavaslatot. A részletes tárgyalás során az előadón kívül Darányi miniszter, gróf Tisza István, Rossival, báró Feilitzsch, Kola és Rosenberg Gyula szólahtak föl, mire az egyes szakaszokhoz néhány kisebbbbszerű módosítást fogadott el az értekez-

let. Az értekezlet után vita nélkül elfogadta a megrendelések gyűjtésére vonatkozó törvényjavaslatot.

Az expozé. Lukács László pénzügyminiszter a Ház szerdai ülésében terjeszti be az 1901-ik évi költségvetést. A Ház nyomban a pénzügyi bizottságnak adja ki s a bizottsági haladéktalanul megkezdí a budget tárgyalását. A pénzügyi bizottság tárgyalásai alatt a Ház is tovább fog ülésezni s elintézi a már beterjesztett javaslatokat.

A honvédség a galiciái hadgyakorlaton. Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter ma jelentést terjesztett a törvényhozás elé a honvédségnek az idei galiciái nagy gyakorlatokon, az ország határain kívül történt szerepléséről.

Előrebocsátja a miniszter, hogy a törvénynek az a rendelkezése, amely szerint a honvédségnek ő felsége parancsára az országból való kivétel esetén a törvényhozás utólagos jóváhagyása kérendő, csak háboru esetére vonatkozik s így ebben az esetben tulajdonképpen törvényhozási intézkedésre szükség sem volna. A jelentés sarkpontja egyébiránt az, hogy a honvédségnek a szóban forgó nagy gyakorlatban való részvételét az okvetlenül megkívánt magasabb kiképzetés tette elkerülhetetlenné. Az idén Magyarországon nem voltak hadseregi gyakorlatok, amelyekben a magasabb honvédpáncsnokok a csapatvezetésben való jártaságukat kellőleg tökéletesíthették volna. Ez különösen a szóban levő 39. honvéd-hadosztálynak vált volna hátrányára miután ezen hadosztály már 1898. évben sem vebetett részt az akkor Szepesmegyében terbe vett, de legfelsőbb parancs következtében elmaradt hadtest-gyakorlatokon. Ezek alapján kéri a kormány, hogy ezen intézkedését az országgyűlés vegye tudomásul és utólagosan hagyja jóvá.

A konzuli illetékek. *Szell Kálmán* miniszterelnök ma törvényjavaslatot terjesztett a képviselőház elé a konzuláris illetékek szabályozása tárgyában. Hosszú évtizedes előzményei vannak ennek a javaslatnak, amely a konzulok illetékeinek mérsékelését fölemelést tartalmazza. Több ízben tárgyaltak erről a kérdéssről az osztrák kormánnyal és a közös külügyminisztériummal. A konzuláris kiadások esztendőről-esztendőre jobban terhelik közös költségvetésünket s a reform ennek akarja főképpen elejét venni, a többi államokéhoz képest ugyanis rendkívül alacsony díjtételek mérsékelést fölemelésével és az egész vonalon való szabályozásával.

A megleckéztetett Fehértéplom. *Temesvári* mai közgyűlése elé került *Fehértéplom* képviselőtestületének az a hazafiatlan határozata, amely azt akarja, hogy a város neve *Ungarische Weiskirchen* legyen. A megyegyűlésen *Vargies Imre* országgyűlési képviselő gyújtó hatású beszédében ostromozta a fehértéplomiak eljárását. Rut hálatlanságnak bélyegezte ezt a határozatot a magyar állam irányában, amely elhalmozta a várost kedvezményekkel.

— A fehértéplomi határozat, ugymond, egyértelmű a hazárdulással; a várost csak a haza iránti gyűlölet készítheti, hogy német nevet kérjen. *El kellene venni onnan a gimnáziumot, törvényszéket, a magyarságnak arculecapását nem szabadna megtűrni.*

Molnár Viktor főispán hangsúlyozta a, hogy hazafiatlan áramlatok dacára, melyek azt a látzatot keltik, hogy a város megfélekedezett a haza iránti kötelességeiről, az egész lakosságot még sem szabad vádolni; annak zöme hazafias érzelmű. Csak egyesek terrorizálják a képviselőtestületet, olyan határozatokat szavaztatván meg, melyekkel a lakosság nagy többsége nem ért egyet. Indítványozza, hogy minden rekrimináció nélkül azzal terjeszszék föl a fehértéplomi határozatot a kormányhoz, hogy ragaszkodva a történelmi alaphoz, a város neve *Fehértéplom* maradjon. A közgyűlés ily értelemben határozott.

A Ház bizottságai. A képviselőház bizottságai már hónap megkezdik működésüket. Az állandó igazoló bizottság holnap dében ülést tart a nyári parlamenti szüneti folyamán megválasztott négy új képviselő megbízó-levelének az átvizsgálása céljából. A véderbizottság pedig pénteken délután összeül annak a jelentésnek a tárgyalása céljából, amelyet a kormány nevében báró Fejérváry honvédelmi miniszter ma nyújtott be a honvédség egy hadosztályának a galiciái nagy hadgyakorlatokon való résztvevése tárgyában.

A miniszterelnök köszönete. A szilágycsehi választókerület *Neményi Ambrus* országgyűlési képviselő beszámolója alkalmából üdvözölő táviratot intézett *Szell Kálmán* miniszterelnökhöz, aki a következő távirattal válaszolt:

Nagyságos *Fodor Elek* urnak pártelnök. *Szilágycsehi.* Meleghangú szives soraiak igaz örömmel vettem és szívből köszönöm. Az elismerés és bizalom, amely azokból szól, jutalmaz a múlt fáradsalmiért és erőt ad a jövő küzdelmeihez. *Szell Kálmán.*

A kassai agrár-gyűlés.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, október 8.

Ma délelőtt volt Kassán az országos gazdakongresszus, melyre már hónapokkal ezelőtt készüldöttek az ország különböző gazdasági egyesületei. A résztvevők nagy része már a tegnapi esti vonattal megérkezett, élükön gróf *Károlyi Sándorral*, kit gróf *Hadik János* fogadott az abauj-tornamegyei gazdasági egyesület nevében. A mai gyűlésen mintegy háromszázan vettek részt. Többek között: gróf *Károlyi Sándor*, gróf *Dessewffy Aurél*, gróf *Mallath József*, gróf *Zselénky József*, *Bujanovics Sándor*, *Ivánka Oszkár*, gróf *Hadik János*, gróf *Andrássy Sándor*, *Bernáth István*, báró *Sennyey Géza*, *Páris Frigyes*, *Szentiványi Árpád*, *Kokas József*, *Emödy József*, *Meskö Pál*, *Horváth Jenő*, *Mérey Lajos*, gróf *Apponyi Gyula*, gróf *Almássy Imre*, *Scitovszky János*, gróf *Dessewffy Emil*, gróf *Károlyi Mihály*, gróf *Károlyi László*, báró *Ambrózy Gyula*, gróf *Forgách László*, *Bornemissza Lajos*, *Biró Lajos*, dr. *Förster Aurél*.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület és a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségét *Forster Géza* igazgató, *Rubinek Gyula* és *Szilassy Zoltán* titkárok, a „Hangya” országos központi szövetkezetet *Balogh Elemér* vezérigazgató képviselték. Képviseltette magát továbbá 13 vármegye gazdasági egyesülete. A vármegyéhez nagyterme, ahol a gyűlést tartották, egészen megtelt, mondhatni csaknem szűknek bizonyult.

A gyűlést gróf *Dessewffy Aurél* nyitotta meg, mint az O. M. G. E. és a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének elnöke rövid beszéddel.

Gróf *Dessewffy Aurél* a gazdaszövetség igazgatósága nevében üdvözölte a kongresszust. Majd röviden lejegyezte a gyűlés célját, módokat támlni arra, miként lehetne a pusztuló középosztályi sorsán javítani. Független középosztály nélkül egy ország sem boldogulhat, ez vezetője az ország szellemi és anyagi érdekeinek. Már ezelőtt is voltak férfiak, kik a középosztály erősítésére figyelmeztettek nem egy ízben a kormányzatot és törvényhozást, sajnos — siker nélkül, mert az ellenékezésnek volt deklarálva s ez okból akkor, midőn még könnyebb lehetett volna a segítség, nem történt ez irányban semmi. A mindinkább fokozott állami és közterhek s a beállott mezőgazdasági válság, a szocializmus bő kapcsolatlán a kivándorlással s a munkásság megdrágulásával a helyzetet még súlyosabbá tették; a napi megélhetés nehéz gondjaival küzdve, másrészt a sok ingyven, tisztelbeli állásnak és hivatalnak levén kénytelen a középosztály megfélemleni, sok esetben a tönk szélére juttatták és ezek helyét nyres, aki betöltte. E mulasztások többé — sajnos — helyre nem hozhatók. — Összesereglettünk immár itten, éme agrárgyűlésen, hogy több lelkes honfitársunk munkálatait meghallgassuk s megbeszéljük, hogy ezen súlyos baj miként orvosolható, hogy a tartandó előadásokból okulva és következtetéseinket levonva, összetartozandóságunk érzetében a mai politikai és gazdasági helyzetben érvényt szerezzünk annak, amit helyesnek és immár elodázhatatlannak tartunk. Ezen reményben, hogy eme tervünk sikerülni fog, a kassai agrár-gyűlést megnyitom. (Hosszantartó éljenzés és taps.)

(A kormány üdvözlése.)

Utána *Bujanovics Sándor* indítványozta, hogy a kongresszus a miniszterelnök és a földmívelésügyi miniszter iránti érzelmeit sürgönyileg tolmácsolja.

Indítványára a következő sürgönyöket küldték el:

Szell Kálmán miniszterelnök, Budapest. A kassai agrárgyűlés mely tisztelettel üdvözli Nagyméltóságodat és kitejezi azt a reményt, hogy Nagyméltóságod kormányzata alatt közgazdasági életünk és ezzel mozgalmunk virágzásnak fog indulni. A kassai agrárgyűlés megbízásából

gróf *Dessewffy Aurél*, elnök.

Darányi Ignác földmívelésügyi miniszternek a következő sürgönyt küldték:

Darányi földmívelésügyi miniszter, Budapest. A kassai agrárgyűlés köszönetet mond Nagyméltóságodnak hazánk mezőgazdasága érdekében a közgazdasági téren kifejtett üdvös tevékenységért. Ezen üdvözlőnként kijelentése mellett biztosítjuk Nagyméltóságodat ragaszkodásunkról. A kassai agrárgyűlés megbízásából

gróf *Dessewffy Aurél*, elnök.

Miután még *Bernáth István* bemutatta a kongresszusnak a gazdasági egyesületek küldöttségeit, a gyűlés áttért a napirendre, amelynek első pontja A középosztály és a népről szólt.

(A középosztály és a nép.)

Gróf *Mallath József* értekezésének eszmemenete a következő: Nálunk minden termelési ág válsággal küzd. A mezőgazdaság beteg, mert ha a gyökér beteg, megszínnyli az egész fa. Ha a mezőgazdaságunk baját orvosolni akarjuk, azt nielőbb meg kell tennünk. Hogy politikai és farsadalmi életünk nem egészséges, arról tanuságot tesznek a magyar hatóságok, melyek a kivándorlást tetlenül nézik. Ennek a bajnak alapja a produktív osztály teljes tönkretelése Magyarországon. A farsadalmi tagozatok közt

csak akkor egészséges az arány, ha a produktív osztály erős. Már pedig van-e erős néposztály? Csak volt, de már nincs. Nálunk mindenki magasabba vágyik, mint ami. Mindenütt hiúság, stréberesség látunk. A vezető embereknek az legyen a főtevéységük, hogy egészséges közeposztályt szervezzenek. Majd ha a hivatalok tul lesznek szufolva, akkor majd az emberek is tudatára jönnék, hogy az agrár eszmék felé kell terelni a társadalmat. Szólv agrárista, de nem tudja választani a hazaszeretetet a föld szeretetétől. Ha az idegen kéz ellen irányuló mozgalomnak van is jogosultsága, úgyvelni kell, hogy többet ne ártsunk, mint amint használnak. Kifejti ezután a pusztulás okait s úgy találja, hogy 1848 után a gazdasági viszonyok átalakultak, a gazdaosztály elszegedtetett, szervezeten s könnyeimű volt s ez okozta pusztulását. Ezekkel szemben a teendők a következők: A hitel rendezése, az örökösödési rend megváltoztatása, a nevelés kérdése, főleg pedig a szövetkezetek létesítményeinek kérdése. Ezek voltak a legfontosabb feladatok. A fogyasztási szövetkezetek csak az irrealis kereskedelem, az uszora ellen indítják meg a harcot. Azt azonban, hogy a tisztességes kereskedelem szükséges az államban, tán felesleges is hangsúlyozni, az ellen tehát harcolni szós. Akiben az önfenntartás erősebb az küzd, ezt megengedi a törvény. A közeposztálynak kell kezébe ragadni a vezérszerepet, mert csak így kelthet maga iránt bizalmat a gyengékben. Ezt is meg lehet teremteni. Altlison fel az állam minden községben házat, ahol minden komoly munkát és szorakozást megtaláljon a nép. Alakítsanak fogyasztási szövetkezeteket, házi ipart. 48 óta a viszonyok megváltoztak, a fejlődés örökös küzdelemmel jár. A XX. század feladata a közeposztály megmentése. Ne szegyejék a közeposztály munkát; ha önmagában gyenge, akkor szövetkezzék, mert mindig csak a becsület munkával lehet megteremteni a boldog családi otthon. A közeposztály ne akarjon hirtelen, vagy a más kárára meggazdagodni.

Kodolányi Antal azt indítványozza, hogy a Kongresszus gróf Majláth előadása kapcsán a gazdaközönségnek ajánlja figyelmébe a gazdakörök alakítását.

Dr. Forvát János az iparososztályról beszélt. Szerinte véteudnek azok kik azt hiszik és tanítják, hogy a múltban nem volt magyar ipar és iparososztály. Ellenkezőleg áll a dolog; mert a középkorban virágzó iparunk volt és iparosaink nagyobb része — az erdélyi szászokak és a szepesi németek kivéve — magyar volt. A magyar ipar föllendülése a múlt század 40-es éveiben történt, a hanyatlás pedig az 50-es években kezdődik. De a magyar ipar romlását mégis a vám- és kereskedelmi szövetség létrejöttétől és az 1872. évi ipartörvény uralmától kell számlálni, mert egyrészt ezek adták meg a módot arra, hogy a fejlettebb osztrák ipar a magyar ipart elnyomja, másrészt pedig a magyar vasutak is arra szolgálták, hogy az idegen ipar termékei a magyar iparosok rovására nálunk könnyen értékesíthetők válnak. A bajok orvoslását abban keresi, hogy a mezőgazdaságonkat intenzívebbé kell tennünk, mert iparunk csak a mezőgazdaságunkból nyerendő tőkékből táplálkozhatik.

Az iparfejlesztésben a mezőgazdasággal összefüggő iparagazdálkodás kell első sorban szem előtt tartani, nem pedig oly külföldi iparagazdálkodást, amelyeknek itt sem talaja, sem anyaga, sem eszköze nincs. Az ipartestületi intézményt kötelezővé kell tenni és minden iparhatóság mellett ipartestület állandó feladatkörök önkormányzati joggal. A betegesgyógyítás a kisiparosokra is kiterjesztendő. Ha ezek mellett a szövetkezetek intézménye minden faja meghonosul, akkor lesz modern magyar ipar.

Fernat István utal arra, hogy a magyar agráriusok szívükbe tudják zárni a nemzet minden osztályának jogosult érdekeit s mértányolták mindig az ipar és kereskedelem fontosságát. Targyára terve kifejté, hogy mik voltak a múltban okozói a kifejtett városi élet hiányának s arra a következtetésre jut, hogy vidéki városaink fejlődése egészégesnek nem mondható, népességük lassu tempóban emelkedik, sőt vannak, melyeknek népessége apad. A hanyatlás okai szerinte a közegészségi és a közgazdasági helyzet. Eddig kevés gond fordítottak a városok jó ivóvízzel való ellátására és csatornázására, ezek hiányának tudható be a rövid élettartam és a nagy halandóság vidéki városainkban, amelyekben a kisipar elpusztult s a nagymértékű centralizáció a fővárosba vonta össze a jobb erőket, mi a vidék anyagi romlását okozta s bénítólag hatott városi életük fejlődésére. A kisipar és kisiparosság hanyatlását vizsgálva, utal a múlt évben Antverpenben tartott f. nemzetközi kongresszusra, mely szükségét érezte a kisiparosság hanyatlása okai való foglalkozásnak. A fennforgó bajokon segédtenő, fontosnak tartja a vidéki városok közegészségügyének javítását, a csatornázást, a higiénikus követelményeknek kérésztülétét az ipari és gyári üzemeknél; fontosnak tartja a gazdasági és értelemi decentralizációt és oly vámpolitikát, amely fejlődést lehetővé teszi. Szerinte a magyar agráriusoknak azt kell kívánni, hogy a vidéki városok is megerősödvén, jutalmazzó piacul szolgálhassanak termékeiknek. Az alábbi határozati javaslatot teszi elő: mondja ki a kassai agrárgyűlés, hogy méltányolja a városok fejlődésének gazdasági és nemzeti fontosságát, szükségesnek látja, hogy a fejlődést gátló akadályok felszámolásával egyesek és az egész közvélemény minél többször és minél alaposabban foglalkozzanak. Szükségesnek ismeri el a városok higiénikus viszonyainak javítását és kívánatosnak tartja, hogy közgazdasági politikánk oly irányt vegyen, amely a helyi központok fejlődésének kedvez és azokat előmozdítja.

Moosy Sándor: Egészséges, hazafias bérlőosztály alakításában látja az orvosság egyik módját. Ha a katolikus klérus hosszú lejáratu bérléteket nyújt,

akkor megadja a módot ilyen bérlőosztály születésére, állami bérléteknél is lehet ezt a célt előmozdítani, nemkülönben a latiumdumok urai is tehetnek valamit e cél elérésére, hogy a hanyatló közeposztályt egy egészséges és hazafias bérlőosztály váltsa fel. (Zajos helyeslés.)

(A közeposztály nevelése.)

A kongresszus ezután áttért a napirend második pontjára: *A közeposztály nevelésére.*

Bujánovits Sándor helyteleníti azt a közepbirtokos családok kebelében még mindig uralkodó felfogást, hogy a közepbirtokos osztály fiai társadalmi állásának leginkább megfelelő foglalkozás: a saját birtokán való gazdálkodás. vagy az állami és megyei közszolgálat. Ez a felfogás már gyerekkorában elfogottsággal és indokolatlan előtérrel szaturálja a közepbirtokos osztály ifjúságát. Ennek a helytelen felfogásnak következménye, hogy a közepbirtokosság ifjúsága annyira idegenkedik a kereskedelmi, ipari, mérnöki, magánhivatalkói és egyéb produktív, vagy vagonyszerűt is lehetővé tevő életpályáktól. Összehasonlítva a különböző életpályák szükséges előtanulmányok időtartamát és arra a következtetésre jut, hogy az állami és megyei közszolgálat szép és tisztelgetremető pálya ugyan, de az, akinek célja egzisztenciájának biztosítása és lehetőleg vagyonszerzés, ezt a célt a gyakorlati produktív életpályákon kell szorgalom mellett, kevesebb előkészülettel és biztosabban elérheti. Beszéde végén határozati javaslatot nyújtott be, amelyben a gyakorlati pályák választását ajánlja közepbirtokos gazdátársának.

Bornemissza Lajos helyesen tartaná, ha a gazdaságvetés az agrárszemlék vezetői által hangoztatott eszméknek érvényt szerezne. miáltal a gazdaosztály újalakulásának leghatásosabb eszközei is meg volnának teremtve.

Balogh Elemér: Egyetért az előtesszólókkal abban, hogy az ifjúságot a produktív pályák felé kell terelni. De ezt csak úgy tudja kivihetőnek, ha gondoskodás történik, hogy az ifju nemzedék, szakértelem mellett, még a társadalmi álláshoz szükséges műveltségre is szert tehessen. Ezt ma sem a kereskedelmi akadémiákon, sem a felső iparisoknál nem érheti. A finnyásabbak irrodai munkára adják magukat, míg az élelmek, túltve magukat a „kicsinyes” etikai szempontokon, a spekuláció, tisztességtelen verseny vagy uszora révén igyekeznek rövid idő alatt nagy vagyonra szert tenni. Innét ered a közönség ellenszenva s előtérlete a produktív pályák iránt. Egy magasabb rendű, az államszolgálat némely ágára is kvalifikáló, tanítványt eszméjét és tervét fejti ki, mely arra volna hivatva, hogy hallgatónak enkolopedikus gazdasági és szociológiai kiművelést nyújtson. Ettől várja a magyar közeposztály megmentését.

Geöze Sarolta: A közeposztály hanyatlásának egyik okát a nők felületes nevelésében látja, mely a munka lenézésére s az okatlan prédaságra, de a nemesebb társadalmi feladatok elhanyagolására is vezetett, s ez osztály megmentését a jobbok tömörülésétől s a leányoknál is a józannabb, okosabb, munkára való neveléstől várja. Elisorolja azt, ami a társadalmi feladatok megoldására női részről nálunk eddig történt, hivatkozik a külföldre is, kifejti a nőkre való feladatokat a társadalmi munkásság terén. A nevelésre terve, rámutat a gentry-családokban eddig divott felületes, idegen szellemű nevelés hiányaira s azzal szemben kifejti a józann nemzeti nevelés követelményeit.

Merey Lajos volt országgyűlési képviselő az erkölcösök pusztulását és hanyatlását okolja a gazdaosztály károsodásáért. Valamikor régen, Magyarországot lovaság nemzetnek tartották mert ha becsületet adta zalogba, megállította azt még halála árán is. Mit látunk ma? Az ipart és mezőgazdaságot, — mint Barta Miklós írta egy helyen — fölfalja a kereskedelem. Ma a kereskedelem jászra azt a szerepet, amit nagy halak a kis halakkal tesznek. A kereskedelem azt az elvet hirdeti, hogy a cél szentesíti az eszközöket és sokszor minden tisztesség és becsületűdés hiján arra igyekszik, hogy legyűrje a gazdaságot. (Mozgás.) O az új merkantilizmusnak óriási tulkapadást államelénekek és károsnak tartja. Helyteleníti, hogy a kereskedelem mindent az fizető rutin szempontjából ítél meg és nem társadalmi azon, hogy a magyar tisztességnek és magyar becsületnek legyen hathatos tényezője. (Percekig tartó éljenzés. Mozgás az egész kongresszuson.)

Különösen az a passzus kellett nagy feltűnést, mikor kijelentette, hogy a magyar gazdák nem fognak mint külön párt fellépni, mert az agráriusok nem képeznek politikai pártot. Ok azt óhajták, hogy minden párt vegye bele programjába a magyar gazdák programját és hitelezet és minden más szempont megőzésével a magyar gazdák érdekeit képviseljek és támogassák.

(Gróf Károlyi Sándor beszéde.)

Ezután gróf **Károlyi Sándor** szólt föl. Tiltakozott az ellen, mintha a magyar agráriusok osztályharca buzdítanának. Főszólalásának célja nem ez, hanem azon bajok kijelölése, melyek a kis- és közepbirtokos osztályt nyomják. Keressi akarja azon módokat, melyekkel e bajok enyhíthetők. Ez nem osztályharca, hanem a mentés munkája.

A közeposztály hanyatlása oka társadalmi és politikai bajaink nagyrésznél. Csak így juthatunk oda, hogy egyenymva minden önálló kérdést, már mintegy a közvéleményt államosították. Ezen segíteni kell. Vázolja a mezőgazdaságban, házakban és iparban létezőt tőke helyzetét. Utal azokra a hátrányokra, melyek miatt ez mintegy napról-napra súlyosabb lesz. Erinti a visszaéléseket és annak a nézetének az kifejezést, hogy a sok tekintetben diskreditált szabad- és testvériségnek az eleledet egyenlőségnek és testvériségnek minél nagyobb nyomatókat szerezni. A kicsinyeknek és gyöngöknek tömörülni kell, s

ezeknek a szövetkezeteknek élén a közepbirtokosságunk jut a vezető szerep. Eddig ezt a papoknak s tanítóknak engedték át. Méltányolja ezek munkáját, de abban a nézetben van, hogy a mindinkább szaporodó földadatok a közepbirtokosok csatlakozása nélkül nem lesznek képesek megoldani. Ezeket buzdítja szervezkedésre.

Azt mondátk rólam legutóbb Nagyváradon, hogy osztályharcot prédikálók, ez nem igaz. Aljannak össze, szervezkedjenek megynként, karolják fel a kis ember érdekeit, szervezzék meg így azt az erőt, melyre szükség van és használják azt fel arra, hogy az urnák elé lépve mentől számosabban kerüljenek a jövő választások idején a képviselőházba. A feladat az, hogy mentől többen legyenek kik védik földmivélésünk érdekeit, a mellett méltányosnak találja, hogy az iparos-kerületekből iparos és oly kerületekből, hol kereskedési a vezető szerep, kereskedőket küldjenek a választók.

A *Gazdasávség* programja megvan és ha a képviselőválasztások ideje közeledni fog, lehetséges lesz ezen programot újból közöztetni. A *Gazdasávség* — nem politikai párt hanem olyan egyesület, mely közgazdasági és szociológiai nézetet terjeszti. A *Gazdasávség* oly programot mutat föl, melyet a magyar országgyűlés bármely pártja magának vehet. Minden pártban törekszik híveket gyűjteni, minden kormányval kész haladni, mely támogatja s mindeniknek ellensze, amely nézeteit ellenzi. A *Gazdasávség* vállalkulások nélkül veszi fel tagjait. A magyar állami eszme követelményeinek, a nemzeti fejlődésnek rendithetetlen híve. A szabadság, egyenlőség és testvériség elvein kiépült demokratikus intézményeket követeli. A *Gazdasávség*, habár földmivélési érdekekkel foglalkozik, alapfőlétéi közé vette föl, hogy a földmivélés, ipar és kereskedelem jogosult igényei egyaránt megvédelmezendők, mert eme három tényező harmonikus összműködésében rejlik a nemzeti fejlődés biztosítéka. A „Gazdasávség” a munkások ügyét o talmá alá veszi, a munkások anyagi érdekeit előmozdítani kívánja. Korlátolni akarja azon hibás kinövéseket, amelyek az egyes társadalmi rétegek között fejlődtek; e végből a gyengék számára védelmet keres és nem barátja a korlátlan kereskedelmi szabadság kinövésének, — de annál inkább a kereskedelmi tisztességnek. Egyáltalában a társadalom etikai irányban való fejlődését követeli.

A városi és falusi közeposztályt látja arra hivatottnak, hogy ez irányban vezérszerepet vállaljon. A „Gazdasávség” azt akarja, hogy a közeposztályt vezessen és a gyengéket védelmezze: jelszava a méltányosság legyen.

Paris Frigyes azt indítványozza, hogy a kongresszus dolgoztasson ki egy népszerű nyelven írt művet, melyben a szövetkezetek nagy fontosságáról világosítsa fel a gazdaközönséget. Majd szöveztette a ruhán akéit, melyet igen fontos koncepciónak tart és rágalomnak nyilvánítja azt, mintha ebbe a kérdésbe telekezett gyűlésük vegyült volna.

Emödy József mindenben pártolja gróf Károlyi Sándor előterjesztést.

Déli egy óraker elmök a tanácskozást felfüggesztette és határozatilag kimondta, hogy a délelött előterjesztett proposíciókat a konferencia megárvá teszi.

A délutáni gyűlésen **Bujánovits Gyula** azt indítványozta, hogy a jövő képviselőválasztás alkalmával szóltassanak fel a képviselőjelöltek tegyék magukévá pártkülönbség nélkül a magyar gazdasávség programját és hódoljanak meg az agrárius elveknek.

A kongresszus ez indítványt *uita nélkül magáévá tette*, mintán ez ugyis benn van a gazdasávség akciójának programjában.

(A gazda hitele.)

A kongresszus IV. pontja **György Endre** előadása volt a *magyar gazda hiteléről*, melyet **Bernát István** olvasott fel. Az előadás a közepbirtokosság eladósodott voltával foglalkozik. A föld értékének nyolcvan-kilencven százalékával adós a magyar közepbirtokos. Az adós egyaránt szenved, úgy a real, mint a személyi hitel sulya alatt. Telékkönyvben meg van terelve, hitele ki van merítve, a be- és kikebelezési költségek a nyakán s e mellett fizeti nem a real, hanem a személyi hitel magas kamatát. Szólv sok alad anyagi romlásnak tragédiáját ide vezet vissza. Nem huny szemet a magyar közeposztály hibái előtt sem, de úgy véli, hogy az utó só harminc esztendő alaposan megrostálta azt. A féréges kihullott, az pedig, amely megmaradt, egészen, s így a legnagyobb figyelemre méltó. A magyar közepbirtokosra nézve a falusi hitelszövetkezet nem oldja meg a hitel kérdését azon okból, mivel a szövetkezetek alapszabályai korlátozzák az egyes tag által igénybevehető hitelmaximumot. Ismereti a belga mezőgazdasági hitel szervezetét, mely pompásan bevált. A kölcsönvétel a közégi előjáróságnál bejegyzti a zaloggal leköthető ingót, instrukcióit, függő termést, s ezen egyszerű tény által, a bérösszeget kivéve, biztosítja a hitellező elsőbbségét. Ez volna a kibontakozás a közeposztály eladósodásánál is. Természetes kiegészítés volna ennek a hitelenredszernek a *raktári szövetkezet* az a hitellező aki ingókra és függő termésre ad kölcsönt, leginkább adhat a kész árura is előleget.

Attérve a kérdés praktikus megoldására, György Endre a magyar földhitelintézet körében gondolja a kifejtett kettős célt legkönnyebben elérhetni. Ehhez azonban szükséges két új hitelagat karolni fel: a mezőgazdasági és a raktári hitelt. Rendkívül fontos érv szól a mellett, hogy a jelzáloghitelt és a személyi hitelt ugyanazon intézet kezelje, mert ma a hitellező sohasem tudhatja, hogy a jelzálogkölcönsönt nyújtó mikor rúntja ki a közös adós lábait aól a gyékényt Jóravaló közepbirtokosaink megmentése érdekében kell megragadnunk, az összetett hitelen rejlv hatalmas erő

forrását. S hogy ha a magyar földhitelezet nem vállalkozhatna erre a feladatra, új intézetet kell alapítani, s azt ugyanazonnal a hatalommal felruházni. Csak akkor lesz akcióknak sikere, ha a hitel minden feyverét becsületesen visszük az öntudattal megkezdett nagy akcióba.

Balog Elemér: Tervezetet mutat be, mely szerint a magyar gazdák alakítsanak egy országos hitel-szövetkezetet, hogy ennek a keretében biztosítási, értékesítési és fogyasztási szövetkezetet létesíthessenek.

Ennek kapcsán igen nagyérdéki vita indult meg az erdélyi birtoklapolatok felett.

Torma Miklós alispán: Utal arra a nagy nemzeti feladatra, mely Erdély birtokaira hárul. Szükségessé tartja a pusztulásnak indult erdélyi birtokosok iránt a gazdák figyelmét és rokonszívét felkelteni. Ezért javaslatba hozza, hogy a telepítési politika körében az erdélyi rész közpöldbirtokosain oly módon segítsenek, hogy ezen osztály részére olyan törlesztési kölesön nyújtsanak, melynek törlesztési hányadát az állam vállalja el és pedig éventi 3¼% összegben, a tőkeamatot pedig az illető birtokos fizetné. Ily módon 16 és fél év múlva a felvett tőkék törlesztve lennének. Az erdélyi földbirtokos osztály rekonstrukciójának két irányban kell történni: egyfelől megmentésének olyanok, akik földbirtokokkal ma is rendelkeznek, de a bukás szélén állanak, azonban egyenleg garanciát nyújtanak arra, hogy a megmentés érdekében, másfelől 3-500 holdas birtokok vásároltanak, melyek csak olyan egyéneknek volnának tulajdonjogilag átadhatók, akik családjal bírnak és akik a megyei, községi, önkormányzati életben szerepet játszhatnak. Helyenkül alkalmasnak látszanak a nyugalmába vonult tisztviselők. (Helyeslés.)

Páris Frigyes mindenen hozzájárul Torma indítványához. De javasolja, hogy az akcióba vonassék bele az Emke is. továbbá Csikmegyének 4-5 milliónyi nagy vagyonra is.

Ugron Zoltán rámutat azokra a nagy szolgálataira, amelyeket az erdélyi birtokosok annak idején az ország érdekében tettek. Erdély segített hozzájárulni a Tisza ármentesítéséhez s mégis az erdélyi birtokosság mindig mostoha gyermeke volt az államnak. Okvetlenül szükséges, hogy az erdélyi földterhelmentesítési áttalim segélyvel történjék és a vidéki hitelintézetek rendezéséhez az állam beavatkozása is igénybe véssték. (Helyeslés.)

Biro István magyar nemzeti szempontból szintén szükségesnek tartja, hogy az erdélyi közbirtokos-osztályon az állam segítsen.

(A birtokminimum örökösödése.)

Makfalvy Géza a birtokminimum örökösödéséről tartott előadást. Előadta, hogy a földbirtok elaprózása és a kivándorlás betolválással bírnak az örökösödési törvényre. A gazdáknak a figyelmét tehát erre is ki kell terjesztenie. Ismertetni ezután a jelenlegi örökösödési törvényt és ennek módosítására vonatkozólag mondja el nézeteit. Ajánlja, hogy a más államokban divó törvényeket e tekintetben nálunk is minél hamarabb be kell hozni. De figyelmélet arra, hogy ily intézmények létesítésénél arra is kell ügyelni, hogy a parasztbirtokot le ne kössük, hogy lehetővé téssek a birtoklaltan munkásnak is földet szerezni.

Rámutat arra a visszasságra, mely az országot azzal éri, hogy idegenek gazdag magyar lényeket vesznek felesleg, akiknek utódi nem léven magyarok, nem a haza javára gyakorolják a földhat belyőléseket. Pedig ez különös ontossággal bír oly államban, melyben nemzetiségi villongásoknak és századokon át felülről jövő elnemzetellenes törekvéseknek van kitéve a nemzet. Megoldandónak tartja a kis hitbizományok és a birtokminimum kérdését is. Mindeme fontos kérdések fölött a gyűlésnek nem szabad jelszavak után indulnia határozni, hanem előbb alaposan tanulmányozni kell a kérdéseket. Indítványozza, hogy a gyűlés hívja ki a gazdaszövetséget, hogy e kérdéseket előzetesen tanulmányozza. vitassa meg s a legközelebbi összejűtő gyűlésnek tegyen jelentést.

Benyújtotta az alábbi határozati javaslatot:

A gazdaszövetség felhívatik, hogy a földbirtokok elaprózásának, a kivándorlásnak és az eladósodásnak okait tegye alapos tanulmány és vita tárgyává és vitassa meg a következő kérdéseket:

- az örökösödés mily alapelvek alapján szabályoztassék;
- eltörrendő, eltolrendő, vagy módosítandó-e a törvényes osztályrészt intézménye;
- milyen külön törvény rendelkezék az ugynevezett parasztbirtok megmentése felett;
- miképpen szabályoztassék a telepítvényi birtokokban való örökösödés;
- miképpen szabályoztassék az idegeneknek a magyar földbirtokokban való részesedése;
- a hitbizományi intézmény fenntartandó, eltolrendő, vagy módosítandó-e;
- szükséges-e a birtokminimumot meghatározó törvények, és ha igen, milyen alakban? Ha a gazdaszövetség e kérdéseket alaposan tárgyalta és minden kérdést alaposan megvilágított akkor tegyen erről annak idején az új gyűlésnek jelentést.

(Földmívelési várnok.)

Az utolsó előadó gróf **Zselénszky Róbert** volt, aki a földmívelési várnok és a határidő üzetek kérdését fejtegette.

A vámszövetséget Ausztriával fenntartandónak tartja, de csak úgy, hogy a mellett képesek legyünk bizonyos általunk meghatározandó iparágakat itthon fejleszteni. A többi államokkal kötendő szerződéseknél pedig követeli olyan mérvű agrárvárnoknak a törvényesítését, mint amilyen agrárvárnokkal védekeznek nyugati szom-

szédaink. Az iparvámok mérvének meghatározását az iparosokra bizza és kívánságaikba belényugszik, mert vám- és kereskedelmi politikánkat nem frázisként, hanem őszintén a nemzeti termelés alapjára kívánja fektetve látni. Még hangsulyozza, hogy egy maximális és minimális tételeken alapuló vámtarifának a szerkesztését kívánja. Majd kimutatni igyekszik, hogy menyire üdvös volt megszüntetni a kikészítési eljárást és hogy országos csapatának lelelné meg az őriési kedvezménynek eselleges visszaállítása. Aztán a tőzsdéi határidőüzlet ellen érvelt és befejezésűi fölkerde gazdatisait, kerüljék lehetőleg a „merkantilizmus” és „nagytoke” kifejezéseket. *miután nem voltunk és sohasem leszünk ellenségei sem az iparunk, sem a kereskedelmünk, hanem csak a fedezetlen határidőüzleti játékok üző tőzsdéinek, melyek mindhárom kereseti forrásnak megrontói és mert a fenn idézett jelszavak használata könnyen magyarázható félre. ellenségeink részéről.* Benyújtja a következő határozati javaslatot:

Mondja ki a kongresszus, hogy: 1. olyan minimális és maximális vámtételekkel ellátott autonóm vámtarifán alapuló vámtételeket követel, mint amilyeneket javasolt a mezőgazdasági egyesületek követési naggyűlése, megjegyezvén, hogy az iparvámok mérvének megállapítását az ipari körökre bizza, mert vám- és kereskedelmi politikánkat nem frázisként, hanem őszintén, a nemzeti termelés alapjára kívánja fektetni, a mezőgazdaság, mint az ipar érdekében;

2. Ausztriával a vámszövetséget fenn óhajlja tartani, de csak úgy, ha a szövetség keretén belül lehetővé tétetik a magyar ipar fokozatos fejlődése;

3. követeli a földüzletlen határidőüzleti játéknak rövid időn belül lehetetlenné tételét.

E határozati javaslat második pontja felett élénk vita indult meg.

Ugron Zoltán azt mondja, hogy az ipar ellen nem intéztek soha támadást, mert ha a kisipar lötkremegy, ók sajnálnak legjobban nagyipar pedig nálunk sohasem volt. Szerinte nem osztályharcot vívnak ók, hanem a kereskedelmi osztály ferdeségei, kinövésői ellen küzdemek.

Mérey Lajos nem érthet egyet gróf Zselénszky előadóval a közös vámtételek követelésében. Tiltakozik az ellen, hogy az Orme az önálló vámtételek kérdését úgy kerülgesse, mint a macska a forró kását, mert a gazdák 90 százaléka az önálló vámtételeket óhajlja. Kívánja, hogy a javaslat e pontja kihagyassék, vagy enyhébben fejeztessék ki.

Gróf **Károlyi** Sándor kijelenti, hogy az Orme nem követ olyan eljárást ebben a kérdésben, amely jogosultá tenné Mérey kritikáját.

Emődy József szerint ma lehetetlen volna a külön vámtételek. Ungyilkosság volna ez Magyarországra nézve. Az csak 10-20 éves agrárpolitika révén érhető el.

Zselénszky Róbert: Nagyon haladtunk hatalom dolgában Ausztriával szemben és elmult az az idő, mikor Ausztria dominált. Közgazdasági szempontból itélve a vámtételek kérdése egyenlőséget szűlni köztünk nem fog.

Ivánka, Makfalvy, Viczmány felszólalása után a gyűlés gróf Zselénszky javaslatát elfogadta a második pont kihagyásával. Végül gróf **Desszeffy** Aurél elnök Darányi Ignác földmívelési miniszter *köszönő táviratát* olvasta fel, majd pedig Abajmegyének és gazdasági együletének köszönetet szavazván a gyűlést berekesztette.

Este hat órakor a Schachház-szállóban bankeket volt.

KÜLFÖLD.

Az angol választások. A tegnapi nappal lezajlott az angol választások tulajdonán nagybő része. Közel 500 mandátum van már elintézve s a hátralévő választások még elttartanak e hó 16-ikáig, de a választások eredménye ma már tisztán áll mindenki előtt, s ez az eredmény az, hogy a kormányon levő unionisták a győzelem s a liberális párt reményei éppenséggel nem valósultak meg. Az egész, amit el tudtak érni, az, hogy 478 kerület közül 92 lett az óvek s ebben 17 mandátumot nyertek, míg a 322 unionista mandátumban 23 a nyert kerület. A több 64 kerület az íreké. Minthogy az egész választási mozgalom az ellenzék részéről kiválon Chamberlain ellen irányult, a Times jónak látja már most szembeállítani azzal a felfogással, mintha a többségnek emez újabb diadala a Chamberlain győzelme volna. A city-lap először is konstatálja, hogy a külföld teljesen elfogja, hogy az unionista kormánynak a még megoldandó feladatokban az egész nemzet áll a háta mögött. De hozzáteszi, hogy ez nem tekintendő Chamberlain győzelmének, jóllehet nem tagadhatja Chamberlain hatalmas személyiségének domináló voltát,

sőt azt sem, hogy az új parlamentben még nagyobb befolyása lesz, mintsem eddig volt. Egyes miniszter azonban, bármilyen tehetséges legyen is, Angliában nem gyakorolhatja azt a despotikus hatalmat, amely miatt a külföldön némelyek Chamberlain részéről aggodnak. Chamberlain aránylag ritkán avatkozott a külpolitikába, s amikor tette, csak elősegítette a békés megegyezést Anglia, Németország és Amerika közt. Azok az aggodalmak tehát, mintha a gyarmatpolitikában most már agresszív irányt fog Anglia követni, alaptalanok.

London, október 8.

A liberálisoknak eddig nem sikerült az unionisták győzelmét pályafutását megakasztani s valószínűleg ezután sem fog nekik sikerülni. A kormány többsége egyre növekedik és ma már 167 szavazatot tesz, tehát már most tizenötél több, mint amennyi az 1895-iki választás után volt.

London, október 8.

(Délután ¼5 óra.)

Eddig 395 kormánypártit, 95 liberális és 67 ír liberális választottak meg.

Az északamerikai elnökválasztás. Az amerikai elnökválasztásról, amely november 4-ikén lesz, a *New York Herald* a következő valószínű számítások közzli: *Mac Kinley* 258 valószínű szavazattal, míg a demokratikus jelölt, *Bryana* csak 168 szavazat eshetik. Csak három állam, amelynek összesen huszonegy szavazata van teljesen kiszámíthatatlan és pedig Indiana, Idaho és Montana. De ha *Bryan* megnyeri is az összes kétes szavazatokat, sokkal kevesebb szavazata volna, mint a választó kollégium többségéhez szükséges. Hogy *Bryan* győzhessen, meg kellene nyernie New Yorkot, amire pedig kevés ki látása van. Kansas, Dakota, Washington és Wyoming, amelyek 1896-ban *Bryana* szavaztak, most *Mac Kinley* pártján vannak, aki a *Herald* szerint most 13 szavazattal mégis kevesebbet fog kapni, mint az előző választáson.

A kínai háború.

Budapest, október 8.

A legutóbbi kínai hírek ismét csak a kínai udvar és a császár megbízhatatlanságáról és a kínaiak újabb készülődéséről szólnak. A diplomáciai akció pillanatnyira ismét fennakadt, amennyiben Amerika újra módot talált arra, hogy a koncerttől különváljék, megtagadván a francia körirathoz való csatlakozását, hoiott azt lehetett volna föltetni, hogy Delcassé javaslatait az összes államok magukéva fogják tenni. Ebből és egyéb körülményekből lassankint az tűnik ki, hogy a diplomáciának voltakepp mindig csak a saját körén belül van dolga, a kínai kérdés lényegére nézve azonban semmit sem tehet. A katonai tényektől — Peking elfoglalásától és egyéb, eddigi harcoktól — eltekintve, a kínai kérdés ugyanott van ma is, ahol eleinte volt és senki sem tudja elképzelni a megoldásnak még a módját sem. A kínai udvarral, amely sehoggy sem akar közelebb jönni Peking felé, sőt egyre mélyebben húzódik be a birodalom járhatatlan belsejébe, nem lehet tárgyalni, s ha Li-Hung-Csanggal és Csing herceggel megkezdik is a békotárgyalásokat, nagy kérdés, hogy a hatalmak kikötéseit kik fogja végrehajtani s ha végre nem hajtódnak, ki fognak lefőlésségre vonni, és hogyan.

Mai tudósításaink a következők:

(A kínai udvar.)

London, október 8.

A *Standard*nak jelentik Sanghaiból 5-iki kelettel: A legutóbbi császári rendeletekkel kinevezett hivatalnokok *ugyanahhoz a párthoz tartoznak, amelyhez a pekinqi csapatok előbbi parancsnokai tartoztak.* Egy hivatalnok, akit *Tuan* herceg degra-dálásakor elbocsátottak, most *Tuan* ellenőri hivatal kapott. A kínaiak serényen dolgoznak fegyverek és lövészek előállításán.

A *Daily Telegraph*nak jelentik Sanghaiból tegnapi kelettel: A legutóbbi kinevezésekből az tűnik ki, hogy az udvar még most is idegenellenes érzelmű.

A *Times*nak jelentik Pekingből e hó 1-éről: A császárné kudarcot vallott azzal a szándékával, hogy Tajuénfuban olyan kormányt alakít, amely vak eszköze legyen. A császárné megparancsolta ugyanis valameny mandarinoknak, aki azelőtt föbb hivatalt viselt, hogy Tajuénfuba menjen, de a mandarinok egytől-egyig vagy betegséggel mentegőztek vagy azzal, hogy az utat idegen katonaság tartja megszállva.

Ugyanek a *Times*nak jelentik Sanghaiból 5-iki kelettel: Hir szerint *Huszu* táput, a császárné testvérének fiát, akit a császár 1898-ban elmozdított állásából, *Tuan* herceg helyébe a csungli-jámen tagjává és egyttal *Junglu* helyett főhadvezérré nevezték ki.

(Ujabb harcok.)

Hongkong, október 8.

Tegnap mintegy 1000 lázadó megtámadta Szajvan helységeit, amely a kaulungi terület határán, Szamesuntól északkeletre mintegy nyolc mérföldnyire van. A lázadókat visszaverték. Hír szerint 100 főnyi rendes katonaság tart Szamesun felé. A város megtámadását mára várják. A határszéli rendőrséget szaporították, azonkívül csapatokat tartanak készenlétben minden eshetőségre. Azt hiszik, hogy ezek a lázadók titkos társulatok tagjai. Ma reggel küldött szamesuni jelentések szerint ott még minden nyugodt, de a boltok zárva vannak.

Páris, október 8.

A *Temps* jelenti: A boxereket még nem szórták szét. *Matenben* ma egy francia-angol csapatot támadta a helyőrséget és ugyancsak egy francia-angol csapat megszállta Mukucsao, mely a peking-portingfui vasutnak egyik állomása. Az oroszok elhagyják Pekinget és Tien-cinbe vonulnak. A franciák követni fogják ezt a példát. Az európaiak ennek következtében nyugtalankodnak. A tárgyalások előreláthatólag igen nehezen fognak haladni.

(Német vereség.)

London, október 8.

Tien-cinből jelentik a *Standard*nak október 5-éről: A német csapatokat ma reggel Tien-cinből néhány mérföldnyire délre vereség érte. A németek összejöttöket nyolcezer boxernek mondott kínaiakkal és a németek kénytelenek voltak Tien-cinbe visszavonulni. Azt hiszik, hogy a kínaiak nem voltak boxerek, hanem *Li-Hung-Csang* csapatából valók, akik azt az utasítást kapták, hogy Tien-cin közelében várakozzanak arra az esetre, ha az európaiak meg akarják akadályozni *Li-Hung-Csang*nak a fővárosba való elutazását.

(Készülődések.)

London, október 8.

A *Morning Post*nak jelentik tegnapi kelettel Sanghaiból: Lehetségesnek tartják, hogy a kínaiak megtámadják Sanghait. Hír szerint észak felől 3000 kínai katona tart dél felé a nagycsatornán át, hogy a már délen lévő csapatokhoz csatlakozzék. Sanghaiban az idegen csapatokat mind készenlétben tartják a támadás visszaverésére.

Ugyanennek a lapnak jelentik Sanghaiból 5-iki kelettel, hogy *Gaselec* tábornok visszatért Sanghaiba és megparancsolta az összes angol csapatoknak, a vej-háj-veji ezred kivételével, hogy rendezkedjenek be a telelésre. A vej-hai-veji ezred visszatér helyőrségére. Az orosz csapatok főrésze már elindult a partvidékre. A folyón fölfelé hajókon élelmiszereket szállítanak a japániaknak, amiből azt következtetik, hogy a japániak Pekingben szándékoznak telelni. A vasut mentén is állítanak fel japáni tengerészkülönítményeket. A francia csapatoknak egy része elhagyja Pekinget.

(A diplomáciai helyzet.)

Berlin, október 8.

A helyzet Kínában lényegesen kedvezőtlenebbre fordult, mert kétségtelenül bebizonyult, hogy a kínai kormány alattomos játékok üzött, mikor a hatalmakkal azt akarta elhitetni, hogy bekérelme vágyódik, holott valójában titkon szítja az ellenséges hangulatot az idegenek és a szövetséges hadak ellen.

A hatalmak tisztában vannak azzal, hogy *Komoly és költséges küzdelmek ideje következik*, ha az udvar csakugyan *Sziangfuban* marad.

A nagy garral hirdett rangfosztások csak részben történtek meg s az sem igaz, hogy a degradáltak helyébe kinevezett főhivatalnokok barátságos érzülettel viseltetnek az európaiak iránt. A kínai kormány legutóbbi intézkedései mind arra valók, hogy leplezzék a valódi szándékot; nevezetesen azt, hogy *Khina elkeseredett ellenállásra készül*. Azt a hírt, hogy a boxerek megverték egy német csapatot, még nem erősítették meg. Valószínűleg csak kisebb esetetéről van itt szó. A *Localanzeigernak* táviratozza kiküldött tudósítója *Shanghaiból*, hogy *hangkaui* hírek szerint 200.000 főnyi kínai sereg nyomul *Sziangfu* felé. Ez a hadsereg modern fegyverekkel van felszerelve s az a rendeltetése, hogy *Tungfusziang*-hoz csatlakozzék.

(Sanhaikvan elfoglalása.)

Pétóvár, október 8.

A hivatalos lap jelenti: *Alekszejev* altengernagy táviratozza *Sanhaikvanból* 3-iki kelettel: Hajnalban a révbe értem, ahol az oroszoknál kívül a francia, angol, német, osztrák-magyar és japán tengernagyot találtam. Csapatzállományaink előtte való este érkeztek meg. A partraszállás gyorsan megy végbe. Ejjékor haderőnk legnagyobb része szárazföldön volt. A tengernagyok megállapodása értelmében az erődök bevételeinek feladata valamennyi nemzet között osztott

meg. Az ötödik erődöt kizárólag az oroszok, az első és a partföldi erődöt az összes érdekelte hatalmasságok csapatai foglalták el. A város nem vették be a csapatok. Csak a kapukat őrzik. Cinvandaut partraszálló csapataink a többi hatalmasságok csapataival együtt foglalták el. Az elfoglalt várlovségek meglehetősen jó karban voltak. Cerpickij tábornok hadoszlopa Beidánból e hó 2-án Sanhaikvanba érkezett. Tonkutól Sanhaikvanig az egész utat orosz csapatok tartják megszállva. Az amerikaiak Sanhaikvan elfoglalása után vonakodtak tovább is résztvenni a hadműveletekben. Az itteni révben a következő orosz hajók vannak: *Petropavlovsk*, *Rusziya*, *Rjurik*, *Kornilov*, *Giljak*, *Zabijaka*, *Szivucs*, *Moszkva*, *Oret* és *Mandsur*. Csapatainknak egy része észak felé nyomul előre.

A hivatalos lap jelenti továbbá *Port-Arthurból* e hó 5-éről: A kínai cirkálójúk mind Sanghaiban vannak. *Sehová* sem vonultak ki és az idegen hajók ellenőrzik őket.

(Vegyes hírek.)

Bécs, október 8.

Dr. Rothorn, az osztrák-magyar monarchia pekingi ügyvivője, ma feleségével együtt hajóra szállott s körülbelül négy hét múlva ide érkezik.

Páris, október 8.

Tien-cinből táviratozzák a *Temps*nak október 6-iki kelettel: A boxerek nem széledtek el. Éppen most támadták meg *Muteo* őrségét. Francia és angol csapatok megszállották *Li-Kuk-Sadot*. Az orosz csapatok egymásután vonulnak ki Pekingből s Tien-cin felé indulnak: a franciák követik őket. Az európaiak között nagy a rettegés e miatt.

Tien-cin, október 7.*Li-Hung-Csang* Pekingbe utazott.**Bécs,** október 8.

Távirati jelentés szerint a *Mária Terézia*, *Aspern* és *Zenta* osztrák-magyar hadihajók *Takuba* érkeztek. A hajókon minden rendben van.

HIREK.

Csehek és magyarok.

Körülbelül két hete annak, hogy megírtuk, hogy a kerepesi-uti temető egy táblájában fölmondták a halottaknak a szállást. Lehordják a sírokat, elegyengetik a földet simára s új halottak jönnek a régiek helyére. A táblába azonban a híres emberek egész sora van eltemetve, nevezetesen írók, művészek, akiknek a neve nem hal meg az alatt a harminec esztendő alatt, amit az elporladásra kiszabott a főváros. Persze, hogy megrökönyödünk, másnapra ugyanazt eszelekedte a publikum is. Azok a bizonyos széles rétegek, amelyeknek egymásutánjából felépül a társadalom, hullámmáni kezdtek. Annyan tudniillik, hogy spekulálunk a felett a kérdés felett, hogy hogyan lehetne megmenteni az elegyengetéstől a közönségesnél drágább sírokat. Megesépeltek a kérdést a Kiszalud-társaság sziérién is, az önképző körökben, a legényegyletekben és sokat és szépen sopánkodunk. Ugy tudom, hogy egy költő versben is megzengette a honfajdalmat, míg az ügy elvánszorgott egyik illetékes fórumtól a másikig s a mai napra szerencsésen eljutott odáig, hogy a temetőfősz összeírta a listát azokról a nagyobb fajta emberekről, akiknek nyugalma érdekében sokat sóhajtoztunk össze két hét óta.

Ime a névsor: *Beóthy László*, *Czakó Zsigmond*, *Egressi Gábor*, *Fáncsy László*, *Garay János*, *Hegedüs Lajos*, *Kiszalud Károly*, *Kóvér Lajos*, *Kempelen Győző*, *Lisznyay Kálmán*, *Márkfi Samu*, *Reviczky Szeveré*, *Remellay Gusztáv*, *Réczy Emil*, *Sárossy Gyula*, *Szardahelyi József*, *Szentpétery Zsigmond*, *Szontagh Gusztav Adolf*, *Tasner Antal*, *Udvarhelyi Miklós*, *Vahot Sándor*, *Zilahi Kiss Károly* és *Szlavik József*.

Legutolsóinak hagytam a csehet, akihez tudniillik már semmi köze sincs a mi kegyes szánogatásunknak, ami mellett akár ekével szánthat bele az uttörő nagyok porába a tettes tanács.

Az újsághírt elolvasták a csehek is. Nem az otthoniak, hanem akiket Budapestre

sodort a szegény ember végzete. Szegény muzsikuskok, akik résztint katonai, résztint polgári bandákban resectetik a bombárdont, csupa kis pénzcsékű ember. És esodálatosképpen nem csaptak semmi fölösleges sopánkodást, hanem belenyult minden a bugyilárisába és adott a Szlavik József hurelökodási költségeire annyit, amennyit tellett tőle. Ilyenformán eshetik meg az, hogy míg mi már el is felejtettük a dolgot s amig fölünk akár holnap ráhajthatnák a boronát teszem fel a Czakó Zsigmond sírjára, Szlavik József már a kőbányai-uti temetőben pihen.

Ez a különbség köztünk és a cseh muzsikuskok között.

(Th.)

Budapest, október 8.

— BUDAPESTI NAPLO. Szeptember 30-án

uj előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejár, méltóztassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— **Személyi hírek.** A király ma Radmerből öt napi vadászat után visszatért Schönbrunnba. — *Báró Fejérváry Géza* honvédelmi miniszter ma este Budapestről Bécsbe érkezett. — *Káldy Gyula*, a m. kir. Opera volt igazgatója, annyira fölépült betegségből, hogy már elhagyhatta a szobáját. — *Gróf Csáky Károly* váci püspök tegnap este a fővárosba érkezett. A püspök ma délelőtt a képviselőházban volt.

— **A király érkezése.** A királynak körünkbe való érkezése alkalmából nagyban készülődnek egy a királyi palotában, mint a gödöllői kastélyban. Az udvartartás egy része ma indul Budapestre, a többi pedig 11-ikén érkezik meg. A várpalota udvarán lézasi sietséggel dolgoznak az ott heverő gerendák, meg törmelék elhordásán, hogy ő felsége megérkezésére teljesen rendben legyen minden. A gödöllői kastélyon javításokat végeztek s a nagy takarítást már be is fejezték. Az eddigi megállapodások szerint a király valószínűleg e hó 12-ikén érkezik meg a nyugati pályaudvarba külön udvari vonaton, de a királyváltón át egyenesen Gödöllőre utazik, ahol nagy vadászatok lesznek. A várkapitányságot értesítették, hogy holnap, kedden Gödöllőre istálló-felvezetők, lovak, kosok s megfelelő személyzet érkezik, amiért is lovag *Ybl Lajos* várkapitány holnap reggel Gödöllőre utazik az intézkedések megtételére. A felség Gödöllőről be-berándul a fővárosba s a megszokott napokon legfelsőbb ki-hallgatásokat ad.

— **Gróf Lónyay Elemér Budapest.** Gróf *Lónyay Elemér* két napig a fővárosban tartózkodott. Felesége *Stefánia* főhercegnő nem jött vele, hanem a Semmeringben maradt. A gróf a Hungária fogadóban lakik ahol neje telefonon kereste föl, de éppen akkor a gróf nem volt a szállóban. Hazaérkezése után maga hívta föl telefonon Semmeringet s rövid beszélgetés után a gróf összecsomagoltatott és a délutáni vonattal elutazott nejehez.

— **A beteg szombathelyi püspök.** *Szombathelyről* táviratozzák, hogy *Hidassy Kornél* püspök állapota újra válságosra fordult. Kezelő orvosai még reggel biztak felgyógyulásában, mert a beteg főpap nyugodtan töltötte az éjszakát és több órahosszat aludt. Reggel kávért kért és jóízűen megreggelizett, de néhány órával később a beteg újra rosszul lett és elvesztette eszméletét, amely csak rövid időközökben tér vissza. Már senkit sem ismer föl és ereje elő rohamosan hanyatlak, hogy orvosai a katasztrófától tartanak.

— **Beniczky főispán jubileuma.** Pest-Pilis-Solt-Kis-Kun vármegye törvényhatósága ma kezdte meg évnegyedes közgyűlését, amelyen *Beniczky Lajos* alispán indványára elhározták, hogy ünneppé töltsék meg *Beniczky Ferenc* főispán tíz éves főispáni jubileumát. *Tahy István* erre azt indítványozta, hogy a jubileum napján, november 24-én tartson a megye rendkívüli közgyűlést, amely csakis a főispán jubileumával foglalkozzék. A közgyűlés ekként határozott s az ünneplés módjait megállapításával az alispánt bizta meg.

— **Loubet öröksége.** A *Figaro* értesülése szerint *Perret* szenátornak nemrég elhunyt özvegye végrendeletében egy millió frankot hagyományozott *Loubet* köztársasági enök három gyermekének. E hír érdekességét nagyon csökkentti egy éjjel érkezett táviratunk, amely szerint *Perret* szenátor mindössze 150.000 frankot juttatott vagyonából *Loubet* gyermekeinek. Az elhunyt szenátor, aki vagyonának többi részét jótékony célokra hagyta, végrendeletének végrehajtásával is *Loubet* elnököt bizta meg. Tudni kell a dolog megértésére, hogy a köztársaság mostani elnöke egy időben jogtanácsosa volt a *Perret*-családnak.

— **A walesi herceg haragja.** El se hinné az ember, — a walesi herceg nem szereti, ha fotografálják. Sőt nagyon haragszik érte. A mult héten történt, hogy a hatalmas angol trón örökösre jelen volt a St-Leger versenyen és szokása szerint feszlelt a járt-kelt mindentel. Többek között a hírlaptudósítók csoportjához is elvettődött, s vagy negyedórát ott időzött. Az egyik újságíró felhasználva egy alkalmas pillanatot, fotografáló masinájával hírtelen lekapt a herceget, aki már csak a felvételt jelző kattogást hallhatta meg. Nagyon bosszus, valóságilag ideges lett, ami környezetének egyik tagját gyors eselekedetre serkentette. A katonás termetű férfi, aki jól ismerhette urának irtozatát az orvul fotografálók ellen, neki ment az amatőrnek és pedig olyan hevesen, hogy a gépecskét is kiverte a kezéből. A gépecske eltört, a felvétel tönkre ment, a katonás tartású ur pardont dörmögött, s elővette az erszényét. Az ötlet jó volt, megérté a pénz, a herceg bizonyára hálás kézzorítással jutalmazta leleményes emberét. Akár egy kis ördösként is elviselt a hőstett, de hogy mért dühös a walesi herceg, ha fotografálják, az mégis csak különös. Hiszen minden fotografia, amely őt ábrázolja, valami divatálalmánának gyarapítja a népszerűségét.

— **Debreceniek a honvédelmi miniszternél.** Báró Fejérváry Géza honvédelmi miniszter ma délben a képviselőház miniszteri szobájában Debrecen szabad királyi város küldöttjeit, Komlóssy Artur polgármester-helyettesét és Oláh Károly katonai tanácsost fogadta. Kiknek kérelmét a három debreceni országgyűlési képviselő, dr. Király Ferenc, dr. Kola János és dr. Thaly Kálmán is támogatta. Az a kérdésük a debrecenieknek, hogy a közös hadseregbeli önkéntesi iskolát helyezték vissza Debrecenbe. Az a sérelem történt ugyanis Debrecenben, hogy harmincegy gyalog-önkéntesét a temesvári hadtest parancsnoksága átvezényelte Nagyváradra, ahol csak tizenegy önkéntese van a 37-ik gyalogezrednek, pedig a katonai szabályzat szerint ott kell önkéntesi iskolát állítani, ahol legalább 20 önkéntes jelentkezik. Debrecen följárni a hadtestparancsnokságnak, hogy oly kaszányát, iskolát bérel, amelyet kívánunk, csak hagyják ott az iskolát. A miniszter szívesen hallgatta a polgármester-helyettes, aki hangoztatta, hogy Debrecen nagyon ritkán kér valamit katonai ügyekben, de annál többet áldozott a katonaság érdekében. Thaly Kálmán közbeszólt, hogy a honfoglalás óta most fordult először Debrecen kérelmének a közös kormányhoz s most sem teljesült. Báró Fejérváry azzal az ígérettel vette át a városi tanácsnak ióiratát, hogy minden tőle telhetőt megtesz közös hadügyminiszter kollégájánál, hogy Debrecen méltányos kivánsága teljesüljön. A miniszter után Gromon Dezső államtitkár is fölkereste a küldötséget, a képviselőház kiöni emeleti termében. Az államtitkár is megígérte, hogy miniszterével egyetértőleg azon lesz, hogy ez ügyben a sürgös átirat még holnap elküldessék a közös hadügyminiszterhez.

— **Diákok segítése.** A Bölcsészethallgatók Segítő-Egyesülete instruktort, nevelőt, iordított, zenetanót, írnokat és rajzolt díjmentesen közvetit tudomány-egyetemi helyiségében (IV., Szerb-utca 10. szám II. emelet.) Aki hivatalos és lelkiismeretes munkást óhaj, forduljon az egyesülethez.

— **Tanárok gyűlése.** Temesvárról telegrafálják nekünk, hogy ott ma megalakult az országos polgári iskolai tanár-egyesület délvidéki köre. Az alakuló gyűlésen Temes-, Torontál- és Krassó-Szörény megyékből ötven tanár jelent meg. Résztvett benne a küldöttségileg meghívott Sebestha Károly tanfelügyelő, akitnek megnyitó beszéde után Kuyarkó Lajos nagybeeskerei kereskedelmi és polgáriszkolai igazgató, Perjessy László szegedi igazgató, Göző fővárosi igazgató üdvözölték a gyűlést.

Elnök lett Donszky Lukács karánsebi igazgató, alelnök Bertalan Gyula zombolyai, első titkár Keszler Károly orsovai, másodtitkár Schmidt Károly karánsebi, pénztáros Oberst József temesvári tanár; ellenőr Székely Antal nagy-szent-miklósi igazgató. Donszky tetszéssel fogadott értekezést olvasott fel a polgári iskolák reormkéréséről. Kívánja, hogy a tervezett hetedik osztályú polgári iskola egszeges legyen ne oszoljaik alsó és felső tagozatra, mint a hogyan azt az országos közoktatási tanács tervezi. A most alkalmazásban levő tanárok ne foztassanak meg attól, hogy a reformáldandó iskola felső három osztályában taníthassanak. Sebestha szépen fejtegette, hogy a polgári iskola a magyar műveltségnek iskolája, célja az általános magyar nemzeti műveltségnek terjesztése. Szenes Adolt nagybeeskerei tanár a polgári iskolai tanárok nyugdíjgyőről tartott előadást. Azt kívánja, hogy a 40 szolgálati év szállítások le 30-ra és az övezetek és árvek öt évi szolgálat után részesüljenek segélyben.

A jövő gyűlés Pancsován lesz, onnan kirándulnak Belgrádba.

— **Egy hős japán katoná.** Tiencin ostrománál a katonai önfeláldozásnak megható példáját szolgálta egy japán utász katoná. Az európai csapatok támadó oszlopa a város kapujánál nagyon megerősített előépítményekre akadt. Arról szó sem lehetett, hogy az 50—60 láb magas falat meg lehessen mászni s a kapuhoz is csak úgy lehetett volna jutni, ha előbb egy hidat elfoglalnak. A falon levő kinaiai borzalmas tüzelése ellenére egy csapat japán utász kezeledett a kapuhoz, hogy azt aknával fölrobbantsa. A gyújtósínort a kinaiai golyók háromszor is elszáktották. Végre egy japán katoná halálmegevetéssel rohant az aknához s egy égő gyufával fölrobbantotta. De őt magát is atomokká fúttá szét a rettenetes robbanás.

— **Az abruzzói herceg naplója.** Az olasz, francia és német könyvkiadók valóságilag ostromolják az abruzzói herceget utinaplójáért. A herceg sehogysam akarja kiadni kezéből az érdekes kéziratot és a legelső olasz könyvkereskedő rendkívül kedvező ajánlatát azzal az okadatokkal utasította vissza, hogy csak amerikai vállalkozónak adja el a könyvét, mert azok többet fizetnek! Olasz herceg szájjal kicsit meglepő nyilatkozat. Nem nagyon hazafias, de — praktikus. A francia hírlapok maliciája arra következtet belőle, hogy az abruzzói herceg valódi írói talentum.

— **Kossuth-szobor Makón.** A hazafias kegyeletnek szépen áldozott ma Makó városa. Mint tudósítónk táviratozza, a város képviselőtestülete a közgyűlésen nagy lelkesedéssel elhatározta, hogy Kossuth Lajosnak a fötérén szobrot emeltesse, s erre a célra harminckétezer koronát szavazott meg. A szobor költéségeinek ez az alapja, a hiányzó összeget pedig gyűjtés útján szerzik meg. Bizonyosra vehető, hogy annak a városnak, amely a sok reális gond közepette kellő érzékkel és frissességgel a nemzeti kegyeletnek is meg tudja adni a maga adóját, a társadalom részéről tényesen meg fogja kapni kezdeményezésének a szentesítést.

— **Rákos betegek statisztikája.** Németországnak ez idő szerint nagyon sok a baja a rákkal. Nem azzal, amely közönségesen eleven pirosra fölve a gourmandok innyét esiklandozza, hanem fájdalom azzal a sötéttel, amely az emberi szerveknek olyan réstelen ellensége. Újabb időben jöttek rá a német orvosok arra, hogy ez a keserves nyavalya jelentékenyen és fokozatosan terjed hazájukban, úgy hogy végül is tenni kellett valamit. Az első lépés egy előkelő szakférfiakból álló szűkebb bizottságnak az alakítása volt, amely működését egy monstre-statisztika szervezésével kezdi meg. Ennek a hónapnak a tizenötödik napján Németország valamennyi orvosa, akitnek a keze alatt rákbeteg szenved, rubrikás iveket fog kitölteni minden egyes betegéről. A legkörményesebb részletekre ki kell ezenközben terjeszkednie. Rajta lesz az iven az orvos neve, a beteg nevének kezdőbetűi, kora, foglalkozása, családi állapota, hogy a baj legelső tünete mikor mutatkozott, melyik szervet támadta meg, volt-e rákban az elődeknél, a rokonságban, ugyanabban a lakásban, házban, vagy a szomszédságban; fertőzéssel, vagy más uton-módon került-e a szervezetbe a baj, a beteg izsakos-e, vagy pedig szenvedélyes dohányos-e? A mozgalom mértékét eléggé jelzi, hogy több százezer ilyen ivet küldtetett szét a bizottság s erre a rengeteg nyomtatványra alighanem esekély kivétellel lesz szükség, s a dolog nagy jelentőségére való tekintettel a porosz közoktatásiügyi miniszterium orvosügyi szakosztálya szedi majd be az iveket. Óriás munka lesz az, amelyből a súlyos veszedelem ellen való védekezés valamilyen módjának kell kipatniannia, s ámbár a dolog bizottság-alakulással kezdődött és még több bizottsággal kell, hogy folytatódjék, mégis alaposan remélhető valami eredmény. A német tudományosságának jó híre, s az orvosi kar komolysága garancia erre. Jó jel az a szigorú utasítás is, amelylyel az iveket szétküldötték, hogy az orvosok esküjüket a legnyilvánvalóbban konstatálható tényekről számoljanak be.

— **Egyházkerületi gyűlés.** A tisztántuli református egyházkerület holnap tartja Hódmezővásárhelyen évi kerületi vándorgyűlést. Ma 300 lelkes, esperes és presbíter érkezett a nagy alföldi városba, köztük Kiss Áron püspök és gróf Degenfeld József is, akik a gyűlésen elnökölni fognak.

— **Október a Margitszigeten.** A Margitsziget káprázatos ősi pompája naponként sok fővárosi embert gyönyörködtes. Vasárnap különösen népes volt a sziget, a látogatók száma a hateret is meghaladta. Az alsó szigeten különben már bontják a hajóhidat, más esztendőben ilyenkor senki szigetévé változott át Budapest e tündérvilág, melyen most az új hid révén minden délután szines, mozgalmas élet uralkodik.

dik. A katonazene és a tömérdek világos toalett valóságos nyarat varázsol a szigetre, amelyet az új hidon át eddig 123.000-en látogattak.

— **Les Charmettes.** Savoyában a Les Charmettes nevű birtok, ahol Jean Jacques Rousseau Madame de Warens-szel egy ideig boldogságban élt, eladó. A geni jegyzők erről a következőkben kaptak értesítést: „Szabad kézből eladó Les Charmettes, Jean Jacques Rousseau történeti nevezetességi háza, butorostól, szántóföldestül és szőlőkertestől. Tudakozódások és ajánlatok Ponet és Calloud jegyzőkhöz intézendők Chambaryba“. Ezt a hirdetményt Les Charmettesről szóló történeti jegyzetek egészítik ki. A föntemlített jegyzők elődjének, Rivoire jegyzőnek bérleti szerződése, amelyet magával Madame de Warens-szel kötött 1738. július 6-ikán, még a következők részletekre is kiterjeszkedik: „Ház, magtárak, rétek, gyümölcsösök, szántóföldek, két bika, két konyha, tíz juh, hét tyúk és egy kakas.“ 1738. nyarán költözött Rousseau madame de Warens-szel Les Charmettesbe. Vallomásaiban Rousseau tévedésből irt 1736-ot. Azóta sokan keresik fel a kis birtokot. A ház falán látható a Danton ellen való összeesküvés vádjá alatt leguilitinozott Séchelles-Séchellesnek következő sorai 1792-ből:

Rédoit, par Jean Jacques habité,

Tu me rapelles son génie,
Sa solitude, sa fierté
Et ses malheurs et sa folie.

A la gloire, à la vérité

Il osa consacrer sa vie,

Il fut toujours persécuté

Ou par lui-même, ou par l'envie.

Az 1660-ból való ház még jó karban van, eddigi tulajdonosai még mind azon buzgólkodtak, hogy eredeti minóltában megőrizzék.

— **Aki ötször akart meghalni.** Tegnap történt, hogy Poós Károly, a székesfehérvári fogházának volt öre a lipómezei tébolydában fölakasztotta magát és amikor rá az örk észrevették, meghalt. Poós Károly székesfehérvári ember volt. Ott betegsége miatt vesztette el a szolgálatát. Akkoriban annyira elkeseredett, hogy forgópisztolyal a halántékába lött. Nem halt meg, azonban szeme világát elvesztette. Ez pünkösd vasárnapján volt. Hozzáértartozók ápolták és éberren őrizték, mert folyton azt hajogtatta, hogy el-emészti magát. Első öngyilkos kísérlete után két hétre a kutba ugrott. Innen kimentették. Harmadnapra ismét a kutba akarta ölni magát, majd zsinéken lógva akadtak rá. Még idejekorán megmentették és a fővárosba hozták ahol a lipómezei tébolydában helyezték el. Itt azután a csaknem világtalan ember kijátszotta az örököt és tegnap fölakasztotta magát.

— **A brüsszeli összeesküvés.** Az Albert herceg ellen tervezett szocialista-anarkhista összeesküvésről Brüsszelből a következő részleteket jelentik: Egy Chapellier Emil nevű veszedelmes anarkhista, aki csak nemrég került ki a börtönből, ahová pénzhamisítás miatt jutott, öt-hat társával elhatározta, hogy Albert herceget Brüsszelbe való bevonulásánál meg fogja gyilkolni. Az összeesküvésben része volt Peuchotnak is, aki büntárs volt Sipidonak. Az egyik összeesküvő azonban tegnapelőtt a szocialisták egyesületi házában elárulta a tervet és a munkáspárti főtanácsa nyomban értesítette róla a rendőrséget, amely letartóztatta Chapelliert, Peuchot és még néhány társukat. Még nem tudták megállapítani, vajjon komoly merényletet terveztek-e, de a rendőrség szigorú intézkedéseket tett a királyi család megmentésére. A tegnapi bevonuláskor a szocialisták egyáltalában nem mutatkoztak, jóllehet a munkáspárt főtanácsa ötezer sípót osztott ki a munkások között.

— **Munkások szerenostlensége.** Przemysl-ből táviratozzák: Az itteni munkás-egyesület tegnap este egy magánházbán gyűlést tartott. Tanácskozás közben beszakadt a szoba padlója s a munkások közül ötven a pincébe zuhant. Harmine ember többé-kevésbé veszedelmesen megsebesült.

— **A legerősebb nap.** Párisból táviratozzák, hogy a tegnapi vasárnapon 652.182 ember látogatta meg a kiállítását. Ez volt eddig a kiállítás legerősebb napja.

— **A Duna apadása.** A ma érkezett jelentések szerint a Duna kisebb mellékfolyóin oly sekély a víz, hogy a hajóközlekedés teljesen szünetel. A Tisza vize is oly sekély, hogy a gőzhajó-társaság beszüntette a hajójáratot. A Tisza mentén lekvő nagyobb városoknál igen sok uszálhajó áll s megrakodva kénytelen vesztegelni, míg nagyobb áradás be nem következik. A fővárosnál ma a víz 85 centiméteren áll s a felső folyászakasz minden pontjáról apadás híre érkezik.

Szájpadlás nélküli fogak.

Főlislegessé teszik az inylemez használatát. A szájból kivenni nem kell, nem is lehet. Számos elismerő levél. Jótállás.

Wellner Gyula

speciálisa a szájpadlás nélküli műfogak készítésében
VI. kerület, Andrásy-út 38. szám.

— **A párbajkéréshez.** Az orosz katonai köröket élénken foglalkoztatja mostanában az a kérdés, hogy a párbaj a keresztény erkölcsen szempontjából megengedhető-e. A napokban *Kirejev* tábornok ellen röpirat jelent meg, melyben a keresztény vallásra való hivatkozással a szerző keményen elítéli a párviadalt. A tábornok most a következőképpen válaszol a párbajjelles röpiratra:

Ha van olyan ember, aki a rajta esett súlyos sérelem dacára olyan keresztényül szelidséget tanusít, hogy minden keserűség nélkül oda tartja a bal arcát annak, aki jobbról arcul ütötte, olyan, aki élete minden cselekedetét összhangzásba tudja hozni az evangélium magasatos eszményeivel, olyan aki ha a kabátját kéri, a köpönyegét is odaadja, olyan, aki sohasem esküszik, sohasem áll bosszút — szóval, ha van olyan ember, aki úgy él, mint ahogy a bibliai szentek éltek, akkor senki sem fogja rossz néven venni az ilyenét, ha megtagadja a fegyveres elégtételt az evangéliumra való hivatkozással. Az ilyen szent életű férfiak előtt mindenki tisztelettel fog ugyan meghajolni de senki sem ismeri majd el, hogy az ilyen apostolok a modern hadseregekben tisztí kardbójtot viseljenek, vagy az ezredék élén lovagolva, ütköztetve vígyék katonáikat. Ha azt hallom, hogy valamegy katonatiszt, aki különben éppen olyan bűnös életet él, mint mi s mindenben az evangélium ellen eszelszik, de éppen a párbaj kérdésében áll az evangélium alapján, mindig az jut az eszembe, hogy az ilyen emberben egy kis gyáva-ság is lakozik.

Az orosz tábornok okoskodása élénken emlékeztet arra a beszéletre, amely I. Frigyes Vilmos porosz király és *Natzer* tábornok között folyt le. A király a párviadalról beszélgetett a tábornokkal. A vallásos életű és vitéz tábornok így szólt:

— Felség! Ha az, aki engem pártajra szólít, a keresztényt keresi bennem, annak nem lesz semmi bántódása, de ha *Natzer* generálissal akar vinni, hát majd elverem rajta a port.

— **Templom a Sion hegyén.** Jeruzsálemből táviratozzák, hogy a Sion hegyén épülő Mária-templom alapkövét tegnap tették le nagy ünneppel. A német zarándok-csapat tagjai *Düsterwald* plébános vezetésével által teljes számmal voltak jelen. A jeruzsálemi német konzul a német császárt, *Bonzler* apát a szent-földi német egyesületet képviselte az ünnepeken. Az alapköv beszentelését a főszentelt püspök végezte a jeruzsálemi patriarka képviselőjében. *Bonzler* apát ünnepi beszédet mondott amelyen Vilmos császárnak a telek odaajándékozásáért köszönetet mondott. Azután hálaadó istentisztelet volt, mire az ünnep Vilmos császár életével véget ért.

— **Az alma-gyűjtő.** Egy párisi gyümölcskereskedő sokáig törte a fejét azon, hogy miképp lehetne nagyon olcsón, nagyon sok és szép almára szert tenni. A párisi lapokban hirdetést tett közzé, amely így szólt:

Öt frankot
fizetek annak, aki
a legnagyobb almát
küldi be nekem.

Két hét múlva tizenöt zsák, gyönyörűbbnél gyönyörűbb almát küldtek a kis ravasznak, aki aztán a sok közül kiválogatta a legnagyobbat s kifizette érte az öt frankot. A többi pedig még most is árulja.

— **Leégett fogadó.** *Zell am See*-ből táviratozzák, hogy Krimmelben a Post-fogadó összes mellék-épületeivel leégett. Emberéletben nem esett kár. A nagy szél következtében kigyuladt a templom is, de azt sikerült megmenteni. A kár 25.000 korona.

— **Halálozás.** *Nemesnépi Marton* György sőtörő földbírtokos folyó hó 6-án 48. évében hosszas szenvedés után meghalt.

Verhovay József október hó 4-én, 89 éves korában meghalt *Battonyán*.

Delhányi Zsigmond, a szarvasi ág. ev. gimnázium volt tanára, életének 77-ik évében e hó 4-én *Szarvason* elhunyt. *Delhányi* a gimnáziumot *Aszódon* végezte, ahol *Petőfi* Sándornak volt iskolatársa. Közös tanárunk volt *Kören* István, a néhány év előtt elhunyt szarvasi tanár, akiről *Petőfi* A jó tanító című guyonos versét írta. *Delhányi* sok érdekes és intim részletet tudott *Petőfi* Sándorról és ezeket gyakran vették igénybe a *Petőfi* életre zírók. Így például *Delhányi* határozottan tagadta azt, hogy *Petőfi* korhely ember volt. Szerinte a költő rendkívül szorgalmas diák volt aki éjjel-nappal bujta a könyveket és korrektil megtanult francián, németül, angolul.

Idősb *Petrovits* István meghalt *Kecskeméten* hetvennyolc éves korában.

Ozveggy Fischer Jzskáné szombaton meghalt *Miskolcon* százöt éves korában. A nagy életkort megért matronát héttón kísérték örök nyugalomra.

— **Szerencsétlenség autombilon.** Boroszló közelében, mint egy táviratunk jelenti, nagy szerencsétlenség érte a *Pless* hercegi családot. A herceg feleségével és két angol vendégével autombilon kikocsikázott. Egy arra vágató kocsinak a lova megbokrosodott ettől az autombiltól s az autombilra ugrott.

A hercegi pár és a két utas súlyos sérüléseket szenvedett.

— **Csak fűgén.** Amerikában természetesen a napi sajtó is a legmodernebb szellemben működik s a lapok életét eleme a nemes vetélkedés, vagyis a konkurrencia. Lefőzni mindenőn a lapfársat, ez a jelszó, s a korábban való meg nem jelenését csak a szélütés menti. Ime a *Texas Star*, ez a jeles galvestoni újság, a legnagyobb lapok közül való, s a minapi rettenetes galvestoni katasztrófával, amelyet az orkán támasztott, elsőnek rohant ki a piacra. Kicsi volt a lap, mindössze két keskeny kolumna volt az olvasni való benne, de mégis csak első volt a piacon a *Texas Star*. Másodiknak a *Galveston News* vágatott elő, s ugyancsak sietett, hogy legalább több lap-társ le ne főzze. Kifogyott a papirosból s mert hirtelenében nem juthatott máshoz, egyszerűen — sárگا csomagoló papirosra jelent meg.

— **Összetört műtremek.** Nemrégiben említést tettünk arról, hogy a firenzei muzeum egyik legértékesebb műtárgyát, az ugynevezett *Francois-vázát* a muzeum egy szolgálója vad dühében vandalisztikus módon darabokra zúzta. Egy angol lap írja most, hogy a British-muzeumban is történt ehhez hasonló eset: annak a világhírű portland vázának, amelyet a tizenhetedik században találtak Róma közelében egy szarkofágban, szintén ilyen sorsa lett az angol muzeumban a XIX. századnak a közepén. A portland-váza a XIX. század elején került angol kézbe, és a British muzeum legjobban feltett kínesei közé tartozott; 1845-ben egy részeg szolga bosszúból, mert megbízhatlansága miatt el akarták bocsájtani, darabokra törte. Rendkívül érdekes, hogy a muzeumban csak *lett*ben helyezték váza tulajdonosa nem akart pórt indítani a szolga ellen s így a muzeum csak a vázát borító üvegbura eltörése miatt vádolhatta be a szolgát. E miatt azután nevelésben csekély pénzbírságra ítélték el és még a büntetést is megfizette helyette egy kissé excentrikus hajlamu angol hölgy. Szerencse, hogy az összetört váza darabjait újból úgy össe tudták ragasztani, hogy a laikus szemlélő most alig veszi észre a törés helyeit. Szakértők azt állítják, hogy a firenzei *Francois-vázát* nem sikerül majd a nagyon is apró törmelék-darabkák miatt oly ügyesen összeragasztani.

— **A totalizátor áldozata.** *Bécsből* telefonozzák, hogy *Leitner* József, a leopolstadti adófelügyelőség osztályfőnöke 20.000 forintot sikkasztott. Ma reggel letartóztatták. *Leitner* az elsikkasztott pénzt a lövésnyeken vesztette el.

— **Házasság.** *Náday* Béla, a Nemzeti Színház fiatal tagja, *Náday* Ferenc fia, a napokban tartja eljegyzését *Szirákon Kaszay* Margit kisasszonnyal, *Kaszay* Zsigmond kuriai bíró és *Markovics* Ilka leányával.

Adler J. Ferenc, budapesti kereskedő eljegyezte *Guttenstein* Berta kisasszonyt, *Guttenstein* Miksa ur leányát.

Gombosi József magántisztviselő jegyet váltott *Bogyó* Erzsike kisasszonnyal, *Bogyó* Samu kereskedelmi akadémiai tanár leányával Budapestre.

— **Adakozás.** Egy tolnai *Budapest*en aláírással hat koronát kaptunk az Erzsébet-szantórium javára. Az összeget rendelkezési helyére juttattuk.

— **Hat életunt.** A rendőri sajtóiroda ma hat öngyilkosságról ad számot. A szomorú statisztika adatai között nem érdekelten, hogy a *Murányi-utca* 25-ik számú házban egy *Szécsi* Panna nevű eselédleány és a *Murányi-utca* 26-ik számú házban egy *Szécsi* Fáni nevű eselédleány akart megválni az élettől. Az öngyilkosságok okai egyébként az ismert okok, új vonás csak egy szegény szakácsné esetében van, aki a fájós lábái miatt kívánia a halált. A hat életuntól a rendőrség a következő jelentést adta ki:

Mayer Zseni 30 éves szakácsnő a napokban a *Kmetty-utca* 18. szám alatt levő lakásáról eltávozott, s azóta nyoma veszett. Nővére levelet kapott tőle, amelyben azt írja, hogy fájós lábái miatt a *Dunába* öli magát.

Szécsi Panna 20 esztendőös eselédleány az éjszaka *Murányi-utca* 25 szám alatt levő lakásán lügköldötöt ivott. Apólás céljából a *Rókus-kórházba* szállították.

Szerelmi bubánata miatt *Szécsi* Fáni 21 éves eseléd *Murányi-utca* 26. szám alatt levő lakásán lügköldötöt ivott Súlyos belső égési sebekkel vitték a *Rókus-kórházba*.

Dulacek Fáni 52 esztendőös eseléd ma reggel a *Petőfi-tér* sétányának egyik padján lügköldötöt ivott.

Loger József 20 éves asztaloslegény tegnap este *Nefejeis-utca* 24. szám alatt levő lakásán mindkét kezén fölvtáta az ereket és nyakán is súlyos sebet ejtett.

Schwarz Péter 28 esztendőös fodrász ma délelőtt a *Városligeti-fasor* végén torgópisztolyal mellbe lötte magát. A mentők a *Rókus-kórházba* szállították, ahol, amikor eszméletre tért, azt vallotta, hogy felesége elhagyta és efelett való bánatában akarta magát elpusztítani.

(x) Kérjünk mindenütt Emke-gyűjtőt!

A perzsa sah Budapesten.

— A *Budapesti Napló* tudósítójától. —

Budapest, október 8.

A perzsa sah lakása körül, a Hungária-fogadóval szomszédos utcákban már kora reggel nagy közönség verődött össze, amely napközben egyre nőtt, e miatt a rendőrség a *Kishid-utca* és a *Mária Valéria-utca* bejáróját kordonnal zárta el. Kilencedfél óraker ebredt föl a sah, aztán megreggelizett, miközben elrendelte, hogy kikocsizik. Nagy a készülődések tartottak, a Magyar a villamos zongora játékan gzyörkődött. A szép hangszer élvezetese alig tudott betelni a sah. A villamos zongorát több arisztonnal és egyéb automata bangszerekkel a *Sternberg* Armin és *Testvére* cég szállította a sahnak, akinek a hangszerek módöült megnyerték tetszésüket. A kocsi kilenc órára álltak e'ő és a sah néhány perc mulva elhagyta a lakását. A fejedelem az első négyülékes batárba szállott be; feketé redingot volt rajta és magas perzsa süveg; mellényéről vastag óralán lógott le. A nagyvezir és a tolmács ült a sah mellett, mögötte *Veriman* kán kocszított, utána *Máltás* Hugó rendőrtanácos ment, aki most *Muzaffer* ed Din budapesti testőrségének vezetője.

A sah megparancsolta a kocsisának, hogy hajtson *Budára*, mire a három kocsi lassan megindult; a *Koronaherceg-utca*án, az *Egyetem-utca*án, *Kalvin-tér*en, *Vámbár-köruton* és a *Ferenc József-hidon* át *Buda* felé vették útjukat. A *Mészáros-utca*án a sah hirtelen megállította a kocsiját és kíséretének nagy ámulatára leszállott. A gyalogjáróra ment, ahol egy öreg anyóka állott, karján egy kendővel letakart csecsemővel. A fejedelem fölemelte a kendőt a kis gyerekről, rámosolygott, aztán a zsebébe nyúlt és egy aranyat adott a *tulboldog anyókanak*. A közönség a kedves jelenet után percekig éljenzte a keleti fejedelmet, de azalatt a sah fogatai már tovarobogtak. Nemsokára ismét megálltak a kocsi. A sah leszállt a kocsirol, nézegette a vidéket, miközben egy csomó gyerek jött a bamlatára. *Máltás* rendőrtanácos parancsot adott a detektiveknek:

— Kergessék el a fiukat!

A detektivek már hozzáfogtak, de a sah intelt a gyerekeknek, hogy jöjjenek. A fiuk közeledtek hozzá s mikor néhány lépésnyire voltak, a sah aranyakat szört közéjük. Szegénykék nagy örömmel kaptak a pénzhez és szívöl jövő éljénzessel köszönték meg az aranyesőt.

A sah kivánságára a *Kelenhegyi-uton* mentek föl a *krcsik* a *Gellért-hegyre*. Félórahosszat gyönyörkődött itt a nagyur a *Duna* és a város csodálatos panorámájában. Visszament ugyanerre jöttek, a *Kálvín-térről* azonban a *Muzeum-körut* felé fordultak és a *Kossuth* *Lajos-utca*ba hajtottak be. Innen a *Klotild-hercegnő* két palotája között a *Váci-utca*ig értek, szemben a *Tiller-palotával*, ahol azonban nem tudtak keresztülmenni, mert a kereszt-utat a város elzáratta. A sah itt kiugrott a kocsiából és heves gesztusokkal mutatta, hogy nem tetszik neki, hogy utjába akadály került. Azután megint visszautt a kocsiába s a kocsisor megfordult a *Koronaherceg-utca* felé. Fél-tizenkötör érkezett vissza a sah a *Hungária-szállóba*, hol éppen akkor *Szék* *Kálmán* miniszterelnök és gróf *Széchenyi* *Gyula*, a király személye körüli miniszter akarták tiszteletüket tenni. A két miniszter egy negyedóráig tartózkodott a sabnál, aki igen szívélyesen fogadta őket.

Tizenkét óraker a nagyur reggeléhez ült, amelynek menése ez volt:

Déjeuner.

Consommé Princesse.
Pilaf de mouton à la Turque.
Gigot de veau braisé à la Jardinière.
Petits Gâteaux, Crème de Mokka.
Fromage.
Fruits.
Café noir.

A délelött folyamán a kitelt látogató ivre *Rohonczy* altábornagy és *Barlovác* *György* római követ, a szerb főkonzulátus vezetője, jegyezte föl nevét.

Délután egy ismeretlen ember igyekezett a sah szobái felé. Egy detektiv föl tartóztatta az utjában és megkérdezte, hova siet.

— A sah ő felségéhez.

— Ki maga?

— Szücsmester vagyok.

— Mit akar?

— Megkérdezem tőle, hogy mi az ára *Perzsiá*ban a *birkabőrnek*. Hátha olcsóbb, mint nálunk s akkor onnan hozatom.

A detektiv perzse nem eresztette tovább. A jámbor idegent lefogták, megmotozták, nincsenek-e gonosz szándékai. A jó ember egy csomó segélykérvényt akart a sahnak átadni a maga és több ismerőse nevében, valamennyi ott volt a zsebében. Átadták egy detektiveknek, hogy vigye a kapitányságra s igazoltassa, de utközben megugrott.

A második reggeli után délből lepihent a sah. Három óra tájban aztán előállította bérkocsiját és néhány perc múlva elhagyta a szállót. Koosijában *Nerimán kán*, *Emine Sultan Sadrazam* és a tolmács foglalt helyet. A sahalment kíséretének 26 tagja és *Máltás Hugó* rendőrtanácsos. A Mária Valéria-utján át a Petőfi-térre hajtottak, ahol a Zsófia nevű gőzös várt rájuk, amelyen a sah a Dunán sétahajózást tett. Az I. cs. kir. szab. Dunagőzhajózási Társaság képviselőiben *Thaly Emil* min. tanácsos, forgalmi igazgató kísérte a keleti uralkodót. Negyed négykor indult el a hajó. A sah látható élvezettel szemlélte a gyorsan tovasikló hajóról a Dunasor palotáit és az új országház hatalmas épületét. A hajó a Margit-sziget alsó állomásán kötött ki. Itt várta a vendégeket a sah kocsija és a többi bérkocsi. A fejedelem és kísérete elhelyezkedtek a kocsikban és a felső szigetre a vizesésig, majd vissza az alsó szigetre hajtottak. Ide érve, a lóvonatra szállt föl a sah kíséretével és ismét a felső szigetre kocsizott, onnan pedig ismét a lóvonaton vissza.

Este 6 óra volt, amikor a fejedelem a Hungária-szállóba érkezett. Itt nyomban estébehez terítettek, amelynek elköltése után a sah rövid időre lepihent.

Este fél 7 órakor értesítették a Nemzeti Kaszinóban gróf *Bathányi Elemér*t, a magyar lovaregylet elnökét, hogy a sah holnap délután fél 4 órakor a lóversenyterre rándul ki. Az eddigi megállapodások szerint esütőrtökön délelőtt 11 órakor hagyja el a sah a magyar fővárost.

Konstantinápoly, október 8.

A szultán a gyémántos Ifjúkar-rendet adományozta a perza sahnak.

Mikor a rendőrség nem fél.

A rendőrség rendkívüli módon redukálta a sah jelenlegi itt tartózkodása alkalmából az óvintézkedéseket. Teljesen csak egy utcát zártak el: a Hungária-szállótól az Operaházig.

A szálló körül az árkokat megtöltötték vízzel, de a felvonó hidakat leeresztették, tekintettel arra, hogy a hatalmas ur inkognitóban utazik. Az említett vonalon csak négy tűzrezed van szolgálatban, míg a mult napokban itt volt egyesítve az orosz, amerikai és a francia különítmény. A manillal felkelés azonban arra bírta a rendőrkapitányt, hogy a Fürdő-utcából rendelje vissza az oroszokat. Természetesen Deleassé külügyminiszter előzetes beelvezésével.

A kínai vízekről berendelt hajók szintén visszamennek állomáshelyeikre, kivéve a Zentát, amely a Lánchídtól a Bomba-térig fogja a partot védeni és figyelemmel kísérni.

Most összesen rövid 75 Kropacsek és 43 gyors-tűzoló ágyú áll a rendőrség rendelkezésére, eltekintve a kéziágyúktól, amelyeket a detektívek biciklijére alkalmaztak.

Érdekesnek tartom megemlíteni, hogy oly kevés a gyalogos rendőrök száma, hogy karjaikat egymás mögé téve, a kardok összes hosszúsága nem volna több mint a nyugati pályaudvartól Vácig terjedő ut. Úgyes újítás az is, hogy az operaházi udvari páholy pokróca alá rendőröket tettek, hogy — puhább legyen a szőnyeg.

A kitüntetésekről legközelebb be fogunk számolni.

(K-1.)

FŐVÁROS.

(*) **A főváros és a főkapitány.** A közuti vas-pálya alkalmazottainak a nyáron felolyt bérharca alkalmával több vasuti baleset történt, amelyek arra indították a főkapitányt, hogy felszólítsa a társaságot a kellő óvintézkedések megtételére, mert ha nem — ó megfontolást tárgyává fogja tenni, ne tiltsa-e be egészben, vagy részben a vasut üzemet? A tanács ebben a rendeletben a főváros jogainak megsértését látta és két panaszos felterjesztést készített, az egyiket a belügy-miniszterhez, a másikat a kereskedelmi miniszterhez. E felterjesztésekben elmondja, hogy a főkapitány beavatkozása a főváros szerződéses jogaihoz, sőt egyenesen illője helyezi magát a törvényes szabályok szerint intézkedésre kizárólag hivatott és jogosított felsőbb hatóságának. A főkapitányi intézkedés — ugyanó a felterjesztés — beelőtözik a törvényes szabályokba s nem lehet egyébként tekinteni, mint a törvény által megszabott hatáskör kiterjesztésére irányuló jogosulatlan törekvésként, mely elne a legbátrabb zavaró tényező. Kéri végül a felterjesztést, hogy a kormány állapítsa meg e rendelet törvényellenességét, helyezze azt hatályon kívül s utasítsa egyuttal a főkapitányt törvényszabta hivatali jogkörének megfelelő betartására.

A tanács ez intézkedését szerdán fogja bejelenteni a közgyűlésnek tudomásulvétel végett.

(*) **A főváros szeptemberben.** A főváros közgazgatási bizottsága ma délelőtt *Márkus József* főpolgármester elnöklésével ülést tartott, amelyen a mult hónap közgazgatását mutatták be.

A székes főváros közbiztonsági állapota — a főkapitányi jelentés szerint — szeptember havában kielégítő volt. A rendőrség 1255 bünesetben fejezte be a nyomozást; ezek közül 170 irányult az ember élete és testi épsége ellen. Az adófelügyelő jelentése szerint a mult hónapban befolyt egyenes adó fejében: 1. közvetlenül az állampénztárnál 2,213,281 korona, 171,177 koronával kevesebb, mint tavaly szeptemberben; 2. a fővárosi adópenztárnál 627,440 korona, 242,350 koronával kevesebb, mint tavaly. Az összes befizetések eredménye 413,527 koronával volt kedvezőtlenebb, mint a mult esztendő ugyanez időszakában. — A tanfelügyelő jelentette, hogy a mult hónapban több feljelentés érkezett zugiskolák ellen, ahol minden jogosultság nélkül polgári iskolai tanulókat készítenek elő vizsgálatra. Ezek ellen az eljárás folyamatban van. Dr. *Schermann Adolf* tisztifőorvos jelentésében konstatálja, hogy a fővárosi közegészségi állapota a mult hónapban kedvező volt, mert a halálozás 206 esettel esősként, a hevenyertőző kórok pedig számbavehető változást nem mutattak. Elve születt szeptember hónapban 1929 gyermek, meghalt 899 s így a születések száma 1030-cal multa feül a halálozásokat. Az év lefolyt kilenc hónapjában élve születt 19,838 gyermek (tavaly 17,789), meghalt 10,601 (tavaly 10,805).

A bizottság valamennyi jelentést tudomásul vette.

SZÍNHÁZ, ZENE.

** **Jászai-esték a Vígsházban.** A Vígsház legközelebbi ujdonsága *Giovanni Verga*nak, a hírneves verista olasz drámaírónak *A farkas* (La lupa) című kétfelvonásos drámája lesz, amelynek címszerzőjét tudvalevőleg *Jászai Mari* fogja kreálni. A *La lupa* arra volt száma, hogy a nagy magyar tragika ebben a szerepben mutatkozzék be először a Vígsházban még a mult évadban, de a színház a nagyérdéki darabot a „haut saison”-ra kívánta hagyni s így csak most lesz alkalmunk a nagy művésznő e már előreláthatólag hatalmas alkotásában gyönyörködni. A Vígsházban terve vette, hogy a *La lupa*val egyazon estén előadja a *Hobortos Márta* című egyfelvonásos drámát, amelynek címszerzője szintén *Jászai Mari*nak van száma, de ez a szerep, meg *Verga* hőnőjének a szerepe is olyan fázasztó, hogy a művésznő kívánságára a két darabot elválasztják egymástól. A *La lupa*val együtt valószínűleg egy felvonásos eredeti, verses drámoletet fognak előadni, amelyet a Vígsház már régebben előadott előadásra.

** **A perza sah a Népszínházban.** A Népszínház igazgatósága jeleni nekünk, hogy a perza sah ő felsége kitátságba helyezte, hogy holnap, kedden este meglátogassa a Népszínházat. Ezenél fogva az igazgatóság holnap estére *Sidney Jones* operettjét, a *Görög rabszolgát* tűzte előadásra.

** **Magyar Színház.** A Magyar Színháznak a Gésák sikerével versenyző darabja *New York szépe*, ma este jubilált. Ötvenéveszer adták ma a pajkos angol operettet és a közönség zsufolással megtöltötte a nézőteret. A közönséget is elragadta az est jubiláris hangulata és lelkesen tapsolt a szereplőknek.

** **A Népszínház jubileuma.** E hónap 15-ikén telik be huszonöt éve, hogy a Népszínház megnyílt. Ezt a jubiláris évfordulót a színház azzal üli meg, hogy október 15-én diszeladást tart, amelyet *Abonyi Emil* kitünő kollegánknak erre az alkalomra írott *Prologusa* vezet be, azután pedig négy nevezetes népszínműnek egy-egy felvonása következik elsőrendű kiosztásban, s úgy, hogy a négy felvonásban a színház egész személyzete részt vesz. A jubiláris estéknek ez lesz az elsője; a jubiláris évben azután időszakonként el fognak lépni a Népszínház volt tagjai és a huszonöt év több nagyszerű darabját is felújítják.

** **Lindh Marcella Mímóza-ruhái.** A Magyar Színház szombati Gésák-előadásának, amikor *Lindh Marcella* játékonny célra játszik először operett-szerepet, nemcsak a híres énekesnő művésze az kiváló érdekességet, hanem azok a külsőségek is fokozzák azt, melyek *Lindh Marcella* fellépését kísérik. A művésznő nemcsak játékaiban és táncban fog bemutatni érdekes különlegességeket, hanem nagy feltűnése számíthatnak remekbe készült japán jelmezei is. A drága és művészi szépségű himzéseket a művésznő *Choubac* párisi mester rajzai után Limogesban készítette, de három pompás jelmezének összeállítását Budapestben végzik egy elsőrangú műteremben. A három *Lindh*-estére, október 13, 15 és 17-ikére előjegyzett jegyeket még csak szerdaig, e hónap 10-ig tartják fenn a Magyar Színház titkári hivatalában, ahol azok addig átvethetők azontal pedig az esetleg megmaradt jegyek a rendes jegyárúsió pénztárnál kerülnek előadásra.

** **A San-Toy főpróbája.** A Népszínházban holnap, kedden délelőtt tíz órakor tartják meg *Sidney Jones: San-Toy* című operettjének a jelmezes főpró-

báját. A Népszínháznak ez ujdonsága iránt oly rendkívüli érdeklődés mutatkozik, hogy nemcsak a bemutatóra, de a hét többi napjaira kitűzött előadásokon is nagyszámú előjegyzések történtek a színház pénztáránál.

** **Coralie és Társa másodsor.** *Valabrègue* és *Henneguin* boházata, *Coralie és Társa* tegnap este másodsor töltötte meg a Vígsház nézőterét s olyan falrengető kacagásokat még a lipót-körtüli-színház nevetéshez hozzászókot nézőtere sem hallott, amilyen az előadást végigkísérte. Az előadás néha percekre megállott, míg a habotázás lecsillapodott s újra halani lehetett a játszó színészek szavát. A francia boházat alighanem az évad egyik legnagyobb sikere lesz s rövidesen meg fogja érni első jubileumát. Ez a jóslásunk a Vígsháznak egy kommunikéjében is már előre veti a — lényét:

Coralie és Társa, a Vígsház rendkívüli sikert aratott új boházatainak a hóti összes előadásai előreláthatólag zsufolt házak előtt fognak lefolyni. A tömeges, szokatlanu nagyszámú jegy-előreváltás ugyanis a közönségnek a kacagató darab iránt való igen nagy érdeklődéséről tanuskodik. A *Coralie és Társa* az egész heti műsort betölti.

** **A takácsok délutáni előadása.** A takácsokat, *Hauptmann* e megrázó jelenetekben gazdag színművét, tekintettel a közönségnek a darab iránt való élénk és folyton tartó nagy érdeklődésére, a Vígsház igazgatósága vasárnap, október 14-én, mint az évad első délutáni előadást, mérsékelt helyárakkal újból kitűzte. A takácsok ezen első délutáni előadására szülő jegyek egy részét már a mai nap folyamán megvették. A még rendelkezésre álló jegyek naponként válthatók a Vígsház pénztáránál és a Központi Színházjegyirodáknak (*Koronaherceg-utca 8. és Andrássy-ut 10. sz. a.*) még pedig minden előreváltási díj fizetése nélkül.

** **A kolozsvári színház új regímeje.** Tíz napja, hogy a kolozsvári Nemzeti Színház társulata bevonult a nyári szinkörből kőházába, amivel a tulajdonképpeni szezon is megkezdődött. Alkalmunk volt megfigyelni, hogy ez a kezdet nagyon biztató jelek között indult meg s hogy dr. *Jamovics Jenő*, az új művezető igazgató az egyes szakrendezők buzgó támogatása mellett erős művészekattal és hivatottággal látott hozzá, hogy beváltsa kitűzött programját, amelynek tartalmasság és változatosság a két legfőbb irányelve. Az első tíz nap műsorában megfelelően opera, klasszikus vígjáték és tragédia, népszínmű, hazafias darab és operett szerepelt. Színre került *Hunyady László*, *Athéni Timon*, *Aesopus*, *Tartuffe*, *Felhő Klári*, *Arany lakodalm*, A görög rabszolga, A kék asszony, s mindez előadások részint szép számu közönséget vonzott, részint díszes, telt házat eredményezett. Tegnap volt az első ifjusági előadás. Bánk bán került színre, s dr. *Székely Károly* egyetemi tanár tartott egy rövid bevezető ismertetést. Ezen a héten már premiér is lesz, az *Aranyasszony*nyal, s készül már a színház *Géczy István*nak *Amít az erdő mesél* című új népszínművére is, amelynek szintén meglesz hamarosan az első előadása, s közben a *Jancsi és Juliska* bemutatóására is készülnek a napokban. A művezetőség az egész szezon alatt buzgóan azon lesz, hogy a budapesti Nemzeti Színházzal s a többi fővárosi színházzal is fenntartsa a közönséget, hogy az új sikerült darabokat a legelővidebb idő alatt bemutatthassa. Lesz néhány olyan darab is, amely először Kolozsváron kerül színre, s a Mátýás-szobor leleplező ünnepségei alkalmából is saját alkalmi darabját adja elő a színház. Mind ennek a komoly tervnek a megvalósítása érdekében szinte lázasan lelkes munka folyik a színházban, csaknem szakadatlan kora reggeltől késő délutánig egyre tartanak a próbák, s a társulat tagjai fáradhatatlanul működnek közre, hogy az új regíme sikerét biztosítsák. A társulatnak sok jeles, derék tagja van, s az új művezetőség programja egyik fontos pontjául tekinti azt is, hogy a társulattól töle telhetőleg a kinálkozó alkalmak felhasználásával kiegészítse és megerősítse. Ennek a törekvésének bizonyára legszebb koronája marad, hogy *Jászai Mari* állandó vendégszerzésére hívta meg a klasszikus előadások fényének emelésére, s a tárgyalások anynyira jutottak már, hogy ezeket a vendégszerzéseseket semmi sem akadályozza. A Vígsház igazgatósága előzékenységgel segíti elő a tervet, s immár bátran bizonyosnak tekinthető, hogy a legelső magyar tragika hónapokint négy-ötösor a komoly művészetért lelkesülő kolozsvári közönségnek játszik majd. Mind e pezsgő színházi mozgalmon kívül élénk az érdeklődés Kolozsváron a színház bérlésének kérdése iránt is. A mostani három esztendő bérlét tudvalevőleg virágvasárnapján lejár, s már több pályázó adta be ajánlatát, amelynek lényeges része a szubvenció nagy részének az új színház építésére való átengedése. *Bölonyi* intendáns, a jelenlegi bérlő ez ideig még nem pályázott, s aligha is fog pályázni formaszertően. Főként elvi szempontból tartózkodik a pályázattól. Nem tekinti magát vállalkozó

bérlőnek, hanem a kormány iránt elszámolásra kötelezett intézőnek, aki a szubvenciónak esetlegesen fennmaradó részét a színházi alapnak juttatja, az esetleges veszteséget pedig pótolja. A szubvenció egy részének az új színház építésére való átengedése is hajlandó, de csak akkor, ha a színház már állni fog. Ezekben különbözik az intendáns a pályázóktól, s Kolozsváron természetesen a legnagyobb kíváncsisággal várják, kit szemelnek ki felsőbb helyen a színház bérletére.

**** Magyar színészársulat Flumében.** Mint fumei levelezők táviratozza, tegnap nyitotta meg ott *Fekete Miksa* színtársulata az első magyar színi évadot. A Deák-szálló nagyterme, hol a színpadot felállították, zúsolóság megtelt közönséggel, mely a Hymanust állva hallgatta végig és zajos tetszéssel fogadta *Barabás* Albertnek alkalmi prólogját. Első előadásul a *Falurossza* ment. A társulat reméli, hogy a további előadásokra megkapja a *Fenice-színház*at.

**** Sada Yacco az Urániában.** A világhírű japán tragikát, *Sada Yacco*t a fővárosi közönség a budapesti vendégzereplése előtt is meg fogja ismerni. Az Uránia Színház ugyanis beillesztette *Salamon Odón* Párisba Sada Yacco legszenzációsabb jeleneteit. Holnap, kedden már ezzel az érdekességével kerül színre Páris, amelyet különben csütörtökre és szombatra is kitűzött az igazgatóság.

**** Operaelőadás a Telefon Hírdőnyben.** A Telefon Hírdőny közönsége keresztlátta ma este a magy. kir. operaház előadása lesz hallható, még pedig Mascagni örök-szép operája a *Parasztbecsület*, s aztán a színrekerülő táncrészletek zenéje, melyek a Hunyady Lászlóé és a Csárdás balletból valók. Az operaközvetítés után az est folyamán érkezett üdvözlőkat és táviratokat olvastatja fel a beszélő újság szerkesztője, majd még 11 óráig *Zöldi Marci* játéka lesz hallható az önké-kavéházban.

A sah az Operában.

(Miket mondhat a tolmács? — A sah és Alberti. — A D. páholy. — Ahová alig néz *Muzaffer el Din*. — *Várady Sándor* és a sakál-rend. — Szöke karsu hölgyek. — Egy perzsa főméltség megjött. — *Schmidek Gizi*. — Mosolygó ballerínák. — Mosoly-orgia. — *Neriman* a színpadon.)

Budapest, október 8.

Csak azt szeretném tudni, hogy miket mond a perzsa sah a tolmácsa, akinek minden kérdésre felelnie kell. Jómagam alig tudom megérteni nem egy énekesünknek és énekesnőnknek a szövegkijelését, — hogyan fordíthatja le ezt a perzsa tolmács, aki nem tud magyarul?

Ma például a *Bajazzókat* adták. A királyok királya éppen jökkor érkezett: *Nedda* (Szilágyiné-Bárdossy Ilona asszony) és *Silvio* (Takács) duettjük végeztével csokolóztak. A háttérben alig tudja visszalantani a baromi Tonio a megsértett férjet, a kis bajazzót: *Alberti* Wernert. Mikor aztán a bajazzó elzokogja a monológját (Alberti ezt a jelenetet remekül csinálja), kérdezi a sah a tolmácsától, amint taglejtéséből kivesszem:

— Miért sir itt az a kis gyerek?

Mire, amint ugyancsak a taglejtésekből látom, azt felelik:

— Mert fehérre meszelték az arcát.

Tévedés egybiránt emberi dolog, — meglehet, hogy egyébről beszéltek. Mindenesetre érdekes volna tudni, hogy mint képzeli el magának ez az érdekesen primitív keleti fejedelem dalműveink és táncpoémáink cselekvényét.

Ma különben a sah nem igen vonzott közönséget az Operaházba. Ugy látszik, megunták az emberek, hogy a rendőri kordonon keresztül harcöljék magukat. Ma csak a sah kedvéért tartottak előadást, aki megható módon szereti műintézetünket. Azsiából kellett jönnie egy embernek, aki *Operaházunkért* rajongjon.

A meglehetősen üres házban csak egy páholy volt zúsolóság tele; a D. páholy, ahol a *Zeneakadémia* leány növendékei, mint valami tömött virágokréta pompáztak. Ah, igen, tegnap a sah — úgy szólván — kacérkodott azzal a boldog öt-hat leánnyal, aki *Lohengrint* végignézte. Ennek a hírére ma rogyásig telt meg a legyező formájú páholy nyílás, tele szöke, barna, fekete leányfejekkel.

Mihelyt a sah belépett a baloldali incognitópályába, vagy husz leány rászegerte onnan felülről a gukkeret, Előrehajoltak, izgett-mozogtak, mosolyogtak, arcuk kipirult, neki dültek a gukkerezésnek, majdnem kiestek a páholyból, — de ah! — a királyok királya ma este csak futólag nézett egyszer-kétszer oda föl a kedves vis-à-visra. Ő felsége csapodár.

Ezalatt lent folyt a *Bajazzók* előadása. *Várady Sándor* ugy énekelt, mintha a sakál-rendet akarná kérdemelni. A legnagyobb örömet akkor okozta az érdekes vendégnek, amikor a nagy dobót ütötte.

A *Bajazzók* után a sah a közönséggel együtt többször tapsolt a szereplőknek.

Érdekes megfigyelni, mint nézi végig ez a keleti fejedelem a nyugati ízlés legrefináltabb műveit. Érdeklődését és unalmát egyformán árulja el,

mint abszolút ur. Nem is a királyi zsarnoksága az, hanem a gyermeké, akit megimádnak.

Egyik jellemző mozdulata, amint nagy barna jobbára támaszkodik, ahogyan a busuló magyar szokta csöndes duhajtságban. Hatalmas szőrös kezén, amely egészen eltakarja arcát és a báránybőrspikát, nagy gyémánt tündököl. Avagy száját és bajszát takarja el kezével úgy, mintha az ujjait szagolgatná, vagy éppen befogná az orrát. Mikor unatkozik, ódon, egyszerű, elefántosantos gukkeren keresztül nézi a közönséget. Arra már rájöttem, hogy látsóvén szívesen fordul *szöke karsu* hölgyek felé. Szép is az, kérem.

Érdekes jelenet játszódott le a sah páholyában, a mikor *Canio* megölte *Nedda*t. Egy perzsa főméltség, aki a sah háta mögött állt, ijedten összerázkódott, amikor a bajazzo tőre belemélyedt a hűtlen komédiánsnő husába. Mikor aztán *Silviót* is leszurták, a perzsa ur megrémülve rohant ki a páholyból. Nem is láttuk többé az egész estén. Tán nem eresztették be, mert megjött.

Az est legérdekesebb része azonban csak ezután következett: három kép a *She* című balletból, amelyet maga szerencsés szerzője: *Máder* Raoul dirigált.

Az első kép az *Elutasítás* volt. A kikötő kép változatos jelenetei roppantul érdekelték vendégünket, aki leginkább a néger kvartetten és *Monori* kisasszony igazán humoros cipőtűszítőjén mulatott. A második kép a *Hajótörés után* volt, amelyben *Schmidek Gizi* táncolja a bőség nemtőjét, — a harmadik pedig *She varázserője*.

Hát annak, aki nem volt bent, hiába való dolog elmondani, mit műveltek a ballerínák, hogy magukra vonják a sah figyelmét. Mert ő felsége ma este tulajdonképpen kissé blazirt volt.

Elvégre *Balogh* Szidi drágalatos gyémántgyűrűt kapott, amikor a *Piros cipőkben* táncolt minap előtte! Hát ma aztán mosolyogtak a sakra!

Hát azt látni kellett, hogy mosolygott a sakra a kis *Schmidek Gizi*, aki különben is művésze a kedves mosolyának. Mihelyt a színen megjelent, egyszerűen rászegelte a sakra mosolygó tekintetét, mint valami dárdat. Aztán beledőtte, aztán keresztül-szurta. Aztán egy újabb mosolylyal rátapadt. Maga felé szivta tekintetét, szuggerált, diadalmaskodott, keresztül-furta magát rajta. Egy új mosolylyal simogatni kezdte, hizelegni, megpaskolta, megdicsérte, csiklandozta. Aztán megint egy más mosolylyal égő tüzet borított rá, majd fölspékelte, mielőtt mosolygó szájából kikandikáltak a vakító fehér fogak. Mosolygott a kis *Schmidek* a sakra. Mosolygott. Valami végtelen elszántsággal, a kedvesség dühével, kitaró bájjal. Hősi módon.

És a hogyan *Schmidek Gizi* folytán mosolygott föl a baloldali incognitópályába, éppen úgy, csak-hogy kevesebb bájjal a többi ballerína is; tessék ezt elképzelni! Vagy száz leány mind oda mosolyog eszeveszetten, örülten egymásra, léltékényen arra a fáradt keleti pasára, aki már megint befogja az orrát. Egyik a másika elől akarja elogni a nagyur tekintetét.

Van, aki táncokban őrzöng. *Kramer* Rózsa asszony, a balletnek különben fád szökecsége, most csaknem letépi magáról a ruhát, — és a sah — ah! — nem néz oda. Én mindenesetre köszönöm mindazt, amit láttam.

Mikor a függöny legördül, éhes mohósággal, ijedten, hátha lekészt, — a kipirult arcú, zilált haju leánysereg pihege még egyszer odamosolyog nyomatékkal a sah felé.

Pokoli látvány volt! Mosoly-orgia, amely Keletre emlékeztetett.

*Schmidek Gizi*la holnap kapja meg az ajándékát. A *She* második képe után megjelent az intendáns társaságában *Neriman* kán a színpadon és megkérdezte franciául:

— Hol lakik nagysád?

— Csengeri-utca 48. — volt a válasz. A perzsa nagykövet aztán még *Bartos* kisasszonnyal, a kar egyik derék hölgyével társalgott franciául.

A sah az előadás végeig maradt bent az Operaházban.

(G—ly.)

A perzsa sah, mint említettük, tegnap a *Lohengrin* előadásán nagyon jól mulatott. Wagner zenéje, — melyről senki sem mondhatja, hogy „keleti” — fölöttebb érdekelt, a mivel már egymagán is megcáfolt az azt az állítást, hogy ő perzsa felségét csakis a ballet mulattatja. Ennek különben még életemben cáfolatát is szolgáltatta azzal, hogy gróf *Keglevich István* intendáns előtt azt az óhajátát fejezte ki, hogy szeretné hallani a színpadról is a magyar nyelv zengzettségét, a magyar drámai költészetnek valamínő termékét. Az intendáns sietett eleget tenni a sah kívánságának s kiválasztotta a leg-szebbet, legmagyarosabbat, legzengőbbet, amit színi irodalmunk csak nyujthat, *Jókai Szigetvári vértanúk* című drámáját, amelynek első felvonása azért szere-

pel az Operaház holnapi színlapján, a *Parasztbecsület* és a *Csárdás* ballet töredéke közt. Egyébként a sah tiszteletére lesz még egy olyan előadás is az Operaházban, amelyet csupa magyar táncokból állítanak egybe.

Szent-Iván éjszakája.

(*Sudermann* új darabja.)

— A *Budapesti Napló* tudósítójától. —

Berlin, október 4.

Volt tehát megint egy irodalomtörténeti estéje a *Lessing*-színháznak! *Sudermann* visszatért abba a házba, ahol tízenegy év előtt szerencsésének csillaga fölragyogott, hogy mind e mai napig teljesen pompájában fönny maradjon a modern német dráma egén. Megbánta, hogy idegen hajlékok alá menekült és meglejtő tékozló fiuként — örömmel üdvözölte a *Lessing*-színház géniusza. Meg aztán az az immáron nagyszámú irodalmi hitközség, amely *Sudermann*ra esküszik és a melyre *Sudermann* büszke lehet.

Valami szuggeráló erő árad ki *Sudermann* írói egyéniségéből. Feszült figyelemmel kell kísérnünk működését. Lekötve tapad tekintetünk oda a munkájára. Tele hittel kíséri őt részvétünk, akárhova is vezet a mester utja.

Sudermann legújabb művének, a *Szent-Iván éjszakájának* sikere jóval a mű előadása előtt kezdődött. A sikere már megvolt, a mikor a készülőben lévő új drámáról az első hírek szálltak ki a világba; a mikor a német irodalmi világ elítélte, tehát a legelőkelőbb német arisztokrácia a premiére tolongott; a mikor ez a kiválasztott hallgatóság a szokás ellenére jóval az előadás előtt teljes számban összegyűlt azok előtt a lámpák előtt, amelyek ezelőtt tízenegy évvel először világítottak a *Becsület* című diadalmasszengének.

De ez a siker, amelyet olyan készségesen előlegeztek és amely már előzőleg ugyszólván magamagától jelentkezett, nem tartott ki a darab mellett az utolsó felvonásig. A tetszés, amely az első — és a legjobb — felvonás után kitört, ismétlődik ugyan a többi felvonás után is, de a vége felé hatalmas ellenzékre talált. De a taps végre győzött a püsszegésen és a darab végeztével is sokszor jelenhetett meg *Sudermann* a lámpák előtt.

Kerülő utakon már a premiere előtt jutott a világ elé az új darab meséje. Az ilyen csempészettel nem tettek jó szolgálatot a bizonyára barátságos indulatú színházi és irodalmi spekulánsok *Sudermann*nak. Véleményünk szerint szent és sérthetetlen tulajdona a darab meséje a költőnek, akinek kizárólagos joga, hogy a maga tetszése szerint való formában közölje velünk, — de mindenesetre joga, hogy az első legyen, aki elmondja a nyilvánosságnak.

A szerepek még ki se voltak osztva, amikor a lapokban és irodalmi szemlékben már vitaköztök az alapeszméről, a konfliktusról és a tendenciáról, amelyért *Sudermann* új darabjában küzd. Tegnap végre először lépett maga *Sudermann* élénk, hogy darabját bemutassa abban a formában, amelyet a legcélszerűbbnek, tehát leghatásosabbnak is tart.

Kelet-porzos litván szülföldjének levegője lebeg a költő új műve körül. *Vogelreuter*, a jászivű, de zsarnoki hajlamu gazdag fődbirtokos valamikor egy inséges esztendőben házába fogadta egy elzüllött, tolvaj, litván koldusszonnyak a gyerekeit, akikről anyja pénzért mondott le. Fölnevelte az unokaöcsését is, akinek atyja nyomorultan pusztult el. *György* főlegénye *Gertrud*nak, *Vogelreuter* édes-kedves leányának. Igaz, hogy valamikor szerette a kis „tücsköt”, a fogadott leányt, de ez ridegen visszautasította. De *Szent Iván* éjszakáján, a szerelmi vágyakozás bübajos éjszakáján forró ölelésben egyesülnek, amelyet a *Lessing*-színház diskret függönyének hamar kellett eltakarania. A két szerelmes soká töpreng ugyan, vajjon meneküljenek-e, avagy együtt menjenek a halálba, vagy pedig valljanak be mindent, de a sok töprengés után egészen más történik. *György* és *Gertrud* férj és feleség lesz. A kis tücsök pedig belátja, hogy éppen úgy, mint valamikor az anyja, lophat ugyan magának egy kis boldogságot, amelyet azonban végül mégis csak másnak kell átengednie. A tiszteletes urat, aki megkéri a kezét, első zavarában meghallgatja, de később visszautasítja és menekülni akar a házból... Talán visszatér valamikor mint híres énekesnő, az *Öthonba*, a hol a visszautasított lelkésszel ismét találkozik.

Sudermann tehát ismét szerencsével talált csudálatosan szép témára, hogy ügyességgel földolgozza. A színházi praktikus ismét legyűrte a költőt és így történt, hogy megint csak közönséges darab lett abból, a mi ritka értékű lélektani tanulmányban és hatalmas költeménynyő válhatott volna.

Az erővel beállított első felvonásban a koldusnő leányát látjuk, akit előkelő házban mintegy édes

gyermekként neveltek föl. Ez a szeretettől elkényeztetett gyermek, aki végzetten lón egy előkelő háznak, hirtelen találkozik elűzött, vad, züllött anyjával. A konfliktus, amelybe itt a leány nevelése és gyermeki kötelem között kerül, megható drámának lehetett volna a témája. *Sudermann* azonban eljött ezt a motívumot és a sablonos szerelmi történethez fordul. Főhírdője persze a kis tücsökben az átöröklés keserű érzése, az „inség gyermekének” mondja magát, szinte dacolva is, — de végül mégis csak előtérbe lép a szerelmi história. Aztán meg azt is kérdezzük:

— Mért nem mondták meg ezek egymásnak hogy szeretik egymást?! Mért kellett a dolognak a fatális eljegyzésig jutnia?!

Az ilyen kifogások az események ellen azonban aligha tartoznak a kritika illetékességébe. Az ilyen zavaros érzés, a boldogság felé vezető legrövidebb utól való irtózás eléggé gyakran fordul elő az életben, — tehát nem zavarhat a színpadon. Megfelel a tapasztalati tényeknek az is, ha a szerelmese a sok töprengés után se szökéshez, se tragikus megoldáshoz, se bátor vallomáshoz nem nyulnak, hanem büntöket gyávan elhallgatva türik, jöjjen, a mi jön. Sőt van valami jellemes következtetés abban, hogy *Sudermann* a józan valószínűségnek fölládozza a föltétlenül hatásos „nagy” jelenetet.

De mindenesetre követelhetjük, hogy a költő mindvégig föntartsa érdeklődésünket alakjai iránt és hogy ezeknek eseményeit lényükből és jellemükből kifolyóknak mutassa. Ez azonban gyakran nincs meg.

Igaz ugyan, hogy *Sudermann* ismét néhány pompás, erőteljes alakot állít elénk igazi élethűségben. *Vogelreuter*, a földbirtokos igazi kabinetalak *Sudermann* műhelyéből, a tiszteletes ur egyike a legkedvesebb típusoknak a modern dráma arcképcsarnokában, — sőt az öreg plebánus, aki meg se jelenik a színen, néhány vonással oly jól van megrajzolva, hogy szinte óhajtanók ismeretséget. Nem egy finom vonás, nem egy tartalmas elmés mondat ragad meg, de érdeklődésünk a cselekvő személyek iránt a darab végeztével hatalmasan megcsappan.

Nagyon ártalmára volt a darabnak *Sudermann* elismert tekintélye, amely a rendező kezéből már eleve kiütötte a törölő plajbászt. A terjedős beszédek akkor megrövidültek és a publikum nem türelmetlenül kezdett volna.

Mindenesetre dátuma lesz a modern német dráma történetének *Sudermann* legújabb művének premiéréje.

A. L.

MŰVÉSZET.

□ **Walter Crane Budapest.** Az *Iparművészeti Múzeumban* javában bontogatják azt a negyven ladt, amelyben *Walter Cranenak*, a világhírű angol művészek mintegy kétezer műve érkezett Budapestre. Olyan nagyszabású kiállítás lesz, amilyen még soha sehol sem volt egyetlen művész műveiből. A kiállítást szombaton délután mutatják meg a sajtó képviselőinek, az ünnepes megnyitást vasárnap lesz. Maga a mester a családjával szerdán érkezik Budapestre. A budapesti művészek ünnepiesen készülnek fogadni a világhírű művészt, s fogadására a képzőművészeti társulat és egyesület, az iparművészeti társulat és muzeum küldöttséget meneszt. *Walter Crane* a nyugati pályaudvaron érkezik meg 1 óra 50 perccor s vele jön neje és kisebbik fián, *Lancelot*-on kívül *Vanderbilt* Helén is, egy dús, gazdag amerikai hölgy. *Lionel*, a művész idősebbik fia már Budapestben van s ő rendezte el a kiállítást az iparművészeti Múzeumban. *Walter Crane* október 20-ikáig marad fővárosunkban s ez idő alatt két fölvételt is tart, az egyiket október 16-án a Lipótvárosi Kaszinóban a *vanalok nyelvéről*, a másikat október 18-án a Park-klubban. Budapestről a művész Pécsre utazik a Zsolnay-gyár megtekintésére, azonkívül több nagyobb vidéki város műipari telepeit is meg fogja látogatni.

□ **Az aradi Szentháromság-szobor.** Arad városa annak idején megbízta *Róna Józsefet* egy Szentháromság-szobor tervezésével, amely egyik ékessége legyen Arad városának. A művész bemutatta a vázlatot az aradiaknak, akik a szobornak minden sablontól eltérő kompozícióját és nemes fölfogását alig győzték dicsérni. *Róna József* azóta elkészítette a nagyméretű mű mintáját is és ma bemutatja az aradi szoborbizottságnak. A bizottság oszlatlan elismerést tolmácsolta a művészeknek és gratulált a kiváló mű sikeréhez. Együttel átvette a szoborművet, amelyet most bronzba öntenek.

□ **Szent György szobra az Iparművészeti muzeumban.** A prágai Hradsin legszebb díszes a Szent György szobra, a középkori művészet egyik kiváló remeke. Szerzője két magyar művész, *Kolozsvári György* és *Márton*, akik e művet 1373-ban készítették. Ennek a szobornak eddigelé csak két má-

solata volt meg: az egyik Londonban, a másik Berlinben. Most sikerült a budapesti *Iparművészeti muzeumnak* is egy másolatot szereznie a m. kir. főudvarmesteri hivatal bőkezűsége folytán, mely azt ajándékképp küldte meg a muzeumnak.

□ **A Műcsarnok termeinek átalakítása.** A városligeti új Műcsarnok termeit most alakítják át. A falak könnyű szürke színezést kaptak, gazdag aranyozással. Az eddig használt szövetszítéseket a küllődi kiállítások mintájára teljesen elhagyják s e helyett olyan modern angol és francia tapéta-utánzásokkal díszítik a falfelületeket, melyen a festmények sokkal jobban fognak érvényesülni. Minden terem színe más-más lett, a falazatok alja pedig egy méter magasságra faburkolatu párkánnyattal van körülveve. Az eddig díszítésre alkalmazott keleti szőnyeg helyett is modern függönyökkel rendelt a Műcsarnok igazgatósága Londonból. A világítást pedig egészen új, a tetőzet alatt készített világosság-szűrő függönyök szabályozták, melyek fölött teljesen el lesznek rejtve az új szerkezetű villamos ilylmpák. Ez új átalakításokat az igazgatóság megbízásából *Karlovsky Berta* és *Zala György* vezetik.

□ **Michelangelo Dávid-szobra a pisaon.** Firenzében bizottság alakult a polgármester elnöklése mellett, amely pénzadományokat gyűjt oly célból, hogy föllálessa *Michelangelo* világhírű Dávid-szobrának egy eredeti nagyságu másolatát Firenze legszebb piacán, a Palazzo Vecchióval szemben. A Dávid szobor eddig két példányban van meg Firenzében, az egyik egy Firenze felett uralkodó gyönyörű sétányt díszít, a másik az Akadémiában látható. Ez a két szobor kevés a firenzeieknek. Igazuk van, ezzel a remekművel soha sem lehet betelni.

□ **Báró Huszár Ilona festőiskolája.** Október hó folyamán új festőiskola nyílik meg *nők számára*, báró *Huszár Ilona* vezetése mellett. Az *Andrássy-uton* 83. szám alatti házban van a bárónő gyönyörű műterme s ebben lesz az iskolája is, amelynek megnyitására számos műkedvelő hölgy óhajtsa birta. Nemcsak gipszmodellek és élőmodell után való rajzolásra, csendélet és virágfestésre oktat majd *Huszár Ilona* bárónő, hanem az iparművészetnek némely ágában is kiképezi tanítványait. Az ez iránt érdeklődők bővebb felvilágosítást nyerhetnek a bárónő műtermében délután 4 és 6 óra között.

□ **Művészi pénz.** Az egész magyar sajtó egyhangulag megállapította, hogy a mi új huszorkorunk bankjegyeink a legkedveltebbek és esztétikai követelményeknek sem felelnek meg. Mi akkor emlékeztetése hoztuk a bankvezetőségnek, hogy például Franciaországban a legnagyobb művészekkel készítették el a pénztípusok mintáit s ennél olgva a francia pénz nemcsak egyszerű pénzforgalmi eszköz, hanem egyáltalán érdekes műtárgy is. Most újabb követendő példával szolgálhatunk a bankvezetőségnek. Mint *római* levelezőnk írja, az új olasz király arcképével díszített éremtípusok mintára pályázatot hirdetett az ezzel megbízott *Società italiana per l'arte pubblica* nevű művész-társaság. A pályámű plasztikusan kidolgozva tizenöt centiméter átmérőjű nagyságban készítendő, egyik oldalán ezzel a felirattal *Re Vittorio Emanuele III.*, a másik oldalán: *Regno d'Italia*. A pályaműveket kilenc tagból álló bírálóbizottság ítéli meg, közöttük hat művész. Az első díj 2000 líra. Látni való, hogy az olaszok egészen más szempontból ítélnek meg a pénz szépségét, mint nálunk. Példájukat jó volna követni annak a négy új pénztípusnak elkészítésénél, amelyet az Osztrák-Magyar Bank főleg mulva ki akar bocsátani.

Spanyol művészet.

— *Ferenczy József* könyve. —

Ez az első magyar könyv, amely a spanyol művészet teljes és részletes történetét megismerteti közönségünkkel. Folyamatos, szép előadásban vezet minket végig *Ferenczy József* abban a kinstárban, amelynek neve Spanyolország. Az ősi mór időkől Villegasig dicső nevek egész sorozatával gazdagította a spanyol faj a művészetek inventáriumát. Köztük van a Velazquez és Murillo, Zurbarán, Ribera és Alonso Canoé, amelyek a legsoványabb műtörténelemből sem hiányozhatnak. Sőt Velazquez tisztelői éppen napjainkban adtak helyet e ritka lángésznek a művészet klasszikus óriásai sorában. Fényes és ritka nagy korszakok azok, amelyeket e könyvben *Ferenczy* tizenhat iven leír s mindjárt itt elmondhatjuk, hogy előadása karakteres, minden ízében magyar, színen és fordulatan gazdag. Nem a száraz szobatudós szöveg itt meg, hanem a művész benyomásokra készen hajló, élvező amatőr, aki lenn járván majd egy évig tartó tanulmányutján Velazquez és Murillo hazájában, teletta magát szellemükkel. Sőt talán szerelmes is lett a spanyol művészetbe, különösen pedig Murillóba, akinek külön fejezetet szentel a művében s kiemeli őt a könyv címeiben is („A

szépművészetek Spanyolországban és Murillo.”) A Murillóról szóló fejezet önálló monografia-számba megy, át- és átanulmányozta ezt a művészt minden oldalról s nagy rábeszélő képességével megsejteti velünk ebben a művészen nemcsak a sevillai-utcai képek szerzőjét, hanem az inkvizíció szellemének művészi kifejezőjét is. Éppen az ilyen szempontból tartjuk ezt a szép könyvet alkalmasnak arra, hogy a közönség ne csak tanuljon, okuljon belőle — amit bármely jóra való műtörténettel is el lehet érni — hanem arra is, hogy az olvasóban szeretetet keltsen a művészet iránt. A könyv első sorban nem műtörténeti ismerettár, benne a tudós tanulmányait az író dolgozza fel s adja elő a lelkesedés hangján. Ha valahol, úgy éppen a spanyol művészet multjának megírásánál kínálkozik erre alkalom. Előadása inkább hasonlít a franciákéhoz, mint a németekéhez. Bemutatja ennek a különleges fajnak történetét és faji életét. Ebből fakadt a művészet s mert ez a művészet spanyol földbe mélyítette gyökereit, hát magán hordja e föld zamatjait is. *Ferenczy* lépten-nyomon kimutatja a különbségeket, melyek a spanyol világ-felfogást és ízlést a többi nemzetekétől elválasztják. E sokoldalú megvilágításnál fogva erős relief-et ad előadásának, megmintázza, érdekes háttereket állít mögéje, kiemeli, jellemez minden oldalról. Csak így sikerülhet neki a spanyolországi architektúra, a spanyolköltészet kimerítő jellemzése. Nagyon érdekesen boncolgatja azt is, miképpen tükrözik a spanyol szobrászatban és festészetben a faj jellege, hogyan hatott rá a mór civilizáció, a temérdek háború, az udvari élet és a különleges spanyol egyház. Megérzik a könyv szerkezetén, a sok elhíttelt apróságon és megjegyzésen a férfias, komoly tanulmány, amelyet a causeur könnyed előadása tesz élvezetessé.

Említettük, hogy a könyvnek jó részét Murillonak szenteli a szerző. Egész szívvel szereti ezt a művészt. Szinte keresi a rejtett gondolatait, utána jár a hangulatainak. E nagy szeretetet teljesen respektáljuk, bár a mi ízlésünk e részben eltér a szerzőtől. Mi a spanyol művészet legnagyobb hőroszát Velazquezben látjuk, bár elismerjük, hogy mindjárt utána Murillo következik. Ki különben nem fontos kérdés. A könyv előadásánál nem is zavar Murillo apoteozisa, inkább örülünk neki, hogy nálunk is akadt íróember, aki ennyire bele tud szeretni egy kivételes nagy művészebe s hogy van immár szép és jó könyvünk, amely magyaros zamatával és művészi előadásával elény vetíti e nagyszerű korok hű képét.

(L.)

TUDOMÁNY, IRODALOM.

□ **A Magyar Tudományos Akadémia** ma délután 5 órakor tartotta első őszi ülést és a nyári szünet után. Az előző báró *Eötvös Lóránt* a tagok üdvözlésével nyitotta meg a gyűlést. Első sorban a királyi 70-ik születésnapjáról emlékezett meg, mely alkalommal az Akadémia nevében üdvözítő iratot intézett a királyhoz. Bejelentette továbbá; hogy az elhunyt *Szlávy József* igazgatósági tag temetésén az Akadémiát *Radnásky Béla* képviselte, aki koszorút is helyezett a sírra. Az összes ülés elhatározta, hogy az elhunyt érdemeit jegyzőkönyvileg örökíti meg.

Ezután *Szily Kálmán* írtikár számolt be az Akadémia folyó ügyeiről. Ezek között fontosabb *Myakowsky Lajos* levelező-tag azon indítványára, hogy a pécsi templom mellett levő IV. századbéli sírből pusztulóban lévő freskók érdekében intézzen felterjesztést az Akadémia a közkutatásügyi minisztériumhoz. Az összes ülés ez értelemben határozott. — **A Vörösmarty-emléknap** tárgyában elhatározták, hogy a december 1-én tartandó ünnepély két részből fog állani: *Kápolnas-Nyéken* az emléktábla fölavatásából és *Szelestehegyvárt* a megveházában s a Vörösmarty-szobor előtt tartandó ünnepélyből. — **Bezerédj Pál** 2000 koronát küldött az Akadémiának, hogy tizze ki pályadíjjal nagybátyja *Bezerédj István* élet- és jellemrajzának megírására. — **Hollán Ernő** végrendeletgel 2000 koronát hagyományozott az Akadémiának, amit levéltelleg fognak az özvegynek megköszönni. — A szeptember 30-ikán lefart pályatetelek közül beérkeztek: **A Teley pályázata** 23 db virgátok. **A Farkas-Raskó-pályázatra** 45 hazafias költemény. **A Bulgyovszky-pályázatra** 11 hazafias óda. **A Dóra-pályázatra** (A közraktári intézmény jelentőségének kifejtése) 4 munka. **A Ullmann-pályázatra** (A járadékbirokozrendszer kitéjezése) 2 pályámű. **A Pesti Első Hazai Takarékpénztár Fay-pályázatra** 1 mű; **A Róssay nyílt pályázatra** (Fizikai kérdés) 4 munka. **A gróf Andrássy Gyula pályázata** (Deák Ferenc élet- és jellemrajza) egy munka. A többi lefart pályázatokra nem érkezett pályámű.

Az összes ülést *Szász Károly* elnöklele mellett az I. osztály illesé követte, melyen *Gyomlay Gyula* I. tag értekezett *Szent István* veszprémi donatójának görög szövegéről.

Nyíltér.

TILLER MOR és TARSA

os. és kir. udv. szállító új és fényes
EGYENRUHAKÉSZÍTŐ-ÜZLETE
Budapesten, Váci-utca 35. az új híd közelében
MEGNYÍLT
Régi üzletünk Károly-kaszárnyais üzemben marad.

Természetes

PARÁDI ARSEN

és vastartalmu könnyen emészthető
GYÓGYFORRÁS SPECIFICUM.

Legelőkelőbb orvosi szaktekintélyek által rendelve:
sápkór, vérszegénység ellen, női betegségeknek, ideg-
és borbajknál, valamint görnyélkörös esetekben.

Gróf Károlyi Mihály,
uradalmi felügyelője Parád.

Egy postálada 7 palack parádi arsen vastartalmu
gyógyvizet Magyarország összes postaalomására 5
korona 80 fillérért bérmentesen szállít a

Főraktár: **Édesúty L.** Budapest
cs. és kir. udvari szállító

V. ker., Erzsébet-tér 8. szám.
Kapható minden gyógyszertárban s megbízható fűszer-
kereskedésben.

A társadalom

kötünőségei

főurak, országgyűlési képviselők, magasabb állami
hivatalnokok, tanárok, ügyvédek, orvosok és mind-
azok számára, a kiknek társadalmi állása kikerül-
hetetlenné teszi a rangszerű megjelenést, ajánlom
ruhabérlétemet, mely a legjobb és legelőnyösebb
ruházatkodási rendszer. 20 év óta ismert jó híre-
vem garantált nyújt arra nézve, hogy a leg-
messzebbmenő és legkényebb igényeknek eleget
tehessek.

A bérlét két éven belül fizetendő. Kiváratra
kötségtétellel és mintákkal szolgálók.

Ifjabb Deutsch Manó

V., Ferenc-József-tér 3. I. emelet
Diana-fürdő-épület.

(Az e rovat alatt közlötteknek sem tartalmáért, sem alakjáért
nem felelős a szerkesztőség.)

VIDÉK.

(Pestvármegye közgyűlése.) Ma délelőtt
kezdődött Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye törvény-
hatósági bizottságának évnegyedes rendes közgyűlése,
Beniczky Ferenc főispán elnöke alatt. A közgyűlésen
ott voltak: Tahy István, Földváry Mihály cs. és kir.
kamarások, Tahy Lajos, Wolfner Tivadar, Freysinger
Lajos, Balázs Lajos kanonok és mások, a főbb tiszt-
viselők közül: Beniczky Lajos alispán, Fazekas Agos-
ton főjegyző, Bellaagh Imre tisztí főjegyző s többen a
polgármesterek és főszolgabírák közül és számos
bizottsági tag.

Az alispán évnegyedes jelentését Fazekas fő-
jegyző terjesztette elő.

A fontosabb kérdések során kiemeli a jelentés,
hogy a népszámlálás ügyében a polgármestereket és
főszolgabírákat értekezletre hívta össze az alispán.
A megállapodásokból következtetve a népszámlálás
munkáját a legnagyobb pontossággal fogják a vár-
megyében végrehajtani. A gazdasági termények álta-
lában csak közepes eredményt adtak. A tavaszi fagy
több helyen tett kárt s így a termés-eredmények vidé-
kenként változóak. Az ősziék némely helyen teljes,
némely helyen közepes, sőt itt ott, különösen a kései
vetések, gyöngye termést adtak.

Győr városa azt kéri, hogy a tisztviselőknek
ünnap és vasárnapokra -teljes munkaszüneti engedé-
lyeztessék. Pestmegye közgyűlése ehhez elvileg hozzá-
járul, de azzal, hogy ilyenkor inspekción tartanak,
hogy így a felek mindig találjanak tisztviselőt, aki-
hez az ügyekben fordulhatnak.

Pécs városának azt az íratát, amelyben azt
kívánja, hogy a köztisztviselők is vonassanak be a
községi teherviselésbe, mellőzte a közgyűlést, mert
nem akarja az amugy is rosszul dotált köztisztviselő-
ket újabb teherrel sújtani.

Ivánka Pál főszolgabírónak azt az indítványát,

hogy a megyei adminisztráció egyszerűsítették, álta-
lános helyesséssel fogadták ugyan, de — mivel ebben
az irányban a kormány is foglalkozik tervezettel — a
vármegye törvényhatósága be akarja várni azt, amíg
a belügyminiszter a kész munkálatot hozzászólás vé-
gett lelkül.

A közgyűlést holnap folytatják.

SPORT.

Öszi lóversenyek. A Leger után az őszi
meeting legszebb versenye jut dülőre holnap: a Szent
László-díj, melynek 40.000 koronájáért mindig a leg-
elsőbb rangú kétvételes indulnak. Péchy Andornak
hagyományos szerencséje van ebben a versenyben,
mert eddig nem kevesebb, mint három lova nyerte
meg neki a 40.000 koronát: Adonis, Barnato II.
és Kara, sőt pár nappal ezelőtt még az ő lova,
Pompadour látszott valószínű győztesnek, szombati
futása azonban, amikor Viewx Garçonnal csak holt-
versenyt tudott futni, — föltétve, ha ez a verseny
reális volt, — megfosztotta Péchy Andort erre
az évre minden kilátásától a Szent László-díjban.
A legjobb kétvételes, mely a versenyben részt vesz,
nyilvános forma szerint High Licesstershire, ellenfeleinek
azonban 5 kilót kell adnia, amit nem hiszszük, hogy
meg tudjon eszelekedni. Majdnem lehetetlen, hogy
olyan kitűnő lónak, mint Ezeremester, ilyen előnyt ad-
hasson, nem is szólva saját istállótársáról, Marathon-
ról, mely kétségkívül komolyabb crackja a verseny-
nek, mint High Licesstershire. Ezeremester minden te-
kintetben a legreálisabb jelölt, legkomolyabb ellenfelét
pedig egy eddig még nem futott kétvételesben, Mr. Jum-
pingben hiszszük, melyről igen jó hírek hallhatók a
Reeves-istállóból. Jól fog futni Marathon is. A típek
holnapra ezek:

- I. Mordány—Diva.
- II. Onyx—Marietta.
- III. Ezeremester—Mr. Jumping—M...
- IV. Allandó—Mondaine.
- V. Alotria—Eglantine.
- VI. Lovag—Bevigne.

Morgan szerződése. Az amerikai Jim Mor-
gant, mint a Magyar Turf értesül, 23.000 korona évi
üzletessel Rohonczy Gida szerződött a jövő évre is.
Másodsorban báró Springer Gusztávnak fog a híres
amerikai lovagolni.

A Szent-László-díj eredményéről leggyorsab-
ban a Telefon Hirmondó utján értesülhet a nagyközönség,
mert a Hirmondó ugy a nagy versenyről mindjárt lefűtése
után, mint a többi futamokról is rögtön telefonjelentések
alapján részletes eredményt olvastat fel. Az összeredmény
felolvasása 6 órakor lesz; melyre viadójellet fogja előzető-
nek figyelmét felhívni a Telefon Hirmondó.

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ Harden Miksa felségsgértési pöre. A berlini
országos törvényszék első büntető kamarája ma
tárgyalta Harden Miksa felségsgértési pörét, amelyre
megidéztek Schveingert és Paulsent, Mauthner Frigyes
írót és a Täglicher Rundschau szerkesztőjét. Hardent a
Zukunftban megjelent Kűzdelem a sárkányal című
cikkéért lopták pörbe. Zárt ajtók mögött folyt a
tárgyalás. A bíróság Hardent hat havi várfogságra ítélte.

§§ A féltékeny grófnő. Wrangel báró, volt mad-
ridi követségi attasé feleségét, aki a napokban sze-
relmi féltékenységből testvérhűgát agyonlőtte, mint
pétervári tudósítónk táviratozza, a jövő héten állítják
a törvényszék elé. A bárónő vizsgálati fogságban van
s a bíróság elvetette azt a kérését, hogy a végtár-
gyalásig szabad lábon hagyják. Wrangel bárónak
nem engedték meg, hogy feleségét a börtönben meg-
látogathassa.

TÁVIRATOK.

Róma, október 8. A pápa tegnap Strossmayer
püspököt kihallgatáson fogadta.

London, október 8. Hivatalosan jelentik, hogy
Landaftban egy tengerész, aki betegesen érkezett Rosa-
rióból, pestisben meghalt.

Pétervár, október 8. A görög király családjával
Szebasztopolba utazott. Báró Aerenthal osztrák-magyar
nagykövet szabadságra ment Prágába.

A román parlament megnyitása.

Bukarest, október 8. A parlamentet ma Carp
miniszterelnök által felolvasott királyi leirattal meg-
nyitották. A kamara Elearescu helyébe, aki belügy-
miniszterre nevezetett ki, a ház elnökévé 75 szava-
zattal Cantacuzene volt miniszterelnököt választotta
meg. Carp miniszterelnök beteresztett a kamarában
egy törvényjavaslatot, mely szerint a szivarpapír-
monopólium tiszta jövedelmét egy kölesön céljaira en-
gedik át.

Az angolok Dél-Afrikában.

London, október 8. A Reuter-ügynökség jelenti
Lydenburgból 3-iki kelettel: Buller tábornok az utolsó
öt nap alatt folyton előrenyomult a Mac-domb-
kon, Pilgrimsthalon, Pilgimsresten és Krügerposton
át, mindentlél maga előtt üzve az ellenséget. Most
Obrigstad közelében van.

Lord Roberts tábornagy, mint a Daily Chronicle
írja, amint Dél-Afrikából hazajön Londonba, gróf
cimet kap, a királyné azonban kívül kitünteti a térdszalag-
renddel és nagy ajándékot ad neki.

Köszgádasági táviratok.

Reichenberg, október 8. A Müller János-féle
posztógyár 18 évi fennállás után ma több heti mora-
tóriumot kért. A cég passzívái 260.000 koronára
rúgnak.

Hamburg, október 8. A mai gabonátörszén
meglehetősen zavart okozott két terménykereskedő-cég-
nek fizetési nehézsége, amely rosszul sikerült tengeri-
szpekulációk következtében állott be.

Eőos, október 8. (A Budapesti Napló telefon-
jelentése.) Noha az e heti külföldi jelentésekből nem
tűnt ki kezdeményezés, az itteni piacon mégis szilár-
dabb lett az irányzat, mert általában fedezeti kereslet
jelentkezett, különösen pedig őszi rozszban, amely cikk
8 fillérrel javult, rozs, buza, tengeri tavaszra 5. zab
3 fillérrel emelkedett. Buza őszre 7-76-7.81, tavaszra
8-23-8.25, rozs őszre 7-67-7.74, tavaszra 7-92-7.93,
zab őszre 5-70-5.71, tengeri május-juniusra 6-35-
5-40 koronán kelt. Egyébként zárlatok jegyeztek:
zab tavaszra 5.90-5.91, tengeri szeptember-októberre
6.75-6.80 koronán. Felmondottak 5500 mm. búzát és
1500 mm. zabot. A készárak piacán ugyan tovább
tartott az üzletelenség, de az irányzat mégis valami-
vel javult s zab és rozsert szükség esetén a tegnap-
előtti áraknál öt fillérrel többet kellett volna fizetni.
Buzában nem volt javulás. A tőzsde szilárdan zárult.
Maradtak: buza őszre 7.85, tavaszra 8.20-8.20, rozs
őszre 7.78, tavaszra 7.95, zab őszre 5.92, tengeri szeptem-
ber-októberre 6.78-6.80 koronán.

New York, október 8. (Terménytőzsde.) (Zárlat.)

Gyapot: New Yorkban helyben 11.— (10.7/8). Nov-re
10.19 (10.03). Januárra 10.08 (9.89). New-Orleansban
helyben 10.1/8. (10.1/4). — Petróleum: Stand white New
Yorkban 7.45 (7.45). Stand white Philadelphában
7.40 (7.40). Refined in Cases 8.75 (8.75). Credit
Balances at Oil City 1.10 (1.10). — Zsír: Western
steam 7.70 (7.65). Rőhe és Brothers 8.— (8.—). —
Tengeri irányzata szilárd. Októberre 46.1/8 (46.1/8).
Decemberre 42.1/2 (42.1/2). Májusra 41.1/8 (41.1/8). —
Buza irányzata gyenge. Piros ősi helyben 81.1/8
(82.1/4). Októberre 80.— (80.7/8). Decemberre 82.1/8
(83.1/4). Márc-ra 85.1/8 (86.1/8). Májusra 85.1/8 (86.1/8).
Gabona szállítási díja Liverpoolba 4.1/4 (4.—). —
Kávé: tair Rio 7. sz. 8.1/8 (8.1/4). Okt-re 7.25 (7.10).
Decemberre 7.45 (7.25). — Liszt: Spring Whea.
clears 2.80 (2.80). — Cukor: 4.1/8 (4.1/8). — On: 28.75
(28.97). — Rész: 16.7/8 (16.7/8). — (A zárójelben lévő
számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, október 8. (Terménytőzsde.) (Zárlat.)

Buza irányzata gyenge. Októberre 76.1/8 (76.7/8).
novemberre 76.1/8 (77.1/8). Tengeri irányzata szilárd.
Okt-re 41.1/8 (40.1/4). — Zsír: Okt-re 7.32 (7.27).
Novemberre 7.27 (7.30). — Szalonna short clear 8.60
(8.55). — Sertéshús: Októberre 6.— (17.—). Decem-
berre —.— (—.—). — (A zárójelben lévő számok a
tegnapi árakat jelzik.)

Szerkesztői üzenetek.

— Kéziratokat nem adunk vissza. —

K. K. Nyitra-Pereszlény. I. Igen, önnök meg kell
jelenítenie a bíróság előtt, különben pénzbírsággal bünté-
tetik meg. 2. Az a bírő fellogásától és a tanuvallo-
masoktól ügy. Ha elélik, pénzbüntetésben marasz-
talják el.

Kiváncsi. Cimezze francia nyelven, az a diplo-
máciát nyel. Tehát: Monsieur le Comte Léopold de
Berchtold stb., úgy amint a címét megírta. Az a
nagykövetség címe.

T. L. Súd. Az elektroteknikai tanfolyamra de-
cember végén iratkoztatik be. Az előadásokat este
7-9-ig, a gyakorlatokat vasár- és ünnepnap délelőtt
9-12-ig tartják. A tanítás díja 10 korona. Folya-
modni nem kell, csak személyesen jelentkezni, termé-
zetesen a gépkezelői bizonyítványval.

E. Z. Nyustya-Likér. Nőgrády László tanár,
Szolnok.

S. J. Kis-Komárom. Gardé des Dames. Az mind-
egy, akár férfi akár nő kísér, az garde des dames.
Sándor, Losonc. Mind a két kitejézés jó.

3496. sz. előzető. 1. Méltóságos és főtisztelendő.
2. 44 éves. 3. 1854-ben. 4. Hová mégy?

M. I. Prága. Megkaphatók hegedűre is, zongor-
ára is. Megrendelheti a Budapesti Napló kiadóhiva-
talánál.

W. M. Gyömrő. A tisztelői választókerülethez
tartozik, amelynek Kormiss Ferenc szabadványi a
képviselője.

KÜLÖNFÉLEK.

Üzenet.

Hogyha elválaszt is a kegyetlen élet,
Együtt van a lelkek örökké tevédel:
Nincs az a távolság — melyen állászállva
Éjjel-nappal, mindig rád ne találna
S körül ne ölelne szeretettel téged.

Ember arra gyöngye s nincs erő az Égben,
Amely elválaszson tőled mindenségem,
S érhet téged bármely megszólás és átok;
Amíg a te tiszta lelkedbe belátok,
Ti lesztek a vágyam, ti a reményeségem.

Áldom azt a percet, mindörökké áldom,
Amely nekem adott én kicsi családom...
S ha a lelkek arra elbolyong felétek,
Bűn meg nem foghatja, kerüli a vétek —
Édes feleségem s aranyos kis lányom!

Horváth Elemér.

† XVI. Lajos elfogatásának történetéből. Varennes francia városának a neve 1791. június huszonekettedike óta kitérőhöztesen betűkkel van beírva a világtörténelembe. Benne fogták el XVI. Lajost és családját s Varennes lakói ugyszólván még most is ez esemény hatása alatt állanak. Még ma is szenvedélyes hangon tárgyalják az elfogatás részleteit s ha a városba idegen érkezik, hogy a történelmi nevezetességű helyet megnézzék, a lakosok majd hogy maguk nem ajánlják fel magukat a kalauzolásra; elvezetik az idegent a régi pósta épületébe, amelyet az emlékezetes napon a lakók elbarrikádoztak, mert az szolgált a nagy monarkhának menedékhelyül. *Lenotre* beszéli el a *Monde Illustré*-ben, hogy nemrég megnézte Varennesben a házat, amelyben azt a végzetes éjjelt töltötte a király és a családja egy szatócsnak a lakásában. Az az emeleti szoba, amelyben a királyi család aludt, még ma is ugyszólván érintetlen maradt. *Sance* szatócs, a házigazda megtett volna mindent a király megmentésére, de számolnia kellett a nép hangulatával: a házat valóságos ostromzár alá helyezték. Az a tudat, hogy Franciaország királyának s így Franciaországnak a sorsa az ő kezébe van letéve, bizony nagyon megzavarta a derek és részvevő szatócs esztét. A király és Marie Antoinette hiába is igyekeztek *Sance*ot és a nejét ügyöknek megnyerni, de mindketten kitérőleg feleltek, hogy hiszen ők megtennének mindent, de arra azért nincs kedvük, hogy a lakosság felkösse őket az első lámpaoszlopra. A szatócs édes anyja, egy nyolevanesztendő asszony zokogva térdelt le a király előtt s tehetetlenül tördelte a kezzeit. *Sance* nem mert semmit sem tenni királyi menekülése érdekében és polgártársai mégis arról voltak meggyőződve, hogy a szatócs XVI. Lajosnak Párisba való kikerészakolt visszatérése előtt tekintélyes pénzt kapott: a nem-

zetgyűlés is megszavazott neki egy nagyobb pénzösszeget jutalmazásul és kártalanításul, de *Sance* ezt tagadta polgártársai előtt, tagadása azonban hiábavaló volt, mert nyugtát is megtalálták. Varennes lakosai *Sance*ot tették lelelőssé a király elfogatásáért, erre a szatócs megijedt s a kapott pénz egy nagy részét a községnek akarta adományozni, de Varennes községtanácsosai átkos kísérletben utasították vissza. Oda akarta volna már az egész summát adni, de mindig a legridegebb visszautasításra talált, végre is erkölcsi kényszer alatt állva otthagyta Varennest. Lelkiismerete nem hagyta őt nyugodni, ide-oda kóborolt *Champagne*-ban, folyton-folyvást attól remegett, hogy üldözni a nyomában vannak. Végre hosszas vándorlás után letelepedett *Saint-Mihél* nevű kis községben, de ott is el kellett tűrnie 1824-ben elkövetkezett haláláig a lakosok megvető megjegyzéseit s az utcai gyerekek is ujjal mutogattak rá, hogy: Ez a gazember volt az oka a király fogságának.

† Női ruhák ezeröt száz év előtt. A legutóbbi egyiptomi ásatások tanúsága szerint a Krisztus utáni második és harmadik században következőképpen öltözködött egy előkelő társadalmi állású nő. Az inge selyem-musselinből készült, amely apró kék pontocskákkal és kis szivecskékkel volt kihimezve. A felső ruha préselt sárga, himzett kreton volt, a nyakon szögletes kivágással; a ruhán, melynek alsó szélét szintén himzések díszítették, *entre-deux* selyem betét is volt. Veresselyem nyakkendő is hordtak az előkelő hölgyek, a fejkötőjük veresselyemből volt, a cipőjük dusan aranyozott bőrből. Az egyiptomi *zenésznők* narancssárga vászon-köpönyeget viseltek, a ruhájuk színe karminvörös volt. A ruha, valamint a zöld nyakkendő virágszerű arabeszkével volt kihimezve, a derekat rózsaszínű öv tartotta össze. A zenésznők ingét durva vászonnál készítették, főkötőjük pedig vörös selyem szalagokkal volt díszítve. Fésűjüknek *najád* alakja volt. Apolló ejjel ellátott gyűrűt hordtak, nyakukon pedig gyöngyökből és teknőbékacsontból készített colliert. Ha a zenésznő meghalt, sírmelegére egy lantot helyeztek s illatszerez üvegeséjét és a kendőzőszer-tartóját is a sírba tették. Az ásatások alkalmával megtalálták néhány amazon sirját is, akiket nyergestül együtt temettek el. Az amazonok lenvászon köpenyt viseltek, sátrány színű ruhát, himzett vászoninget és háromszínű főkötőt. Egy *boldog Eufémia* nevű, minden valószínűség szerint keresztény amazon, vörös színű sávokkal díszített tengerzöld ruhában feküdt sirjában. Ruhája uja zöldestehér volt s rajta szent harcosok alakjai kihimezve. Nem cipő födte a lábát, hanem papucs. Érdekes és nagyon jellemző, hogy *valamennyi* női múmiának *szőke* haja volt: egy vegyész megvizsgálta a szőke hajat és konstatálta, hogy *valamennyi* egyiptomi szépség — festette a haját.

— A szent keresztiségben Urbán nevet nyerek — felelé a munkás.

— Urbán, testvérem az Urban, van-e időd engem nyugodtan végighallgatni?

— Munkaidőnk csak éjfélkor kezdődik és most csak vacsoraideje van még.

— Tehát még van arra időd, hogy lejőjj velem a folyóhoz és ott meghallgass engemet!

A köves part mentén haladtak, csend honolt körös-körül, csak a kézimalmok kopácsolása hallatszott messziről és itt alattok a mélyben a víz esobogása. Itt vette csak szemügyre Chilon a munkás arcát, amely dacára annak a szomorúságos és haragos vonásoknak, melyek minden Rómában tartózkodó barbárnak arcára kiültek, nyíltak és jószágosnak látszott.

— Igen, igen! — gondola. — Ez egy jó, ostoba fiékö, aki Glaucust ingyen elteszi láb alól.

Aztán a munkás felé fordult:

— Urbán, szeretted Krisztust?

— Egész lelkemből! — felelé a munkás.

— És testvéreid, nővéreid és mindazokat, akik veled együtt hisznek Krisztusban?

— Azokat éppen úgy szeretem, uram!

— Akkor béke legyen veled!

— És veled is, atyám!

Ismét hallgattak, csak a távolban kopogtak a kézimalmok és a mélyben esobogott a folyó.

Chilon a holdba bámult és lassu, tompa hangon kezdett Krisztus haláláról beszélni. Nem éppen Urbánhoz szólott; úgy tetszett, mintha az eseményeket csak saját magának mondta volna el, hogy fölfrissítse emlékezetében, vagy mintha az alvó városnak susogná el az ő halálának titkát. Megható és ünnepélyes perek voltak ezek. A munkás sirt, és mikor Chilon elpanaszolta, hogy a Megváltó halálakor, senki sem találkozott, aki őt támogatja és megvédelmezzék, ha már nem is a keresztrefeszítéstől, de a katonák és a zsidók bántalmazásaitól, akkor a barbár óriási öklei a fájdalomtól és az elnyomott dühtől összeszorultak. Maga a halál nem indította meg annyira, de az a gondolat, hogy a tömeg a keresztrefeszített

† A rosszul sikerült arokép. Egy bécsi hölgy aroképeket rendelt a fényképszélnél, ki is fizetett előre tíz forintot az aroképekért, de mikor azokat kézbe kapta, nem tetszettek neki, mivel állítólag nagyon öregnek látszott rajtuk. A fényképszélnő azonban sikerültnek tartotta a képeket s a hölgy követelése dacára sem akarta visszaadni a tíz forintot. Pörre került tehát a dolog s a bírósági tárgyaláson a fényképszélnő képviselő ügyvéd arval érvelt, hogy az aroképek természetűek s így a tíz forint jogosan illeti meg a fényképszélnőt. Érdekes volt a tárgyaláson a kisasszony és ellenfele ügyvédjének a párbeszéde. A hölgy panaszosan szólt:

— Nekem nem kellene ezek a képek! Nagyon öreg vagyok rajtuk.

Az ügyvéd mosolyogva felelte:

— Kérem, a fotográfáló gép nem öregíthet.

— De én mégis öregebbnek látszom a fényképeken.

— Téved kisasszony, a fotográfus nem festő.

— Mindegy! Három-négy évvel idősebbnek látszom mégis.

— Kérem, a fényképező gép nem fiatalíthat.

— Ön sértegetni akar?

— Dehogy, én tárgyilagoss vagyok. Nézze csak meg magát kisasszony tükröben.

— Nem nézem. Ime vannak nálam más aroképek, ezeken fiatalabb vagyok.

— Igen, de ezek régebbiek.

— Csak háromévesek.

— Ó, kisasszony három év egy hölgy életében nagy idő.

A bírő végre megunt a sok beszédet és szakértőt akart hivatni. Ez meg a hölgynek nem tetszett.

A bírónak már a haja is az égnak állt és teljes egy órai rábeszélés után végre kivitte, hogy a kisasszony — új fényképeket rendelt ugyanannál a fényképszélnél.

† Ötszáz ezer párvers. Eredeti alak a Párisban élő, közel nyolevan esztendő *Strada*, aki költő, festő és filozófus egy személyben. Az apjától nagy vagyon örökölt, fiatalabb éveiben előkelő társaságokban fordult meg és hosszú utazásokat tett. Egyszerre csak teljesen visszavonult a társaságtól s életét egy óriás terjedelmű filozófiai költemény megírására szentelte. A költeménynek a címe „L'Épopée humaine“. Negyven esztendő munka alatt összerendelt több mint 500.000 verset s megtöltött velük negyven egynehány kötetet. Tíz esztendő előtt kezdte meg a nagy költemény közzétételét, minthogy azonban a gondolatok régiek, a versek meg rosszak voltak, kevés figyelemre méltatták. *Strada*-nak ekkor még egy zseniális ötlete támadt. Közel 600 óriási olajképet írt festett illusztrációként a hőskölteményhez. Nemrégiben fejezte be ezt a művet is és a könyvekből és képekből egy muzeumot rendezett be a házában. A házon ez a felirat diszlik: „A tudományok muzeuma.“ *Lolité*, a *Siécle* munkatársa, látogatta

baránykát gonyolta, vad bosszuvágygyal töltötte el a becsületlen ember egész lelkét.

Ekkor hirtelen így szól Chilon:

— Urbán! Te tudod, ki volt Judás?!

— Tudom, tudom! de ő felakasztotta magát!

— Kidaltott fel a munkás.

— Igen, ő felakasztotta magát, de amint kigyó kigyót, a gonosz gonoszat és az árulás újabb árulást nevel, úgy támadt a Judás tájékból egy második áruló és amint az kiszolgáltatta a mi Megváltónkat a zsidóknak és a római katonáknak, úgy akarja ez is, aki még most közöttünk él, a baránykát kiszolgáltatni a farkasoknak; és ha senki sem akadályozza meg ezt az árulást, ha senki sem tapossa el idejében a kigyó fejét, akkor a pusztulás vár mindnyájunkra és velünk együtt bukik a semmiségbe hitünk is!

A munkás nyugtalanul tekintett fel Chilonra, nem értette jól meg, hogy miről van szó. A görög köpenyének sarkával eltakarta arcát és oly hangon szólott, mely a föld mélyéből látszott jönni:

— Jaj nektek, ti igaz szolgái az egy igaz Istennek, jaj nektek keresztény férfiak és keresztény nők!

Ismét csend lett: ismét csak a malmok kopogása, a molnárlegények halk éneke és a folyó esobogása hallatszott.

— Atyám = kérdé végre a munkás — micsoda árulóról beszélsz te?

Chilon lehorgasztá fejét. Hogy ki ez az áruló? Judás fia, örökös, aki magát kereszténynek adja ki, de csak azért látogatja az imaházakat, hogy a keresztényeket feladja a császárnak. Pár nap múlva a pretoriánusok aggotat, gyermekeket és nőket fognak összefogni és megölni, éppen úgy, mint ahogy megölték *Pedanius Secundus* rabslógát. Es mindezt ez a második Judás fogja előidézni.

(Folytatása következik.)

REGÉNY.

QUO VADIS?

(38) — REGÉNY —

Irlta: SIENKIEWICZ HENRIK

— Kíváncsi vagyok erre a Herculesre, mint molnárlegény szolgál — szólt magához, a halványfényű holdat vizsgálva — ha a kölyök okos, akkor a kis tréfa sok pénzembe fog kerülni, ha azonban erényes keresztény és ostoba, akkor szívesen tesz eleget kérészemnek ingyen.

Gondolataiban megzavarta őt a Quartus, aki egy férfival kilépett az épületből. E férfi nem viselt teljes tunikát, csak ugynevezett „exomis“-t, úgy hogy jobb válla és melle szabadon volt hagyva. Ilyen öltözetben jártak általában a munkások, hogy szabad mozgásukban ne legyenek akadályozva. Chilon megkönnyebbülve föl lélegzett, mikor az idegen közelébe lépett, mert még sohasem látott ilyen mellkast és ilyen vállakat.

— Ez az a testvérünk, — mondá Quartus, — akivel beszélni óhajtasz.

— Béke veled! — mondá Chilon, — Quartus, világszítod fel testvérünk, vajjon hihet és bizhat bennem, aztán térj haza, hogy agg atyád ne maradjon oly sokáig egyedül.

— Ó szent férfiú — szólt Quartus az idegenhez — egész vagyonát feláldozá, hogy engem, kit sohasem ismert, megválthasson. Urunk és Megváltónk bizonyára égi jutalomban fogja őt részesíteni.

Az óriás munkás, midőn e szavakat hallá, sző nélkül meghajolt és megcsókolt Chilon kezét.

— Mi a neved, testvér? — kérdé a görög.

meg elsőnek a furesa muzeumot, s szerinte lehetetlen az embernek fogalmat adni Strada festőszertől, aki megdöbbenő önkénytelenséggel fordítja a színek és távlatok törvényeit. Az újságíró felvilágosítást kért a hosszú apostolszakállú lángészről, de ez némán húzta ki egy könyvet a sok közül. Ebben többek között az állt, hogy Aristotelesz lángelméje alig hasonlítható össze Strada lángelméjével, aki mint művész különben egyrangú Michel Angelóval, s akinek óriási költő-ménye szépségben és terjedelemben jóval felülmúlja az ind Mahabarátát. Az *Iliazs* és *Divina Commedia* — Strada szerint — csak veresírpelést hozza képest. Lollé e felvilágosítás után sietve távozott a lángelmétől.

+ **A képeslevelezőlapok érdekében.** A párisi posta- és táviró-igazgató a napokban rendeletet adott ki, amelyben meghatározza, hogy a postai kezelőszemélyzet a képeslevelezőlapokat úgy bélyegezze le, hogy azok illusztrációjában ne essék kár. A francia, de különösen a párisi posta-hivatalnokok eddig nem valami nagyon gondosan kezelték az anizkszokat, mert bizony keresztlüktetőek a bélyegzővel a képet, úgy, hogy a címzett nem képes, hanem agyonbélvegett levelezőlapot kapott kézbe. Egyébiránt az anizksz-kultusz eddig nem élött Franciaországban valami nagy méretet, de a kiállítás alkalmából első sorban a német látogatók óriási képeslevelezőlap-forgalmat idéztek elő s ennek a hatása alatt most már a franciák közt is nagyon lábra kapott az anizksz-mánia, de érdekes, hogy a Párisban kapható képeslevelezőlapok legnagyobb része német gyártmány, csak egy drezdai még *nyolc* millió illusztrált levelezőlapot küldött eddig Párisba; van ezek közt néhány új formájú is, így például a lémelemből készütek, továbbá vékony íveg levelezőlapok is.

N a p i r e n d.

Naptár. Kedd, október 9. — Római katolikus: Aeo. Dénes. — Protestáns: Dénes. — Görög-orosz: (szeptember 26.) János hitt. — Zsidó: Tisri 16. Szukot 2-ik nap. — Nap ké 5 óra 56 percek. — Nyugzák 5 óra 6 percek. — A hold kelt reggel 5 óra 27 percek. — Nyugzik 6 óra 56 percek reggel.

A földművelésügyi miniszter fogad délután 5 órakor.
Oszti loعرsenyek tiszteik, utolsóelőtti napja délután negyed 3 órakor.
Az állatorvosi akadémiá megnyitó ünnepe délelőtt 11 órakor.
Honvédfőellenőrségi szemle reggel 9 órakor a Ferenc-József-laktanyában, az I. honvédbizonyoszer 1886 és 1897. éviolyomban legénysége fölött.
Közhasznosítási főellenőrségi szemle délelőtt 9 órakor a Mária Terézia-laktanyában, a cs. és kir. 32-k k gyalogezred 1892—1893. éviolyomban legénysége fölött.
Nemesi muzeum. Régisgar nyitva van délelőtt 9 órától délután 1 óráig. — Többi tarai 1 korona belépődí mellett tekinthetők meg.
Magyar kereskedelmi muzeum és házipar kiállítás a városligeti iparcsarnokban délelőtt 9 órától 2 óráig.
Földmúzeum iparmuzeum nyitva délelőtt 9 órától 12-ig és délután 3 órától 5-ig.

Iparművészeti Muzeum nyitva délelőtt 9 órától délután 1 óráig.
Szabadalmi levéltár (Erzsébet-körút 19.) nyitva délelőtt 9—1 óráig.
A magyar királyi központi statisztikai hivatal nyilvános könyvtára és térképgyűjteménye (II. Oszlop-utca) nyitva délelőtt 10—1-ig.
Egyetemi könyvtár nyitva délelőtt 9—12-ig és délután 3—8-ig.
Muzeumi könyvtár nyitva d. e. 9—1-ig.
Akadémiai könyvtár nyitva délután 3—7-ig.
Mezőgazdasági Muzeum (Kerepesi-út 72.) nyitva délelőtt 9—1 óráig.
Földtani Muzeum (Stefánia-út 14.) nyitva délelőtt 10 órától 1 óráig. Belépődí 1 korona.
Magyar Kereskedelmi Muzeum. Igazgatóság: VII. kerület Kerepesi-út 20. szám alatt. Hivatalos órák: délelőtt 9-től délután 2 óráig. Tudakozó osztály és kereskedelmi szakkönyvtár VII. Kerépesi-út 22. sz. Hivatalos órák délelőtt 9—12 óráig és délután 3—5 óráig. A hazai termékek állandó kiállítása, (a Keleni mintárai és kereskedelmertörténeti gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás, melyben az iparvezetés és árusítások is eszközöl) a városligeti iparcsarnokban nyitva: délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 2 órától 4 óráig. A szállírói kirendeltségek központi irodalmi szolgálata (Magyar kereskedelmi részvénytársaság) V., Váci-körút 32. szám alatt.

Szórakozó helyek.

Hanusz kávéház Király-utca sarkán, estőnkint a magy. kir. honvéd zenekar hangversenye.
Ehm János éttermében Nemző Színház épület minden este Banda Marci és mai hangversenye.
Putzer György éttermében Deák-ter, minden este Schreier hegedő-hangversenye.
Somassy Orion. Eden színház.
Ferenczi kávéház. Csóka nemzeti zenekarának hangversenye.
Folcs Caprice estőnkint új műsor.
Tátra kávéház Király-utca Torony női zenekarának hangversenye.
Othon kávéház minden este 8 órakor Banda Marci veje Dajna Balogh Budi hangversenye.
Hazám kávéház. Horvath Jancsi jeles zenekarának hangversenye.
Erdélyi minta vendéglő. Dalszínház-utca a fővárosi közönség találkozó helye.
Monopol kávéház Váci-körút 37. minden este Oláh Sándor zenekarának hangversenye.

K Ö Z G A Z D A S Á G.

I p a r - é s k e r e s k e d e l e m.

Állatháflítás Temes-Erkáson. Temesmegye mezőgazdasági bizottsága Rékásban tényes sikerű állatdajást, tejelőversenyt és háziparkkiállítást rendezett, amelyhez Darányi földművelésügyi miniszter is tetemes összevagy díjjakkal járult hozzá. A megye vezérbírái Molnár Viktor főispánnal élőkön mind kimentek Rékásra, ahol a földművelésügyi miniszter képviselőtében megjelentek Pirkner osztálytanácsos és Sierban tejjaszakértő főfelügyelő, Gáll József főrendiházi tag, Katóba alispán, báró Ambrózy Béla és Gyula, valamint a mezőgazdasági bizottság fardadtalján előadója Nagy György királyi tanácsos, volt jószágigazgató, aki Jaszenszky János jószágigabrielóval együtt rendezte a versenyt és a kiállítást. A tejelő verseny díjai fölött báró Ambrózy Gyula emlékelet alatti jury ítél. Négy-százannál több szarvasmarha volt kiállítva. A 800 tárgy-ból álló háziparkkiállításban megyei hölgyek ítéltek oda a díjakat.

Kereskedelmi esti tanfolyam. A kereskedelmi szakműveltséget terjesztő egyesület tegnap nyitotta meg esti tanfolyamait. Ater Róbert társulati elnök buzdító beszédét intézte a halgatókhoz és azután nyomban megkezdődtek az előadások. A tanfolyamon több száz halgató vesz részt. A tanfolyam helyisége a Nagy-Korona-utca 42. sz. a. van.
A pozsonyi gyümölcskiállítás. Pozsonyban ma berekesztették a szálló- gyümölcs- és konyhakertészeti kiállítást. Az erkölcsi és anyagi eredmény tényesnek mondható. A látogatók száma naponként átlag 6000 volt. A pénztár jölsége az alapítvány mentő egy-sület és szőlőműves egyeslet javára fordítják. Ma hirdették ki a díjazás eredményét: díszoklevelet kaptak harmincan, arany éremt harman, ezüst éremt ötven tizenketten, élsmerő oklevelet 75. Díszoklevelet kaptak többek közt: József Agost főherceg, Pálffy Miklós és Hohenlohe hercegek, Pálffy István, Zichy József, Esterházy Mihály és Csáky Jenő grótok; állami éremt a pamponhalmi apátság és gróf Pálffy József. A kiállított gyümölcsöt ma elárverezték.

Szeszárak. A kontingens nyersszesz ára *Buda-pesten* 42.— korona pénzben, — korona aruban, *Becsen* a nyersszesz ára 44.80 korona pénzben, illetve 45.— korona aruban.

Júliusvár. (A budapesti marhavásártéri vásár-pénztár részvénytársaság tudósítása.) Felhajtás 3394 darab juh. — kecske. Jegyzett árak: Elsőrendű nyirott ürü 40 k-től 44 k-ig, kivételesen 50 l. 1 kg.-ként, (vagy 42 k-től 46 k-ig páronként), középminőségű ürü (nyirott) 36 k-től 38 k-ig, kivételesen — k.-ként, vagy 39 k-től 36 k-ig páronként, angol keres-lezés anyajuhok 34 k-től 38 k-ig, kiv. — k-től — k-ig, vagy 28 k-től 30 k-ig, (középminőségű) gnyapjas — k-től — k-ig, kivételesen — k.-ként, vagy — k-től — k-ig páronként, kosok legjobb minőségű — — — — — fillér, páronként — korona, kivételesen — — — — — korona, rackajuhok 24—28 fillér, páronként — — — — — korona, szeriali juhok páronként — — — — — korona, romániai juhok páronként — — — — — korona, kiverési juhok páronként 14.—20.—korona, kecskék — — — — — korona páronként. Dacára hogy a felhajtás 2000 darabbal kisebb volt a múlt hetinél, közép- és súlyny minőségűek árai 2 koronával mértémszánkint csökkentek.

Budapesti sertés-konzumvásár. A főrenvárosi petróleum-rakodónál lévő székes-fővárosi sertés-konzumvásár árjegyzése 1900. évi október 8. készielt 345 darab. Erkezett 127 darab. Összesen 1572 darab. Eladott 1000 darab. Maradt 572 darab. — Napi árak: 120—180 ki ogramm súlyban 90—96 koronáig, 220—250 kilogramm súlyban 93—100 koronáig, 300—350 kgr. súlyban 96—100 K.-ig. Öreg nevez páronként 400—500 kilós 88—94 koronáig. Malac 60—100 korona 45— — kilónként. A vásár hangulata lanyha.

Bécsi vágómarhavásár. Október 8. (Saját tudósítónk telefonjelentése.) A st.-marxi központi vásár-csarnokban ma megtartott vágómarhavásárra felhajtott: 3697 darab magyar fajtájú, 451 darab galiciái fajtájú, 13 darab bukovinai fajtájú, 1023 darab német fajtájú. Összesen 5184 darab szarvasmarha.

Jegyzések: 100 kilogrammonként 610 súlyban: magyar hizőőkör I. minőségű 74—80 fillér, kivételesen — — — — — fillér, II. minőségű 66—73 fillér, III. minőségű 58—65 fillér, galiciái hizőőkör I. minőségű 74—80—84 fillér, kivételesen — fillér, II. minőségű 68—73 fillér, III. minőségű 60—67 fillér, német hizőőkör I. minőségű 80—85 fillér, kivételesen 86 fillér, II. minőségű 72—79 fillér, III. minőségű 64—71

A rádza nyaklánc

— REGÉNY —

írta: RUDYARD KIPLING

70

— Kedves ifju hölgyem — mondta Tarvin nagy komolysággal — ha bevonná gonosz kis kőrmeeskélt, mindnyájunkon segítene és senki fia nem volna az ellensége. De a maharádzsa-kunvávár az, aki véget nem hátrálhatok meg ön előtt. Azért vagyok itt, hogy megörizzem a fiu életét, mondjon le róla, s akkor békességet köthetünk.

— Ezt éppenséggel nem értem — felelte Sitabhai elszontyolodva — mi jelentősége van önre van, az idegenre ennek a gyermeknek az élete?

— Hogy mi jelentősége van rá nézve? Amilyen jelentősége van minden tisztességes emberre nézve egy ártatlan gyermeknek az élete. Hát van-e még egyéb okra is szükség? Hát semmi sem szent önnek?

— Nekem is van fiam, s a gyermekem erős — mondotta a királyné nyomatékkal. — Ez a fiu pedig, Tarvin száhí, beteges volt születésétől fogva, hogyan uralkodjék hát fáriának telett? Az én fiam igazi radspüt lesz és a jövőben . . . de hát mi gondja van erre egy idegennek, egy fehér embernek! Hagyja Tarvin Száhí, hogy az a fiu zavartalanul térhessen meg isteneihez!

— Ha megakadályozhatom, bizonyára nem tér meg! — felelte Tarvin határozottan.

— Ha nem hal meg, kileneven esztendeig is sorvadozhat nyomorultul. Jól ismerem azt az el-satnyult, tisztátalan fajt, amelyből ered. Igen, a palota kapuinál énekeltem, amikor még gyerme-kek voltak, az ő anyja és én . . . én ott állottam az országot porában, ő pedig dulszkodott. Most ő hever a palotában, Tarvin száhí, — hangja édes

esdeklésbe olvadt át, — az én méhemből nem sarjadt meg egy fiu, de a függöny mögül átalakít-hatnám legalább ezt az állatot, ahogy előtem is sok királyné megeselekde már. En nem vagyok ávegházi növény. Azok ott benn — megvetően mutatott a város rezgő fénypontjaira — sohasem látták ringani a kalászt, sohasem hallották tütyülni a szelet, sohasem üttek nyeregben és nyílt után sohasem beszéltek még szentöl-szembe férfival. Engem a cigányónok hív-na, k, s ha eszembe jut, hogy kezemet a ma-harádzsa szakállához emeljem, akkor borzongva burkolódnak fátylaikba, mint kövér esigák a házukba. Bárdjaik őseinknek tizenkét száz éves multjáról zengenek, nemességük régi. De Indurra és Aialaha és az ő misszionáriusai isteneire, Sitabhairól is tizenkét száz évig emlékezzenek majd vissza gyermekeik, gyermekeiknek gyermekei és az angol törvény! O Tarvin száhí, ön nem tudja, milyen okos az én kis fiam! Nem engedem a misszionáriusokhoz. Mindazt, amire később szükségé lesz és sok kell ahhoz, hogy ilyen országot kormá-nyozhasson, télem tanulja meg, mert én láttam a vilá-got és az életet és tudová lettem. És amíg ön nem jött, minden olyan simán, annyira simán ment, egyenesen a cél felé. A másik fiu meghalt volna . . . igen és aztán nem okozott volna nekünk gondot. És teremtet lélek a palotában, se ember, se asz-szony nem merte volna, hogy akár csak a falébo sutogja azt, amit ön hangosan teljes napvilágban az udvaron kiáltva mondott! Nos hát a gyanu sohasem sznyad többé el a király lelkében és . . . tudom, nem tudom Tarvin száhí — előre hajolt, hogy egyenesen a férfi szemébe nézzen — ha már ezen az éjszakán igazat beszéltem, mondja el legalább azt, amit tud!

Tarvin komoran hallgatott, a királyné kéro-leg ráteite kezét a férfi térdére.

— És senki sem gyanakodhatott volna! S mikor az alkirály felesége itt volt tavaly, a ma-gam pénzéből huszonöt ezer rupiát adtam a gyer-mekkorház számára és az az asszony megesekoltá mind a két orémat és én angolul beszéltem

hozza, és megmutattam neki, hogyan töltöm el az időmet kötéssel! En, aki férfisziveket szoktam leláncolni és szétmacesngolni.

Ez alkalommal Tarvin nem fütttyentett, csak mosolygott és helyeslőleg dünyögött valamit. Gonoszágának ez a nagyszerű, mesteri vonása és az a hívós nyugalom, amellyel a köznyúséget végozte, bizonyos előkelőséget adott a királynének. De talán tökéletes szépsége is okozhatta ezt, amely még nagyobb tiszteletet keltett Tarvinban; a női szépség iránt a nyugat-amerikaiinak, aki egybék-lent nem igen ad sokat az esztétikai élvezetekre, meglehetősen érzéke van. Sitabhai imponált neki. Tánadásai ugyan nem sikerültek, de hogy meg-történtek, úgy hogy ő észre se vette azokat, ez csaknem hódolatlat töltötte el.

— Most kezdi majd érteni már, hogy itt valamivel többről van szó, mint egy beteges gyermekről — folytatta a királyné. — Hát csak-ugyan közölni akarja a dolgot Nolan ezredessel Tarvin száhí?

— Ha nem szánja rá magát arra, hogy ke-zét a maharádzsa-kunváváról levegye, mindenesetre — felelte Tarvin, aki személyes érzéseinek soha teret nem adott üzleti ügyeiben.

— Okosnak bizony nem okos — jelentette ki a királyné. — Az ezredes el fogja rontani a király kedvét és sok bosszúságot fog okozni neki, a király nagy zenebonát fog csinálni a palotában és szolgálobim egy-két kivétellel mind ellenem vallanak majd. Ön akkor talán úgy fog gondol-kozni, hogy előre figyelmeztetett: de Tarvin szá-hí, örökké csak nem maradhat ön itt, halálomat nem várhatja be és mihelyt háttat fordít Ratho-renak. . . . mondta kiegészítésül az ujjával esettintett.

— Ezt a lehetőséget tegyük félre, felelte Tarvin rendíthetetlenül. Bántódása ennek nem lesz . . . minek tart ön engem?

(Folytatás következik.)

11.46. Német bankváltók 118.25. 4²/₁₀-os ezüst járadék 96.90. Osztrák koronajáradék 97.45. 1864-iki sorsjegy 191.—. Osztrák hitelintézeti részvény 656.50. Unionbank 596.50. Osztrák Länderbank 409.50. Osztrák-magyar államvasut 651.50. Elbavölgyi vasut 460.—. Alpesi bányarészvény 426.—. 20 frank. arany 19.27. Londoni váltóár 242.—. Bécsi Tramway Litt A. 270.—. Bécsi Tramway Litt B. 266.—. Lipót köhő —.—. Az iránzat javult.

Bécs, október 8. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése.) A délutáni magánforgalomban a záratok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 646.50. Magyar hitelrészvény 657.50. Angol-Osztrák bank 272.—. Bécsi bankgyűléslet 473.—. Union bank 537.—. Länderbank 409.50. Osztrák-magyar államvasut részvény 655.—. Lombard 108.50. Elbavölgyi vasut 460.—. Északnyugati vasut részvény 450.—. Dohányrészvény 298.—. Rimamurányi vasmű 514.—. Alpesi bányarészvény 424.50. Májusi járadék 97.15. Magyar koronajáradék 96.80. Török sorsjegyek 105.—. Német birodalmi márka 118.33. Napoleon d'or 19.27.

Külföldi értéktőzsde.

Berlin, október 8. (Tőzsdei tudósítás.) A mai tőzsde a köhő- és bányarészvények percentszámra való hanyatlása, továbbá a rajnavidéki és vesztfáliai vasipar helyzetéről érkeztetett újabb kedvezőtlen jelentések és a hordói bányá és kohóiparásági munkás-elbocsátásai következtében hágyadtan nyílt meg. A bankértékek piacán leszorította az árfolyamokat a Morningpostnak az a jelentése, hogy Sanghaji megtámadásától tartanak. A járadékpia nyugodt, spanyol járadékok gyöngék. Vasúti értékekben nem volt vétekező, belföldi vasutak gyöngék, transvaali vasúti részvények lanyhák állítólag arra a hírre, hogy az angolok konkurrensvasutat építenek. Osztrák értékek Becsre gyöngék. Zárlat után kissé javult a hangulat. Belföldi kölcsönök emelkedtek. Kínai értékek gyöngültek. Magánleszámitolási kamatláb 4%.

Berlin, október 8. (Zárlat.) 4²/₁₀-os papírjáradék —.—. 4¹/₁₀-os osztrák aranyjáradék 97.40. Elbavölgyi vasut —.—. Magyar koronajáradék 90.30. Osztrák-magyar államvasut 139.—. Kassa-óderbergi vasut —.—. Bécsi váltóár 84.40. Magyar vasúti beruházási kölcsön 101.10. Alpesi bányarészvény —.—. Disconto-Commandit 170.80. Általános villamosági Edison 216.50. Gelsenkircheni 187.00. Laura-köhő 193.75. 4²/₁₀-os ezüstjáradék 96.10. 4¹/₁₀-os magyar aranyjáradék 95.40. Osztrák hitelrészvény 292.75. Déli vasut 24.80. Károly Lajos vasut —.—. Orosz bankjegyek 216.40. 4¹/₁₀-os új orosz kölcsön 90.25. Török dohányrészvény —.—. Olasz járadék 94.—. Magyar hitelbank —.—. Dynamit Trust 150.50. Harpen 178.50. Az iránzat szilárdabb.

Berlin, október 8. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Esti forgalom. 4¹/₁₀-os magyar aranyjáradék 95.40. Magyar koronajáradék 90.30. Osztrák hitelrészvény 201.75. Osztrák-magyar államvasut 139.10. Déli vasut 24.80. Északnyugati vasut —.—. Elbavölgyi vasut —.—. Orosz bankjegy készpénz 216.40. Buschtieulurdi —.—. Orosz bankjegy 216.—. (Ultimo.) Lombard —.—.

Hamburg, október 8. (Zárlat.) 4²/₁₀-os ezüstjáradék 96.—. 4860. sorsjegy 132.50. Déli vasut 24.50. 4¹/₁₀-os

osztrák aranyjáradék 97.10. Osztrák hitelrészvény 201.60. Osztrák-magyar államvasut 139.25. Olasz járadék 93.70. 4¹/₁₀-os magyar aranyjáradék 95.80. Az iránzat nyugodt.

Frankfurt, október 8. (Zárlat.) 4²/₁₀-os papírjáradék 96.30. 4¹/₁₀-os osztrák aranyjáradék 97.60. Magyar koronajáradék 90.60. Osztrák-magyar bank 121.—. Déli vasut 25.—. Elbavölgyi vasut —.—. Londoni váltóár 204.52. Bécsi bankgyűléslet 122.—. Villamos részvény 123.50. 3¹/₁₀-os magyar aranykölcsön —.—. 4²/₁₀-os ezüstjáradék 96.10. 4¹/₁₀-os magyar aranyjáradék 95.35. Osztrák hitelrészvény 202.—. Osztrák-magyar államvasut 139.80. Északnyugati vasut —.—. Bécsi váltóár 844.50. Párisi váltóár 814.16. Unionbank —.—. Alpesi bányarészvény 220.—. Az iránzat hágyadt.

Frankfurt, október 8. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Árfolyamok januára. Esti forgalom Osztrák hitelrészvény 201.65. Osztrák-magyar államvasut 139.—. Déli vasut 25.10. Osztrák aranyjáradék —.—. Olasz járadék —.—. Laura-köhő —.—. Harpen 178.50. Discont 193.50. Alpesi 94.—. Bécsi bankgyűléslet —.—. Az iránzat csöndes.

Páris, október 8. (Zárlat.) Osztrák-magyar államvasut 695.—. 4¹/₁₀-os osztrák aranyjáradék 96.90. Osztrák Länderbank —.—. 3¹/₁₀-os francia járadék 100.07. Ottomanbank 538.—. 8¹/₂%-os francia járadék 102.40. Alpesi bányarészvény —.—. Déli vasut —.—. 4¹/₁₀-os magyar aranyjáradék 95.—. Párisi bankrészvény 1089. Olasz járadék 93.70. Francia törleszt. járadék —.—. Osztrák földhitelintézeti részvény —.—. Török dohányrészvény 326.—. Az iránzat hágyadt.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

Október 8. A sertésüzlet iránzata változatlan.
A) Hízott sertések ára: I. A Magyar elsőrendű: Oreg nehéz (páronként 400 kilogrammon felüli súlyban) —.— fillérig. Oreg közep (páronként 300—340 kilogramm terjedő súlyban) —.— fillérig. Fialat nehéz (páronként 320 kilogrammon felüli súlyban) 96—98 fillérig. Fialat közep (páronként 251—320 kilogramm valóságos súlyban) 97—98 fillérig. Fialat könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) 98—99 fillérig. II. Magyar szedett: Nehéz (páronként 280 kilogrammon felüli súlyban) 96—97 fillérig. Közép (páronként 240—260 kilogramm súlyban) 95—96 fillérig. Könnyű (páronként 260 kilogramm terjedő súlyban) 94—95 fillérig. III. Romániai: Nehéz (páronként 320 kilogrammon felüli súlyban) —.— fillérig. Közép (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) —.— fillérig. IV. Romániai eredeti (Stachl). Nehéz (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) —.— fillérig. Könnyű (páronként 250 kilogramm terjedő súlyban) —.— fillérig. V. Szerbiai: Nehéz (páronként 260 kilogrammon felüli súlyban) 95—96 fillérig. Közép (páronként 240—260 kilogramm terjedő súlyban) 94—95 fillérig. Könnyű (páronként 240 kilogramm terjedő súlyban) 93—94 fillérig.

Sertéslelészám 1900. október 6. napján volt készlet 37.779 darab. — 1900. október 7. napján felhajta-

tott 836 darab. 1900. október 7. napján elszállított 850 darab. 1900. október 8. napjára maradt készletben 37.765 darab.

Kivonat a hivatalos lapból.

— Október 8. —

Kinevezés. A földművelésügyi miniszter báró Györffy Pált Szilágymegeje törvényhatóságának közigazgatási bizottságába közigazgatási elnökdóvá, Ferenczy Károlyt, a komáromi földművelésiskola igazgatóját, Komárom város törvényhatóságának közigazgatási bizottságába közigazgatási elnökdóvá nevezte ki. — A vallás- és közoktatásügyi miniszter Iszák Kálmán napidíjját a Magyar Nemzeti Múzeumhoz igazgatósági irnokká nevezte ki.

Áthelyezés. A vallás- és közoktatásügyi miniszter Lengyák György verbói elemi iskolai tanítót a kaposvári elemi iskolához, Zsivkovits Borivó tanítót bresztovci elemi iskolai tanítót a pancsovai elemi iskolához helyezte át.

Névváltoztatás. Kiskoru Kepcs Hermann (Budapest) Kepesre, Klein Béla (Budapest) Keményre, Kiskoru Gázel Ábrahám (Budapest) Garara, Reimer Ferenc (Budapest) Rajnára, kiskoru Rosenfeld József, Pál és Izidor (Ujpest) Rónára, Huszlik János (Gyón) Huszti, Fleischhauer Miksa (Ujvidék) Mészárosra, kiskoru Krausz Sándorra (Budapest) Karczagira, idős Bambuch Mihály (Szacsur), valamint kiskoru fia Mihály és András Kálmánra, Weinberger József (Ungvár), valamint kiskoru gyermekei Berta, Mór és Cordélia Völgyre, Lichtenstein Ede (Maros-Szlátina) Nemesre, kiskoru Deutsch Frigyes, Deutsch György és Deutsch Miklós (Sziláhbahás) Pongrácra, Kurucz Mihály (Gelse) Kálmánra, Kukán Andrást (Budapest) Komáromira, Maltach Ignác (Gyoma), valamint kiskoru gyermekei Ilona, István és Béla Molnárra, kiskoru Urata Mihály Géza (Arad) Batárra, kiskoru Goldstein Vilmos (Békés-Csaba) Gerőre, Haasz Leó (Arad), ugyancsak kiskoru András gyermeke Huszár, Schwed Sámuel (Mezőtúr) valamint kiskoru fia Andor Vajdára, Kohn Mór (Nisznya) és kiskoru Erzsébet leánya Keményre változtatták vezetéknévüket.

Pályázat. A veszprémi ügyészségnek ügyési állás két hét alatt; postamasteri állás Sáros-Bogdányban három hét alatt; a fővárosi pénzügyigazgatóságnál pénzügyi vizyázói állás két hét alatt; a hódásági járásbírósnál járásbírói állás két hét alatt; a szegedi adóhivatalnál segédként állás két hét alatt.

Időjelzés.

— Az Országos Meteorológiai Intézet hivatalos jelentése. —

Budapest, október 8.

A maximum még tovább erősödve, az egész kontinensre kiterjeszkedett, a depressziók pedig az Atlanti Oceánra és Észak-Oroszországra húzódtak vissza. E helyzethez képest az idő az egész kontinensen — és így nálunk is — derült és enyhe. Kihűlés: Változás nem várható.

A kárpótlás.

I. osztályu osztálysorsjegyek kaphatók a „MERCUR” banknál (IV., Váci-utca 37. saját ház.)

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Kedd, 1900. október hó 9-én.

Dippel András vendégfelléptével.

Parasztbűvéslet.

Melodráma 1 felvonásban. Zenéjét szerzte Mascagni P. Szövegét írták Targioni-Tozzetti és Menasci. Fordította Radó Antal.

Személyek:

Santuzza	M. Rotter G.	Alfo	Mihályi
Lola	Payer M.	Lucia	Válint
Turiddu	Dippel		

A Nemzeti Színház tagjainak közreműködésével

A szigetvári vértanúk

Történeti színmű első felvonása.

Táncrezretek

a) a Hunyadi László operából, b) a Csárdás balletből.

Kezdetre 7 órakor.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Kedd, 1900. október hó 9-én.

A komédiások.

Vigjáték 4 felvonásban, írta Pailleron. Fordította Fáy J. Béla.

Személyek:

Cardevent	Mihályi	Larvejl	Latabár
Cardeventné	Prielle C.	Saint-Martin	Horváth
Brignoux	Beresényi	Brascommié	Császár
Laverséon	Vizvári	Colmer	Gabányi
Laverséoné	Szaecsvayné	Hugon	Egressy
Valentine	Török I.	Lovel	Hetényi
Pegomas	Náday	Morton	Mészáros
Caracel	Dezso	Jules színész	Zilahy

Kezdetre 7 órakor.

VIGSZÍNHÁZ.

Kedd, 1900. október hó 9-én.

Harmadszor:

Coralie és Tsa.

Böhözát 3 felvon. Írták Valabrégué és Hennequin Fordította Heljai Jenő.

Személyek:

Dufaret Jules	Góth	Thommerel	Bihari
Lucienne	Kalmár	Coralie	Hunyady
Laure	Nikó L.	Etienne	Hegedűs
Hapissard	Vendrei	Liane	Berzsei
Clemence	Haraszthy	Hófehérke	Varsányi
Versaquette	Fenyvesi		

Kezdetre 7 1/2 órakor.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Kedd, 1900. október hó 9-én.

Koldus és királyfi.

Operett 3 felvonásban. Mark Twain elbeszélése nyomán szövegét írta és zenéjét szerz. Sziklai Kornél.

Személyek:

Edward	Feledi	Varju	Iványi
Cinóber báró	Sziklai	Totyá	Mátrai
Mayonnaise	Vidor	Rigó	Erdős
Ananász	Lendvai	Muslina	Sarlai
Puff	Bessenyei	Fenella	Szilassy
Manó	Füredi	Elmína	Dóry
Cameleon	Kardos	Lilom Kató	Láng
Papus	Giróth	Psz	Ledófsky
Richard	Beóthy	Kukorica	Inkey
Pintyo	Boross	Osilla	Varga

Kezdetre 7 1/2 órakor.

Jegyek a M. kir. Operaház, Nemzeti és Magyar Színház előadására kaphatók és előjegyezhetők Bárd Ferenc és Testv. zeneműkereskedéseiben Kossuth Lajos utca 4. sz. és Andrássy-ut 42. sz. a., valamint a New-York kávéházban. (Telefon.)

NÉPSZÍNHÁZ.

Kedd, 1900. október hó 9-én.

Ó Felsége a persá sah tiszteletére

A görög rabszolga.

Operett 3 felvonásban. Szövegét írta. Owen Hall. Fordította Makai Emil és Pásztor Árpád. Zenéjét szerzte Sidney Jones.

Személyek:

Antonia	Bojár	Diomed	Raskó
Iris	Hegyi	Silvius	Szerdahelyi
Pomponius	Solymosi	Manlius	Ujvári
Heliódorus	Kovács	Lollius	Endrei
Aspasia	Amon	Curius	Delli
Archias	Kenedich	Melanopis	Izsóné

Kezdetre 7 órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ

Kedd, 1900. október hó 9-én.

Páris 1900-ban.

Írta: Salomon Ödön.

Kezdetre 7 1/2 órakor.

VÁROSLIGETI SZINKÖR.

Kedd, 1900. október hó 9-én.

A megváltó.

Passziójáték 16 képben. Bibliái dráma. Kezdetre 7 órakor.

Acetylen világítási berendezések

Városok, falvak, kastélyok, gyárak, vendéglők stb. részére. Egyeztető szerkezetű készülék: saját szabadalmunk és gyártmányunk. Költségtérvek díjmentesen.

Calciumcarbíd a legolcsóbb árban. Mautner Adolf és Társai

Budapest, V., Arany János-utca 5.

Ma és mindennap este 8 órakor honvédekzenekar hangversenye

a magyar királyi karnagy ur személyes vezetésével

Grand Café Hanusz Béla nagykávéházában. VII. Erzsébet-körút 53. a körúti fürdő palotájában.

Ehm János éttermei a Nemzeti Színház épületében

Ma és mindennap **Bandi Marci és fiai** kedvelt zenekara hangversenyez.

Színház után friss étlap.

GROSS ÖDÖN

Ujvilág és Rostély-u. sarok. Csóka közkeveltségű zenekara esténként hangversenyez. Figyelmes kiszolgálát. Separék. Mérsékelt árak.

PUTZER pince-éttermeiben Deák-tér.

Ma és minden este SCHREYER, a perzsa sah által kitüntetett hegedűművész hangversenyez. Számos látogatásért eszedik Putzer György vendéglős.

Kitűnő kávé-házi italok. Pontos kiszolgálás. Szeparék.

OLÁH

SÁNDOR

Kitűnő szólólista zenekarával minden este hangversenyez.

Nyitva éjjel 3 óráig. A legjobb magyar könyvnyitva éjjel 3 óráig.

az Erdélyi Mintavendéglőben,

VI. Dalszínház-utca 8. (az Operaház mellett).

A tenger fenekén találja a szorgalmas bűvár az igazgyöngyöt. A ki egy legújabbban felfedezett egyiptomi művész sol-játékában akar gyönyörködni, — akinek felbuzsant, jögyökere magyar nótát hallgatni élvezetet szerez, az hallgassa meg a „HAZAMBAN“ az esténkénti jóleszen Horváth Jancsít a régi Kis Pollák kávéház-tulajdonos.

TÁTRA NAGYKÁVÉHAZ.

Családokszórakozó helye VII. Király-utca 77.

Ma és mindennap **Torjado** remek hölgyzenekar Rosenzweig kedvelt karmester vezetésével... Külön szobák. Hűdög buffet. Grüner Jacques, kávé.

FOLIES CAPRICE.

Ma kiváló új műsor! Végül: Aphrodite.

Nagy parodisztikus bohózat Leitner H.-től. Zenéje Kmoch A.-tól. — Személyek:

Berenike, Königin von Aegypten...	Weissné
Demetrius, ein Bildhauer...	Rott
Chrysis	Ferenczy
Bachis	Schindlerné
Faustina	Hotären
Miso	Vera
Philodemus	Elise
Naukrates	Schönberg
Timon	Steinhardt
Myrtoleia	Ormai
Rhodia	Londvai
Der Oberpriester	Aranyossi
Aphrodisia	Pfeiffer
Myrsota	Lonygel
Mennolius, Sklave des Demetrius	Bayer
Sklaven, Läufer, Sinfantträger.	Fürst

Spielt im Hause der Bachis, im griechischen Viertel zu Alexandrien.

Somossy Mulató

(Nagymező-utca). Albrecht Ferenc, igazgató.

Pénztárnyitás 7-kor. Az előadás kezdete 8-kor.

Szenzációs sikere a kitűnő októberi műsornak. Csakis elsőrangú specialitások. Pontban 1/2 órakor:

La belle Heloisa Titcomb

brillians delamerikai énekesnő fellepte.

Előkészületben:

Der Busenfreund.

Daljáték Kutscheira Alajostól.

A nagyérdemű közönség kényelmére, az előadás után a Somossy Mulatótól omnibuszok közelednek minden irányban, ugyint Budapestra is.

Jegyek elővételben kaphatók Weiss A. dohány nagyüzete, Károly-körút 28. és a Mulató nappali pénztáránál.

Cirkusz az állatkertben.

Nemzetközi

birokversenye

a budapesti nagy díjért

5000 korona

ma kedd, október hó 9-én.

Burghard (Ausztria) Charles de Nancy (Franciaország) ellen Korét (Franciaország) Albert de Paris (Franciaország) ellen — Kara Ahmed (Törökország) Weber (Németország) ellen — Nollis (Belgium) Roberto (Olaszország) ellen — Fibens (Belgium) Kalcoviel (Olaszország) ellen — Aimable de la Calmette Poiree (Belgium) ellen — Hütler (Németország) Sándorfy (Magyarország) ellen.

Az előadás kezdete 7 órakor.

A bírközás kezdete pontban 8 órakor. Jegyek előre válthatók a Patzik—Kertész Luiza-féle tőzsdében Kristóf-tér és Bécsi-utca sarok.

A New-York kávéházban

esténként

katona-zene.

— Souterrainben étterem. —

Jót, olcsó

árban adunk el: Egy télikabát 14 forintól. Egy Saccó-göltény 11 forintól. Egy gazdász szőrmekabát 14 frittól. Egy városi utazóbunda 21 forintól. Egy havelok 8 frittól kezdve tiszta gyapjúszövetből Kohn Heilmann és fiai az „Angol szobához“ címzett legnagyobb férfi- és gyermekruha áruházában, Budapest, Károly-körút 12., földszint és I. em.

Szabott árak. Tülségteljes kizárva.

!Szenzációs irodalmi ujdonság!

Jane de la Vaudère. A félneműek.

Rögnagy. A francia eredetű fordította bárá PODMANICZY HORAC.

Egyedül jogosított teljes magyar kiadás. A francia decadence megdöbbentően igaz rajza, az érvált, züllött, fenékig perverz párisi élet mestersen élethű képe! A mesterségesen előidézett termékedesség kegyetlen leleplezése! Az előkelő női társadalomban pusztító fajtalanság borzasztó titkai művészi megvilágításban! Az emberfi faj fennmaradásának problémája! Rendkívül érdekes kor- és erkölcsrajz.

Bolti ára 1 forint — 2 korona.

Kaplató: Sachs és Pollák könyvkiadásában

Budapesten, VI., Andrássy-ut37., ugyszintén minden könyvkereskedésben.

Tornatermek

teljes berendezést és felszerelést vidékre is, elvállal a legelőnyösebben

Seffer Antal

Ipartelepe BUDAPEST, IV., Károly-u. 1., boltszám 12.

(Központi városház épület.)

Arjogyzék kívánatra ingyen.

A 7573. számu

„Répaszedő“

című magyar szabadalom tulajdonosa szabadalmának értékesítése céljából magyar gyárosokkal összekötött keres, esetleg szabadalmát eladja vagy gyártást engedélyt ad. — Felvilágosítás nyerhető:

mérnöki és szabadalmi irodájában BUDAPEST, VII. Kerepesi-ut 44. szám.

Kalmár J.

Bank- és váltó-üzletvezető, Magyar Kir. Honvédelmi Min. IV. k., Ferenciek-tere 9. Gróf Cziráky-palota.

Sternberg Armin és Testv

cs. és kir. udvari hangszergyár.

Központi főraktárában: Kerepesi-ut 36.

Cimbalmok

szép, erőteljes és csengő hanggal kaphatók 35 frittól felj. 500 fritt.

Külön zongora-termék: hol a leghíresebb zongorák jutányosan beszerezhetők: Kossuth Lajos-utca 22. sz. (Károly-körút sarkok) Zenepalota.

Arjogyzék egészen díjmentes.

ÉNZT

SORSJEGYEKRE ÉRTEKPAPIROKRA

(visszafizethető tetszés szerinti kisebb részekben is) bármily összeget igen olcsón ad

Kövary Armin

Bank- és váltó-üzletvezető, Magyar Kir. Honvédelmi Min. IV. k., Ferenciek-tere 9. Gróf Cziráky-palota.

